

KAB

วารสารเกษตรศาสตร์ธุรกิจประยุกต์

Kasetsart Applied Business Journal

ปีที่ 13 ฉบับที่ 18 เดือนมกราคม- มิถุนายน 2562

ISSN : 1906-0254 (Print)

ISSN : 2539-6250 (Online)

Kasetsart Applied
Business Journal

• • วารสารเกษตรศาสตร์ธุรกิจประยุกต์ • •

Kasetsart Applied Business Journal

คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

กองบรรณาธิการวารสารเกษตรศาสตร์ธุรกิจประยุกต์

ที่ปรึกษา

คณบดีคณะบริหารธุรกิจ

รองคณบดีฝ่ายวิชาการและพัฒนาคุณภาพการศึกษา

บรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐวุฒิ คุ้มมนเขียวชัย

กองบรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์ ดร.จิรพล จิระจันทน์

รองศาสตราจารย์ ดร.ทิพย์รัตน์ เลาหิเขียวชัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐวุฒิ เจริญวิทยาโรจน์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรพรรณ อึ้งภากรณ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปณิพร เรืองเชิงชุม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปัญญา อิศระวรวัฒนชัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิทวัส เอื้อสังคมเศรษฐ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พลวัฒน์ เลิศกุลวัฒน์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศุภชาติ เอี่ยมรัตนกุล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุธาวลัย พฤกษ์อำไพ

ดร.ธนากร ลิขิตาภิวัฒน์

ดร.รพีพร รุ่งสีทอง

Singapore Management University

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กองบรรณาธิการกลั่นกรองบทความ (ภายใน)

รองศาสตราจารย์ ดร.ภัทรกิตติ เนตินิยม

รองศาสตราจารย์ ดร.ยุรพร ศุภรัตน์

รองศาสตราจารย์ ชื่นจิตต์ แจ่มเจนนิก

รองศาสตราจารย์ ทองฟู ศิริวงศ์

รองศาสตราจารย์ ไพบุลย์ ผงวงค์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทรงพร หาญสันติ

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิพัฒน์ นนทนาธรณ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศุภฤกษ์ สุขสมาน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุนิย์รัตน์ วุฒิจินดานนท์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สวัสดิ์ วรรณรัตน์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัจฉรา เกษสุวรรณ
ดร.จารุภา วิภูญโญ
ดร.ณัฐพล พันธุ์ภักดี
ดร.ธีรรัตน์ วรพิเชฐ
ดร.ประพิมพ์พรรณ ลิ้มสุวรรณ
ดร.พรเทพ รัตนตรัยภพ
ดร.ยอดมณี เทพานนท์
ดร.ศิริรัตน์ โกศกการิกา
ดร.สุชาดา เจียมสกุล
ดร.อรรณสุดา เลิศกุลวัฒน์
ดร.เอกอนงค์ ตั้งฤกษ์วราสกุล

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

กองบรรณาธิการกลั่นกรองบทความ (ภายนอก)

ศาสตราจารย์ ดร.ตรีศก เหล่าศิริหงส์ทอง
รองศาสตราจารย์ ดร.แก้วดา โรหิตรัตน์ะ
รองศาสตราจารย์ ดร.ประจิต หาว์ตร
รองศาสตราจารย์ ดร.ไพบูลย์ ดาวสดีใส
รองศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญศรี เจริญวานิช
รองศาสตราจารย์ ดร.วิษณุ ภูมิพานิช
รองศาสตราจารย์ ดร.ศากุน บุญอิต
รองศาสตราจารย์ ดร.อุดมศักดิ์ ศิลประชาวงศ์
รองศาสตราจารย์ ศรันย์ ชูเกียรติ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กัญช์ อินทรโกเศศ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กุลเชษฐ์ มงคล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คณิตศร เทอดเผ่าพงศ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จงรักษ์ หงษ์งาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไตรรงค์ สวัสดิ์กุล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนพล วีราสา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรณัฐ พุคักดิ์ศรีกิจ

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
มหาวิทยาลัยรังสิต
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
มหาวิทยาลัยมหิดล
มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรลักษณ์ สัจจะวาที	มหาวิทยาลัยพายัพ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นภวรรณ คณานุรักษ์	มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นวลฉวี แสงชัย	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิลุบล ศิวบรรวัฒนา	มหาวิทยาลัยศรีปทุม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปณิธาน จันทองจิน	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปภัศร ชัยวัฒน์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประวัฒน์ เบญญาศรีสวัสดิ์	มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ ลิทธิจิรพัฒน์	มหาวิทยาลัยศรีปทุม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปราณี เอี่ยมละออภักดี	มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปรารธนา ปุณณกิติเกษม	มหาวิทยาลัยมหิดล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภัทริกา มณีพันธ์	มหาวิทยาลัยแม่โจ้
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรวรรณ นันทแพศย์	มหาวิทยาลัยศรีปทุม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพชรไพรินทร์ อุปปิง	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โรจนศักดิ์ โฉมวิไลลักษณ์	มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรณรพี บานชื่นวิจิตร	มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วุฒิไกร งามศิริจิตต์	สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิลปพร ศรีจันเพชร	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อดิศักดิ์ ธีรานุกพัฒนา	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อมรินทร์ เทวตา	มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตเพชรบุรี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อมลยา โกไศยกานนท์	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อลิสรา รุ่งนันทรัตน์ ชรินทร์สาร	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ดร.ไกรฤกษ์ ปิ่นแก้ว	มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
ดร.คมน์ พันธรักษ์	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ดร.ทรงวุฒิ ไกรภัสสรพงษ์	กรรมการสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย
ดร.ทรงคนะ บุญขวัญ	มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
ดร.ธัญภัล เมืองบัน	มหาวิทยาลัยบูรพา
ดร.ณฐมน บัวพรหม	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
ดร.บุญเกียรติ เอี่ยมวงศ์เจริญ	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
ดร.ภิญญา รัตนพันธ์	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ดร.ภูษิต วงศ์หล่อสายชล	มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
ดร.พินิตา สุรัชกุลวัฒนา	มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
ดร.พัฒนธนะ บุญชู	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ดร.โรจนา ธรรมจินดา	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ดร.วนิดา พลเดช	มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ดร.วรัท วิมล

ดร.วิษชุดา โพธิ์ศรี

ดร.วัชรพจน์ ทรัพย์สงวนบุญ

ดร.ศรัณย์ ศานติศาสน์

ดร.ศิริรัตน์ รัตนพิทักษ์

ดร.สุทธาวรรณ จีระพันธุ์

ดร.อนันต์ร ชำชอง

ดร.อภิชัย อภิรัตน์พิมลชัย

ดร.อัจฉรา โยมสินธุ์

ดร.อารยา เอกพิศาลกิจ

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

บริษัท ดีเคเอสเอช (ประเทศไทย) จำกัด

มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

นางศิริวรรณ ภัทรประภาพันธ์

นางลัดดา ปัญะภูริเวท

นางสาวอรการณ วีระชยาภรณ์

นายทองปาน ชันติกรม

Mr.Joefrey B.Geroche

โครงการวารสารเกษตรศาสตร์ธุรกิจประยุกต์ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Kasetsart Applied Business Journal

หลักการและเหตุผล

ด้วยสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) กำหนดหลักเกณฑ์ว่าบัณฑิตที่ศึกษาระดับปริญญาโท และปริญญาเอก จะต้องมีการเผยแพร่วิทยานิพนธ์ในวารสารทางวิชาการที่มีคณะกรรมการภายนอกมาร่วมกลั่นกรอง (Peer Review) ก่อนการตีพิมพ์ ทั้งนี้เพื่อประกันคุณภาพของผลงานก่อนการเผยแพร่ในระดับชาติ และนานาชาติ ประกอบกับนโยบายดังกล่าวได้สอดคล้องกับนโยบายของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ที่มุ่งเน้นการเป็นมหาวิทยาลัยวิจัย ตลอดจนเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินคุณภาพด้านการเผยแพร่ผลงานวิชาการภายใต้เกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) โดยมีดัชนีชี้วัดที่ระบุถึงจำนวนวิทยานิพนธ์ ผลงาน งานวิจัยที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในระดับชาติและนานาชาติ รวมทั้งการขึ้นอ้างอิงในแนวทางที่ถูกต้องผ่านการแสดงความคิดเห็นทางวิชาการ

คณะบริหารธุรกิจได้ตระหนักถึงความสำคัญในเรื่องดังกล่าว จึงมีแนวคิดในการจัดทำวารสารของคณะบริหารธุรกิจ ภายใต้ชื่อว่า “วารสารเกษตรศาสตร์ธุรกิจประยุกต์ (Kasetsart Applied Business Journal : KAB Journal)” เพื่อสนองนโยบายของรัฐบาลและมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์และเป็นส่วนหนึ่งของการเผยแพร่บทความ ผลงานวิจัย และวิทยานิพนธ์ สู่อสาธารณชน เพื่อให้คณาจารย์ บัณฑิตระดับปริญญาโท ปริญญาเอก และบุคคลที่สนใจในสาขาบริหารธุรกิจทั่วประเทศได้มีแหล่งนำเสนอบทความและผลงานวิชาการ วิทยานิพนธ์ ให้เผยแพร่สู่ชุมชนวิชาการอย่างเป็นรูปธรรม

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อสนองนโยบายของคณะบริหารธุรกิจ ในการนำเสนอผลงานทางวิชาการของคณาจารย์ นิสิต ปริญญาโท นิสิตปริญญาเอก และบุคคลที่สนใจได้เผยแพร่ผลงานอันจะนำไปสู่งานบริการทางวิชาการระดับนานาชาติ
๒. เพื่อเป็นแหล่งเผยแพร่บทความ ผลงานวิจัย วิทยานิพนธ์
๓. เพื่อเป็นแหล่งค้นคว้าให้กับนิสิต นักศึกษา และผู้ที่สนใจได้ศึกษาหาความรู้จากบทความ ผลงานวิจัย และบทวิจารณ์หนังสือ

กำหนดออก - ช่วงเวลาพิมพ์

“วารสารเกษตรศาสตร์ธุรกิจประยุกต์ (Kasetsart Applied Business Journal : KAB Journal)” เป็นวารสารราย 6 เดือน (1 ปีมี 2 ฉบับ) กำหนดออกฉบับที่หนึ่ง เดือนมกราคมถึงเดือนมิถุนายน และฉบับที่สอง เดือนกรกฎาคมถึงเดือนธันวาคม ของทุกปี

บทบรรณาธิการ

เรียนท่านสมาชิกและท่านผู้อ่านทุกท่าน

วารสารเกษตรศาสตร์ธุรกิจประยุกต์ฉบับเดือนมกราคม – มิถุนายน 2562 เนื้อหาของบทความคงเน้นเนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับสาขาบริหารธุรกิจและยังเป็นแหล่งเผยแพร่ผลงานวิชาการ ซึ่งในฉบับนี้ประกอบไปด้วยบทความวิจัย และ บทความวิชาการที่มีเนื้อหาหลากหลายด้านไม่ว่าจะเป็นบทความ เรื่อง การลดความสูญเสียที่เกิดจากการรอคอยในโซ่อุปทานของกระบวนการตรวจวิเคราะห์ทางห้องปฏิบัติการด้านเคมีคลินิก เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างผลการดำเนินงานและการหลบหลีกภาษีเงินได้นิติบุคคลของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่ม SET 100 Index เรื่อง ผลกระทบของกลยุทธ์การบริหารแฟรนไชส์ที่มีต่อความสำเร็จขององค์กรของธุรกิจแฟรนไชส์ในประเทศไทย เรื่อง อิทธิพลของทุนทางสังคมภายในและภายนอกที่มีต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจครอบครัวที่ประกอบกิจกรรมเพื่อสังคม เป็นต้น

กองบรรณาธิการหวังเป็นอย่างยิ่งว่า บทความต่างๆ ที่ปรากฏในวารสารจะส่งประโยชน์ทางวิชาการแก่ท่านตามสมควร และหากท่านมีความประสงค์จะติชมหรือให้คำแนะนำ กองบรรณาธิการยินดีรับฟังท่านด้วยความเต็มใจ โดยท่านสามารถส่งข้อเสนอแนะมาที่ kabjournal@ku.ac.th เพื่อกองบรรณาธิการจะได้รับและนำไปปรับปรุงต่อไป แล้วพบกันใหม่ฉบับหน้า

กองบรรณาธิการ

สารบัญ

การลดความสูญเสียที่เกิดจากการรอคอยในโซ่อุปทานของกระบวนการตรวจวิเคราะห์ทางห้องปฏิบัติการ
ด้านเคมีคลินิก

Reduction Waste from the waiting in the supply chain of laboratory diagnostic procedures
in clinical chemistry

ประภาพรณ ศรีมันตะ และปณัฏพร เรืองเชิงชุม

1

ความสัมพันธ์ระหว่างผลการดำเนินงานและการหลบหลีกภาษีเงินได้นิติบุคคลของบริษัทจดทะเบียน
ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่ม SET 100 Index

The Relationship between Firm Performance and Corporate Tax Avoidance of Listed Companies
in The Stock Exchange of Thailand in SET 100 Index

บดีนทร์ มทาวงศ์ และไพบุลย์ ผจงวงศ์

15

ผลกระทบของกลยุทธ์การบริหารแฟรนไชส์ที่มีต่อความสำเร็จขององค์กรของธุรกิจแฟรนไชส์ในประเทศไทย
Effect of Franchise Management Strategies on Organizational Success of Franchise Businesses
in Thailand

วรพงษ์ ลาภสถาพร, วีรพรณ อึ้งภากรณ์ และคมกริช วงศ์แซ

41

อิทธิพลของทุนทางสังคมภายในและภายนอกที่มีต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจครอบครัวที่ประกอบกิจกรรม
เพื่อสังคม

The Influence of Internal and External Social Capital on the Performance of Family Business
Engaging in Social Activities

ณัฐพงศ์ เล็กเลิศสุนทร, พิทวัส เอื้อสังคมเศรษฐ์ และยุรพร ศุทธรัตน์

53

**การลดความสูญเปล่าที่เกิดจากการรอคอยในโซ่อุปทานของกระบวนการ
ตรวจวิเคราะห์ทางห้องปฏิบัติการด้านเคมีคลินิก**
**Reduction Waste from the waiting in the supply chain of laboratory
diagnostic procedures in clinical chemistry**

ประภาพรรณ ศรีมันตะ¹ และ ปณัฏพร เรืองเชิงชุม²

Prapaphan Srimunta and Panutporn Ruangchoengchum

Received : August 01, 2018

Revised : August 28, 2018

Accepted : May 10, 2019

บทคัดย่อ

ความสูญเปล่าจากการรอคอยส่งผลให้การตรวจวิเคราะห์ทางห้องปฏิบัติการด้านเคมีคลินิกมีความล่าช้า ดังนั้นการศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสูญเปล่าและสาเหตุของความสูญเปล่าที่เกิดจากการรอคอยในโซ่อุปทานของกระบวนการตรวจวิเคราะห์ทางห้องปฏิบัติการด้านเคมีคลินิกภายใต้ระบบ IDEF และ MOPH 4.0 เพื่อเสนอแนวทางการลดความสูญเปล่าที่เกิดขึ้นโดยศึกษาจากกรณีของกลุ่มงานเทคนิคการแพทย์ โรงพยาบาลน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น ซึ่งมีผู้ให้ข้อมูลหลักที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในงานเทคนิคการแพทย์ จำนวน 15 คน ผลการศึกษาพบว่าจากการใช้เครื่องมือ IDEF และ MOPH 4.0 มาวิเคราะห์พบความสูญเปล่าที่เกิดจากการรอคอย 2 กิจกรรม คือ รอพิมพ์ผลการตรวจและรอมารับผลการตรวจ และนำแนวคิด How-How decision วิเคราะห์หาสาเหตุของความสูญเปล่าพบสาเหตุทั้งหมด 7 สาเหตุ นำเอาหลักการ ECRS และ MOPH 4.0 มาช่วยเสนอแนวทางการลดความสูญเปล่าจากการรอคอย โดยการตัดกิจกรรมที่ไม่มีคุณค่าออกและนำเอาโปรแกรมซอฟต์แวร์มาช่วยทำให้ระบบการรายงานผลการตรวจง่ายและสะดวกรวดเร็วขึ้น ส่งผลให้สามารถลดขั้นตอนของกิจกรรมต่างๆ ในกระบวนการจาก 10 กิจกรรมเหลือเพียง 8 กิจกรรม เวลาที่ใช้ทั้งหมด เดิมคือ 70 นาที เหลือ 41 นาที และคาดว่าจะสามารถลดค่าใช้จ่ายได้ถึง 20,290 บาทต่อปี

คำสำคัญ : ความสูญเปล่าที่เกิดจากการรอคอย โซ่อุปทาน กระบวนการตรวจวิเคราะห์ทางห้องปฏิบัติการด้านเคมีคลินิก ระบบ IDEF สารานุกรม 4.0

ABSTRACT

Wastage from the waiting period resulted in delaying Clinical chemistry Laboratory. The purposes of this study were to investigate the wastage and the causes of supply-side wastage in the supply chain of clinical chemistry laboratory analyzing process under IDEF and MOPH 4.0, and to find guideline for waste reduction : a case studies of department of

¹ นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต วิทยาลัยบัณฑิตศึกษากิจการมหาวิทยาลัยขอนแก่น E-mail : prapaphan2302@gmail.com

² ดร.อาจารย์ที่ปรึกษา หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต วิทยาลัยบัณฑิตศึกษากิจการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น Corresponding author, E-mail : rpanut@kku.ac.th

medical technology at Namphong Hospital, Khonkaen. The main informants were 15 staff from related work task. The results of the study showed the wastes caused by two waiting activities; waiting for the result printing, and waiting to get the results. By applying How-How decision tool to analyze cause of wasting, seven causes were found. In order to cut down ineffective activities ECRS and MOPH 4.0 were applied, and used software programs to make the reporting system easier and faster. As a result, the process was reduced from 10 activities to 8 activities. The total time reduced from 70 minutes to 41 minutes, and the cost was expected to be reduced to 20,290 Baht per year.

Keywords :

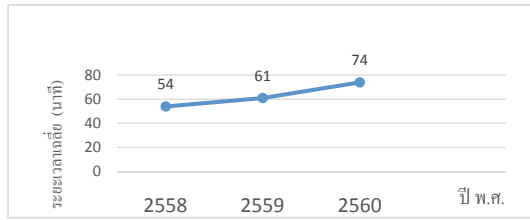
Waste, Waiting, Supply Chain, Clinical chemistry Laboratory, IDEF, MOPH 4.0

บทนำ

ในปัจจุบันกระบวนการตรวจวิเคราะห์ทางห้องปฏิบัติการด้านเคมีคลินิกนั้นมีความสำคัญต่อการช่วยวินิจฉัยโรค รวมถึงการควบคุมและติดตามการทำงานที่ผิดปกติของอวัยวะต่างๆ หรือปริมาณสารเคมีชนิดต่างๆ ที่เข้าสู่ร่างกาย ตลอดจนอัตราเสี่ยงของการเกิดโรค (สภาเทคนิคการแพทย์, 2560) กระบวนการตรวจวิเคราะห์ทางห้องปฏิบัติการด้านเคมีคลินิกจึงต้องคำนึงถึงผลการตรวจวิเคราะห์ที่มีความถูกต้องแม่นยำและรวดเร็วเพื่อสามารถตอบสนองต่อผู้มาใช้บริการของทางโรงพยาบาลได้ทันตามที่กำหนด โดยเฉพาะผู้ที่อยู่ในภาวะฉุกเฉินของโรงพยาบาลน้ำพอง จังหวัดขอนแก่นที่มีจำนวนเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ดังจะเห็นได้จากปี 2559 ถึงปี 2560 มีจำนวนผู้ที่อยู่ในภาวะฉุกเฉินเพิ่มขึ้นจาก 3,603 ราย เป็น 4,320 รายหรือเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 19.90 (กลุ่มงานเทคนิคการแพทย์ โรงพยาบาลน้ำพอง, 2560) ดังนั้น ที่ผ่านมาผู้บริหารจึงต้องพัฒนากระบวนการตรวจวิเคราะห์ทางห้องปฏิบัติการด้านเคมีคลินิกให้ได้ผลการตรวจวิเคราะห์ที่มีความถูกต้องแม่นยำ เชื่อถือได้และรวดเร็ว โดยผ่านการรับรองมาตรฐานคุณภาพทางห้องปฏิบัติการทางการแพทย์

(Laboratory Accreditation, LA) เพื่อยืนยันความถูกต้องแม่นยำและเชื่อถือได้ของวิธีการตรวจวิเคราะห์ (Validated method) และการเลือกใช้เครื่องมือวัดที่ผ่านการสอบเทียบ (Calibrated equipment) นอกจากนี้ ยังต้องพัฒนาการใช้เทคโนโลยีหรือนวัตกรรมในกระบวนการตรวจวิเคราะห์ทางห้องปฏิบัติการด้านเคมีคลินิกให้มีความรวดเร็วตามนโยบายของกระทรวงสาธารณสุขไทย 4.0 (MOPH 4.0) ที่จะผลักดันให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางสุขภาพระดับนานาชาติ (Medical Hub) ของอาเซียนได้ต่อไป (กองยุทธศาสตร์และแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข, 2560)

อย่างไรก็ตาม จากรายงานของกลุ่มงานเทคนิคการแพทย์โรงพยาบาลน้ำพอง (2561) ระหว่างปี 2558 ถึง ปี 2560 พบว่า ระยะเวลาารอคอย (Waiting time) ในกระบวนการตรวจวิเคราะห์ทางห้องปฏิบัติการด้านเคมีคลินิกโดยเฉลี่ยได้ใช้ระยะเวลามากกว่า 54 นาทีต่อรายซึ่งไม่เป็นไปตามที่กำหนดไว้ (ไม่เกิน 30 นาทีต่อราย) ส่งผลทำให้เกิดความล่าช้าในกระบวนการตรวจวิเคราะห์ทางห้องปฏิบัติการด้านเคมีคลินิก (ดังภาพที่ 1)

ภาพที่ 1 ระยะเวลาเฉลี่ยที่ใช้ในกระบวนการ
ตรวจวิเคราะห์ทางห้องปฏิบัติการด้านเคมีคลินิก
ที่มา : กลุ่มงานเทคนิคการแพทย์ โรงพยาบาลน้ำพอง
จังหวัดขอนแก่น, 2560

จากการศึกษาที่ผ่านมาพบว่า ส่วนใหญ่ได้ศึกษาถึงความล่าช้าในกระบวนการตรวจวิเคราะห์ทางห้องปฏิบัติการ ตั้งแต่ประเด็นความสูญเสียที่เกิดจากการรอคอยและการนำแนวคิดลีนมาประยุกต์เพื่อช่วยในการปรับปรุงระบบการปฏิบัติงาน (อุไรวรรณ วรรณศิริ, 2559) นอกจากนี้ยังมีการศึกษาของ Richard J.Holden (2011) โดยการนำแนวคิดลีนมาปรับปรุงระบบการบริการในแผนกฉุกเฉินของโรงพยาบาล 15 แห่งในสหรัฐอเมริกา ออสเตรเลียและแคนาดา พบว่าสามารถช่วยลดระยะเวลาการรอคอยการรับบริการในแผนกฉุกเฉินได้และยังช่วยจัดระบบการให้บริการมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นและยังมีการศึกษาวิจัยของ (Benjamin A White et.al, 2015) นำแนวคิดแบบลีน มาประยุกต์ใช้เพื่อลดระยะเวลาการรอคอย (Turnaround time) ในการตรวจทางห้องปฏิบัติการ สำหรับกรณีผู้มารับบริการประเภทฉุกเฉิน โดยการตรวจวิเคราะห์ที่ลดระยะเวลาได้มากที่สุดคือ จาก 86 นาที เหลือเพียง 53 นาที อีกทั้งยังสามารถลดต้นทุนได้ถึง 62,400 ดอลลาร์รวมทั้งส่งผลให้การรักษาสภาพดำเนินไปได้อย่างรวดเร็วมากขึ้น แต่ส่วนน้อยยังไม่ได้ศึกษาถึงการลดความสูญเสียที่เกิดจากความล่าช้าในโซ่อุปทานของกระบวนการตรวจวิเคราะห์ทางห้องปฏิบัติการด้านเคมีคลินิกภายใต้ระบบ Integration Definition for Function Modeling (IDEF) และ MOPH 4.0

ด้วยเหตุนี้ ผู้ศึกษาจึงมุ่งศึกษาถึงประเด็นดังกล่าว โดยใช้กลุ่มงานเทคนิคการแพทย์ โรงพยาบาลน้ำพอง จังหวัดขอนแก่นซึ่งเป็นโรงพยาบาลระดับชุมชนเป็นกรณีศึกษาบทความนี้จึงได้กำหนดองค์ประกอบของบทความตั้งแต่วัตถุประสงค์ ทบทวนวรรณกรรม วิธีดำเนินการวิจัยสรุปผลการวิจัยและการอภิปรายผล โดยตอนท้ายบทความ ผู้วิจัยจะให้ข้อเสนอแนะต่อการการอภิปรายผล

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาความสูญเสียที่เกิดจากการรอคอยในโซ่อุปทานของกระบวนการตรวจวิเคราะห์ทางห้องปฏิบัติการด้านเคมีคลินิก
2. เพื่อศึกษาสาเหตุของความสูญเสียที่เกิดจากการรอคอยในโซ่อุปทานของกระบวนการตรวจวิเคราะห์ทางห้องปฏิบัติการด้านเคมีคลินิก
3. เพื่อเสนอแนวทางการลดความสูญเสียที่เกิดจากการรอคอยในโซ่อุปทานของกระบวนการตรวจวิเคราะห์ทางห้องปฏิบัติการด้านเคมีคลินิก

ทบทวนวรรณกรรม

1. ความสูญเสียที่เกิดจากการรอคอย

Heizer& Render (2014) ความสูญเสียแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือกิจกรรมที่เพิ่มคุณค่า (Value Add-Activitiesหรือ VA) และกิจกรรมที่ไม่เพิ่มคุณค่า (Non-Value Add Activities หรือ NVA) ความสูญเสียที่เกิดขึ้นจากการรอคอยในกระบวนการส่งผลให้ต้องใช้ระยะเวลาในการดำเนินการมากเกินไปจนเกิดความจำเป็น ซึ่งการรอคอยนั้นเป็นกิจกรรมที่ไม่เกิดคุณค่าและไม่มีความจำเป็นโดยผู้ศึกษาได้นำเอามาวิเคราะห์ในส่วนองกิจกรรมย่อยทั้ง 10 กิจกรรมของกระบวนการตรวจวิเคราะห์ทางห้องปฏิบัติการด้านเคมีคลินิกเพื่อหาความสูญเสียจากการรอคอยว่ามีกิจกรรมใดบ้าง

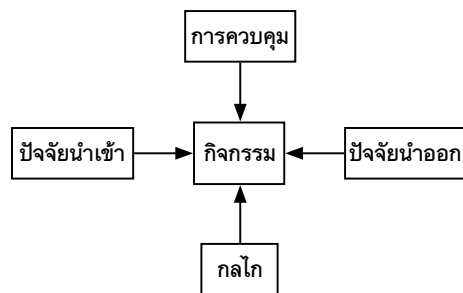
2. โซ่อุปทาน (Supply Chain)

Heizer & Render (2014) กล่าวว่าโซ่อุปทาน (Supply Chain) หรือเครือข่ายโลจิสติกส์ คือการใช้ระบบของหน่วยงาน เทคโนโลยี คน กิจกรรม ข้อมูลข่าวสารและทรัพยากร มาประยุกต์เข้าด้วยกัน เพื่อการเคลื่อนย้ายสินค้าหรือบริการ จากผู้จัดหาวัตถุดิบ กิจกรรมของโซ่อุปทาน (Supply Chain) จะดำเนินการแปรสภาพทรัพยากรธรรมชาติ วัตถุดิบ และวัสดุอื่นๆ ให้กลายเป็นสินค้าสำเร็จรูป แล้วส่งไปจนถึงลูกค้ารายสุดท้าย (ผู้บริโภค หรือ End customer) กล่าวโดยสรุปโซ่อุปทานเป็นการแสดงความสัมพันธ์ของการเคลื่อนย้ายข้อมูลหรือวัตถุดิบ โดยเริ่มจากต้นน้ำ กลางน้ำ ไปจนถึงปลายน้ำ ผู้ศึกษาได้นำโซ่อุปทานมาประยุกต์ใช้เพื่อแสดงให้เห็นภาพรวมกระบวนการตรวจวิเคราะห์ทางห้องปฏิบัติการ ด้านเคมีคลินิกเพื่อสร้างความเข้าใจในระบบของกระบวนการตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงปลายทางคือผู้รับบริการภาวะฉุกเฉินนั่นเอง

3. แผนผังกระบวนการภายใต้ระบบ Integration Definition for function Modeling (IDEF)

ระบบ IDEF เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการแสดงกระบวนการทางธุรกิจ (Business Process Mapping) ทั้งการไหลของวัสดุ (Material Flow) และการไหลของสารสนเทศ (Information Flow) เพื่อจำลองกระบวนการในสถานการณ์การดำเนินงานจริง (Real Word) เพื่อวิเคราะห์การสื่อสารและประสานงานภายในโซ่อุปทานระบบ

IDEF นั้นจะใช้สัญลักษณ์แทนกระบวนการและตัวขับเคลื่อนต่างๆ โดยใช้รูปสี่เหลี่ยมแทนกิจกรรม และลูกศรแทนตัวขับเคลื่อนและผลลัพธ์ที่ได้รับ (ดังภาพที่ 2) สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น, 2556) โดยการศึกษาภายใต้ระบบ IDEF จะช่วยให้สามารถวิเคราะห์การไหลในแต่ละกิจกรรมของกระบวนการได้อย่างละเอียดและชัดเจนมากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังเป็นเครื่องมือที่ช่วยวิเคราะห์หาความสูญเปล่าที่เกิดขึ้นได้อีกด้วย

ภาพที่ 2 ส่วนประกอบของแผนผัง IDEF

4. แผนภูมิการไหลของกระบวนการ (Process Flow Chart)

Heizer & Render (2014) กล่าวว่าแผนภูมิการไหลของกระบวนการ (Process Flow Chart) เป็นเครื่องมือที่ใช้สำหรับบันทึกข้อมูล ประกอบไปด้วยสัญลักษณ์ต่างๆ คำอธิบาย (ดังตารางที่ 1) เพื่อใช้ในการบอกข้อมูลรายละเอียดของกิจกรรมการผลิตเพื่อช่วยให้ผู้ศึกษามองเห็นภาพของกิจกรรมต่างๆ รวมถึงการไหลของข้อมูลได้อย่างชัดเจนสามารถนำไปพัฒนาและปรับปรุงกิจกรรมต่างๆ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สัญลักษณ์ในการเขียนแผนภูมิการไหลของกระบวนการ

ชื่อกิจกรรม	ความหมาย	สัญลักษณ์
การดำเนินงาน (Operation)	กิจกรรมที่สร้างคุณค่าแก่กระบวนการ	
การเคลื่อนย้าย (Transportations)	การย้ายตำแหน่งจากจุดหนึ่งไปยังอีกจุดหนึ่ง	
การตรวจสอบ (Inspection)	การตรวจสอบคุณภาพ	
การรอคอย (Waiting)	การรอของกิจกรรมนั้นๆ	

5. เครื่องมือ Why-Why analysis และ How-How decision

- The limitations of root cause analysis (2012) กล่าวว่า Why-Why analysis สามารถประยุกต์นำมาใช้ในการวิเคราะห์หาสาเหตุรากเหง้า (Root cause) เพื่อทำความเข้าใจสาเหตุโอกาส มุมมองที่หลากหลายของปัญหาได้มากขึ้น โดยการตั้งคำถามว่า “ทำไม” ไปเรื่อยๆ ผลของคำตอบแตกแขนงเป็นสาเหตุแต่ละสาเหตุ เมื่อแต่ละแขนงไม่สามารถหาคำตอบใหม่ได้อีกก็ให้เอาคำตอบนั้นเป็นสาเหตุรากเหง้าของปัญหานั้นๆ (ดังภาพที่ 3)

ภาพที่ 3 ลักษณะเครื่องมือ Why-Why analysis

ที่มา : ดัดแปลงจาก The limitations of root cause analysis, 2012

- Pranger (2009) กล่าวว่า How-How decision เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการหาวิธีแก้ปัญหา โดยกำหนดคำว่า “อย่างไร” ในประโยคคำถามแต่ละข้อ นำผลที่ได้จากคำตอบไปแตกแขนงเป็นวิธีแก้ปัญหา เมื่อไม่สามารถหาคำตอบใหม่ได้อีกก็ให้เอาคำตอบนั้นเป็นวิธีแก้ปัญหาของสาเหตุนั้นๆ

6. หลักการ ECRS

Kato & Smalley (2014) กล่าวว่าหลักการ ECRS เป็นหลักการที่ประกอบด้วย การกำจัด (Eliminate) การรวมกัน (Combine) การจัดใหม่ (Rearrange) และการทำให้ง่าย (Simplify) ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังต่อไปนี้

E = Eliminate หมายถึง การตัดขั้นตอนการทำงานที่ไม่จำเป็นในกระบวนการออกไป

C = Combine หมายถึง การรวมขั้นตอนการทำงานเข้าด้วยกัน เพื่อประหยัดเวลาหรือแรงงานในการทำงาน

R = Rearrange หมายถึง การจัดลำดับงานใหม่ให้เหมาะสม

S = Simplify หมายถึง ปรับปรุงวิธีการทำงาน หรือสร้างอุปกรณ์ช่วยให้การทำงานได้ง่ายขึ้น

7. แนวคิด MOPH 4.0

กลุ่มสาธารณสุข สุขภาพ และเทคโนโลยีทางการแพทย์นั้น มี Roadmap ในการสร้างและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางการแพทย์ เพื่อผลักดันให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางสุขภาพระดับนานาชาติ (Medical Hub) ของอาเซียนภายในปี พ.ศ. 2568 การกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาสาธารณสุขไทย 4.0 จะต้องสอดคล้องกับโมเดลขับเคลื่อน ประเทศไทย 4.0 โดยอาศัยระบบนิเวศในการขับเคลื่อน เพื่อนำไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนของประเทศ (ดังภาพที่ 4) ทั้งนี้โครงการนำร่อง (Flagship Projects) ที่จะนำไปสู่การเกิดเทคโนโลยี อุตสาหกรรมสาธารณสุข สุขภาพ และเทคโนโลยีทางการแพทย์นั้น จะต้องเกิด High Impact มีผลสืบเนื่องต่อโครงการอื่น มีความพร้อมในระดับหนึ่ง และสามารถทำให้เกิดผลในระยะเวลา 1-3 ปี (กองยุทธศาสตร์และแผนงาน กระทรวงสาธารณสุข, 2560) โดยนำเอาแนวคิด MOPH 4.0 จะนำมาใช้เป็นแนวทางในการช่วยพัฒนาระบบการให้บริการให้มีรวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ภาพที่ 4 แนวคิดสาธารณสุขไทย 4.0 (MOPH 4.0)
ที่มา : กองยุทธศาสตร์และแผนงาน กระทรวงสาธารณสุข, 2560.

วิธีการศึกษา

1. ผู้ให้ข้อมูลหลัก

เลือกผู้ให้ข้อมูลหลัก (key informants) แบบเฉพาะเจาะจงโดยกำหนดเกณฑ์ในการเลือก ตั้งแต่เป็นผู้มีประสบการณ์การในการปฏิบัติงาน ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการตรวจวิเคราะห์ ทางห้องปฏิบัติการด้านเคมีคลินิกมากกว่า 2 ปี รวมทั้งสิ้น 15 คน ได้แก่เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานภายใน กลุ่มงานเทคนิคการแพทย์และเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงาน ภายในงานอุบัติเหตุฉุกเฉิน โรงพยาบาลน้ำพอง จังหวัด ขอนแก่นซึ่งประกอบด้วย นักเทคนิคการแพทย์ จำนวน 6 คน เจ้าหน้าที่งานวิทยาศาสตร์การแพทย์ จำนวน 2 คน แพทย์ประจำงานอุบัติเหตุฉุกเฉิน จำนวน 2 คน พยาบาล จำนวน 2 คน ผู้ช่วยห้องปฏิบัติการ จำนวน 2คน และผู้ช่วยเหลือคนไข้ จำนวน 1 คน

2. การเก็บและรวบรวมข้อมูล

การเก็บและรวบรวมข้อมูลแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 เก็บข้อมูลจากระยะเวลาที่ใช้ในแต่ละกิจกรรมในกระบวนการตรวจวิเคราะห์ ทางห้องปฏิบัติการด้านเคมีคลินิกโดยสังเกตและ จับเวลาด้วยนาฬิกาจับเวลา (Stopwatch time studies) และบันทึกเวลาตามแต่ละกิจกรรมทั้งหมด 20 ครั้ง เพื่อนำมาหาค่าเฉลี่ยของเวลาที่ใช้ในแต่ละกิจกรรม

ขั้นตอนที่ 2 เก็บข้อมูลจากการระดมความคิด โดยบันทึกเสียงเป็นเวลาทั้งหมด 1 ชั่วโมง ในหัวข้อที่เกี่ยวข้องกับสาเหตุของความสูญเสียที่เกิดจากการรอคอยของกระบวนการตรวจวิเคราะห์ ทางห้องปฏิบัติการด้านเคมีคลินิก โดยก่อนระดมความคิด ผู้วิจัยได้อธิบายความหมายของความสูญเสียก่อนทำการเก็บข้อมูล

ขั้นตอนที่ 3 ผู้ศึกษาทำการระดมความคิดอีกครั้งโดยวิธีการเช่นเดียวกับขั้นตอนที่ 2 เพื่อหาแนวทางในการลดความสูญเสีย

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้จากการระดมความคิด มาจัดทำเป็นแผนผังการไหลในกระบวนการ (Flow Process Chart) นอกจากนี้ยังได้นำข้อมูลระยะเวลาที่ ใช้ในแต่ละกิจกรรมมาเขียนแผนภาพแสดงโซ่อุปทาน และใช้ผังกระบวนการภายใต้แผนผัง IDEF อีกทั้งใช้เครื่องมือ Why-Why analysis และ How-How decision เพื่อช่วยในวิเคราะห์หาสาเหตุรากเหง้า (Root cause) รวมทั้งหาแนวทางในการลดความสูญเสียของกระบวนการตรวจวิเคราะห์ นอกจากนี้ ยังนำหลักการ ECRS และ แนวคิด MOPH 4.0 มาร่วมกำหนดแนวทางการลดความสูญเสียจากการรอคอยที่เกิดขึ้น

4. การทดสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล

ผู้ศึกษาได้ทำการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลด้วยทฤษฎีสามเส้า ซึ่งเป็นการทดสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลโดยใช้การทดสอบที่ได้จากการเก็บข้อมูล 3 วิธีที่แตกต่างกัน ได้แก่ วิธีการสัมภาษณ์ การสังเกตจากการทำงาน และเอกสารที่ทำการบันทึกเก็บไว้

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

1. ผลการศึกษาความสูญเปล่าที่เกิดจากการรอคอยในโซ่อุปทานของกระบวนการตรวจวิเคราะห์ทางห้องปฏิบัติการด้านเคมีคลินิกภายใต้ระบบ IDEF และ MOPH 4.0

ผลการศึกษาความสูญเปล่าที่เกิดจากการรอคอยของกระบวนการตรวจวิเคราะห์ทางห้องปฏิบัติการด้านเคมีคลินิก พบว่ามีกิจกรรมย่อยทั้งสิ้น 10 กิจกรรม โดยใช้เวลารวม 70 นาที แต่มีงานที่ปฏิบัติงานจริงเพียง 8 กิจกรรมได้แก่ ตรวจสอบความถูกต้อง ลงทะเบียนรับส่งตรวจ ติดสติ๊กเกอร์เตรียมส่งตรวจ ตรวจวิเคราะห์ส่งตรวจ รายงานผลการตรวจ ยืนยันผลการตรวจ และโทรแจ้งรับผลการตรวจ ที่ก่อให้เกิดคุณค่า (Value) ซึ่งใช้เวลา 50 นาทีขณะที่อีก 2 กิจกรรม คือกิจกรรมรอพิมพ์ผลการตรวจและกิจกรรมรอมารับผลการตรวจ เป็นกิจกรรมที่เกิดความสูญเปล่า (Waste) จากการรอคอยถึง 20 นาที (ดังตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 แผนภูมิการไหลของกระบวนการตรวจวิเคราะห์ทางห้องปฏิบัติการด้านเคมีคลินิกกลุ่มงานเทคนิคการแพทย์ โรงพยาบาลน้ำพอง

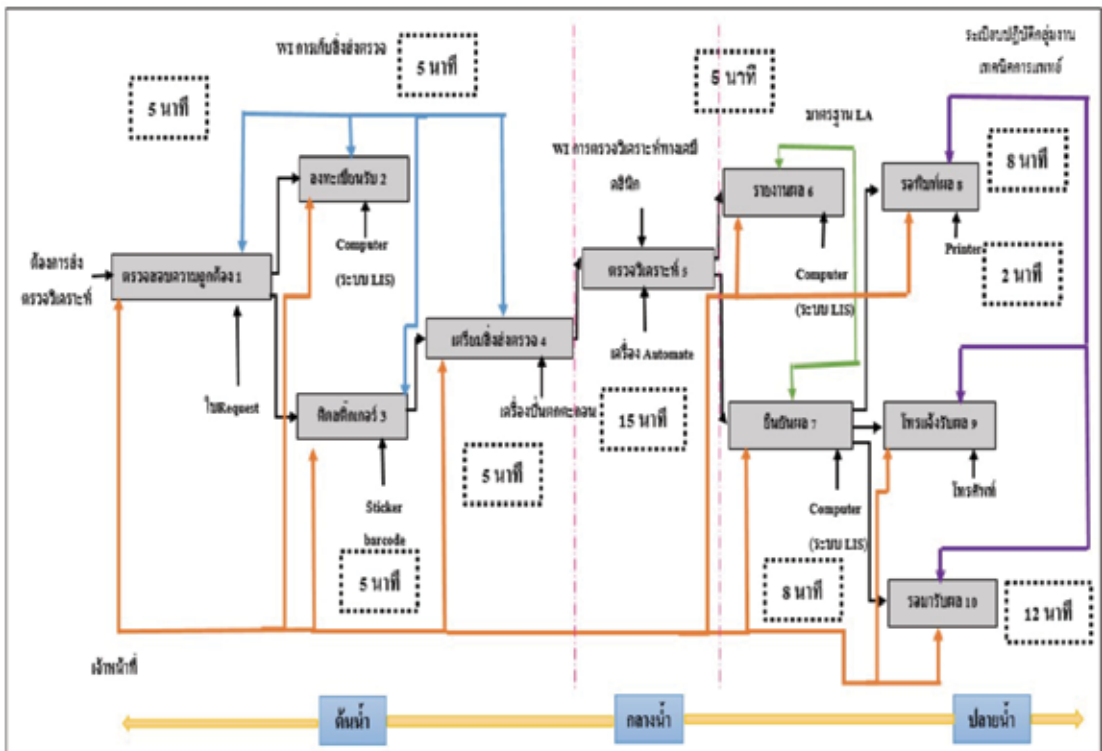
กิจกรรม	สัญลักษณ์					เวลา (นาที)
	●	➡	■	▢	▼	
1. ตรวจสอบความถูกต้อง			●			5
2. ลงทะเบียนรับส่งตรวจ	●					5
3. ติดสติ๊กเกอร์	●					5
4. เตรียมส่งตรวจ	●					5
5. ตรวจวิเคราะห์ส่งตรวจ	●					15
6. รายงานผลการตรวจ	●					5
7. ยืนยันผลการตรวจ			●			8
8. รอพิมพ์ผลการตรวจ				●		8
9. โทรแจ้งรับผลการตรวจ	●					2
10. รอมารับผลการตรวจ				●		12
รวมกิจกรรม	6	0	2	2	0	70

หมายเหตุ ● กิจกรรมที่สร้างคุณค่าแก่กระบวนการ
■ การตรวจสอบคุณภาพ

➡ การย้ายตำแหน่งจากจุดหนึ่งไปยังอีกจุดหนึ่ง
▢ การรอของกิจกรรมนั้นๆ

จากข้อมูลเมื่อนำมาวิเคราะห์ความสูญเสียที่เกิดจากการรอคอยในโซ่อุปทานของกระบวนการตรวจวิเคราะห์ทางห้องปฏิบัติการด้านเคมีคลินิกภายใต้ระบบ IDEF และ MOPH 4.0 (ดังภาพที่ 5) พบว่าเมื่อวิเคราะห์โซ่อุปทานของกระบวนการตรวจวิเคราะห์ทางห้องปฏิบัติการด้านเคมีคลินิกมีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกัน ตั้งแต่ต้นน้ำคือขั้นตอนการตรวจวิเคราะห์ทางห้องปฏิบัติการ (Pre-analysis) ซึ่งเกี่ยวเนื่องกับการตรวจสอบความถูกต้องของใบนำส่งตรวจและสิ่งส่งตรวจ ลงทะเบียนรับสิ่งส่งตรวจ พร้อมทั้งติดสติ๊กเกอร์บาร์โค้ดและกิจกรรมการเตรียมสิ่งส่งตรวจ กลางน้ำ คือขั้นตอนการตรวจวิเคราะห์เกี่ยวเนื่องกับขั้นตอนการตรวจ

วิเคราะห์ทางห้องปฏิบัติการ (Analysis) โดยใช้เครื่องตรวจวิเคราะห์อัตโนมัติและปลายน้ำคือขั้นตอนหลังการตรวจวิเคราะห์ทางห้องปฏิบัติการ (Post-analysis) เกี่ยวเนื่องกับการรายงานผลตรวจ ยืนยันผลการตรวจ รวพิมพ์ผลการตรวจ โทแรงแรับผลการตรวจ และรอมารับผลการตรวจ โดยพบว่ามีกิจกรรมที่ไม่ก่อให้เกิดคุณค่า 2 กิจกรรม คือ 1.) กิจกรรมรอฟังผลการตรวจ โดยพบว่าในขั้นตอนนี้ใช้ระยะเวลาในการรอนานถึง 8 นาที ถึงจะมีการพิมพ์ผลการตรวจออกมา 2.) กิจกรรมรอมารับผลการตรวจ ซึ่งใช้เวลาทั้งสิ้น 12 นาที เนื่องจากต้องรอให้เจ้าหน้าที่เดินมาจากแผนกฉุกเฉินเพื่อมารับผลการตรวจที่กลุ่มงานเทคนิคการแพทย์

ภาพที่ 5 แผนภาพ IDEF แสดงโซ่อุปทานของกระบวนการตรวจวิเคราะห์ด้านเคมีคลินิกของผู้รับบริการภาวะฉุกเฉิน

2. ผลการศึกษาสาเหตุของความสูญเสียเปล่าที่เกิดจากการรอคอยในโซ่อุปทานของกระบวนการตรวจวิเคราะห์ทางห้องปฏิบัติการด้านเคมีคลินิกภายใต้ระบบ IDEF และ MOPH 4.0

ผลจากการศึกษาสาเหตุของความสูญเสียเปล่าที่เกิดจากการรอคอยในโซ่อุปทานของกระบวนการตรวจวิเคราะห์ทางห้องปฏิบัติการด้านเคมีคลินิกภายใต้ระบบ IDEF และ MOPH 4.0 พบว่าสาเหตุ

ของความสูญเสียเปล่าที่เกิดจากการรอคอยดังกล่าวเกิดขึ้นจากสาเหตุทั้ง 7 สาเหตุ (ดังตารางที่ 3) ตั้งแต่ไม่ทราบว่ารายการตรวจใดเป็นรายการตรวจฉุกเฉิน เครื่องตรวจวิเคราะห์ไม่พร้อมใช้งาน สิ่งส่งตรวจไม่ได้คุณภาพ อัตราค่าส่งไม่เพียงพอปริมาณงานที่ตรวจวิเคราะห์เพิ่มมากขึ้น รอพิมพ์ผลการตรวจ รอให้เจ้าหน้าที่เดินมารับผลการตรวจ

ตารางที่ 3 สาเหตุของความสูญเสียเปล่าที่เกิดจากการรอคอยในโซ่อุปทานของกระบวนการตรวจวิเคราะห์ทางห้องปฏิบัติการด้านเคมีคลินิก

Why	Why	Why	Why	Why
กระบวนการตรวจวิเคราะห์ทางห้องปฏิบัติการด้านเคมีคลินิกล่าช้า	ไม่มีสัญลักษณ์แจ้งเตือน	ไม่ทราบว่ารายการตรวจใดคือรายการตรวจที่ฉุกเฉิน		
	น้ำยาที่ใช้ตรวจหมด (ระหว่างรอบการตรวจ)	ต้องรอเปลี่ยนน้ำยา	เครื่องตรวจวิเคราะห์ไม่พร้อมใช้งาน	
	เครื่องชำรุด	เครื่องตรวจวิเคราะห์ไม่พร้อมใช้งาน		
	เจาะเลือดยาก	เจาะเลือดได้น้อย	สิ่งส่งตรวจมีการปนเปื้อนของเม็ดเลือดแดง (Hemolysis)	สิ่งส่งตรวจไม่ได้คุณภาพ
	เจ้าหน้าที่ลา, ไปราชการ	อัตราค่าส่งไม่เพียงพอ (ในช่วงนั้นๆ)		
	จำนวนผู้ป่วยเพิ่มสูงขึ้น	ส่งตรวจเพิ่มขึ้น	ปริมาณงานที่ตรวจวิเคราะห์เพิ่มมากขึ้น	
	ขั้นตอนซับซ้อน	มีการพิมพ์ผลตรวจติดกับใบนำส่งตรวจ	รอพิมพ์ผลการตรวจ	
	นำผลตรวจไปใส่ในซองรับ	รอเจ้าหน้าที่มารับผลการตรวจ		

เมื่อนำมาแบ่งหมวดหมู่สาเหตุของความสูญเสียที่เกิดจากการรอคอยในโซ่อุปทานของกระบวนการตรวจวิเคราะห์ทางห้องปฏิบัติการด้านเคมีคลินิกภายใต้ระบบ IDEF และ MOPH 4.0 พบว่าสาเหตุของความสูญเสียที่เกิดขึ้นในกลุ่มของ

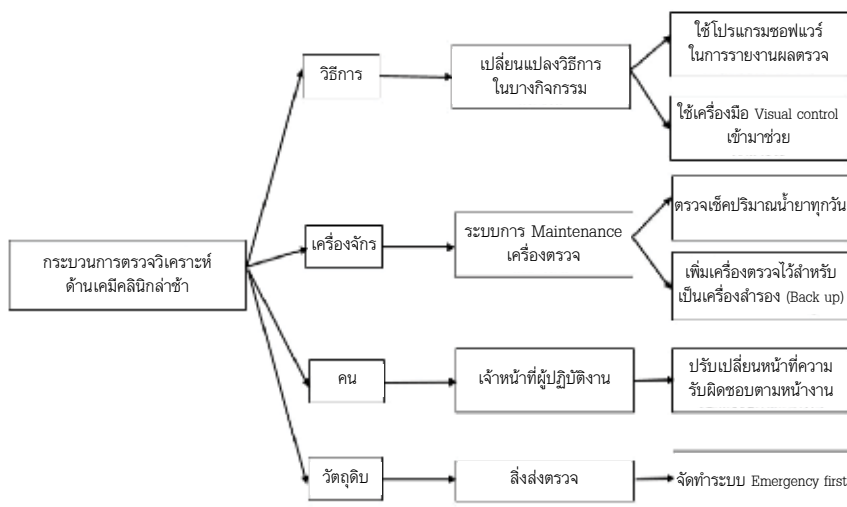
วิธีการ (Method) มีจำนวนมากที่สุด (ดังตารางที่ 4) เมื่อวิเคราะห์ร่วมกับแผนภาพระบบ IDEF ทำให้ทราบถึงสาเหตุหลัก ซึ่งมักจะเกิดอยู่ที่ต้นน้ำของโซ่อุปทานโดยจุดนี้จะส่งผลให้ขั้นตอนกิจกรรมที่เกิดขึ้นตามมาจากในโซ่อุปทานมีความล่าช้า

ตารางที่ 4 การแบ่งหมวดหมู่สาเหตุของความสูญเสียที่เกิดจากการรอคอยในโซ่อุปทานของกระบวนการตรวจวิเคราะห์ทางห้องปฏิบัติการด้านเคมีคลินิก

สาเหตุของความสูญเสียที่เกิดขึ้นในกระบวนการตรวจวิเคราะห์	กลุ่มสาเหตุ
- ไม่ทราบว่ารายการตรวจใดเป็นรายการตรวจฉุกเฉิน	วิธีการ (Method)
- มีการรอพิมพ์ผลการตรวจ	
- รอให้เจ้าหน้าที่เดินมารับผลการตรวจ	
- เครื่องตรวจวิเคราะห์ไม่พร้อมใช้งาน	เครื่องจักร (Machine)
- อัตรากำลังไม่เพียงพอ	คน (Man)
- สิ่งส่งตรวจไม่ได้คุณภาพ	วัตถุดิบ (Material)
- ปริมาณงานที่ตรวจวิเคราะห์เพิ่มมากขึ้น	
-	สภาวะแวดล้อม (Environment)

3. ผลการเสนอแนวทางการลดความสูญเสียที่เกิดจากการรอคอยในโซ่อุปทานของกระบวนการตรวจวิเคราะห์ทางห้องปฏิบัติการด้านเคมีคลินิกภายใต้ระบบ IDEF และ MOPH 4.0

เมื่อนำข้อมูลข้างต้นมาวิเคราะห์หาแนวทางจากการใช้เครื่องมือลดความสูญเสียที่เกิดจากการรอคอยด้วย How-How decision พบว่าจากการแบ่งหมวดหมู่ของสาเหตุออกเป็น 4 กลุ่ม สามารถนำไปเสนอเป็นแนวทางการลดความสูญเสียที่เกิดขึ้น (ดังภาพที่ 6)

ภาพที่ 6 แนวทางการลดความสูญเสียที่เกิดจากการรอคอยในโซ่อุปทานของกระบวนการตรวจวิเคราะห์ทางห้องปฏิบัติการด้านเคมีคลินิกภายใต้ระบบ IDEF และ MOPH 4.0

เมื่อนำหลักการ ECRS และแนวคิด MOPH 4.0 ที่เน้นในเรื่องของการนำเอาเทคโนโลยีมาเสนอ แนวทางการลดความสูญเปล่ามีรายละเอียดดังนี้

แนวทางที่ 1

- ปรับปรุงการเชื่อมต่อระหว่างข้อมูลสารสนเทศของกลุ่มงานเทคนิคการแพทย์ (Laboratory Information System; LIS) ซึ่งเป็นโปรแกรมซอฟต์แวร์ที่ได้ใช้สำหรับการการปฏิบัติงานภายในห้องปฏิบัติการให้สามารถเชื่อมต่อไปยังระบบข้อมูล

สารสนเทศของโรงพยาบาล (Hospital Information System; HIS) (ดังภาพที่ 7) โดยแพทย์ผู้ส่งตรวจวิเคราะห์จะสามารถเข้าดูผลการตรวจออนไลน์ของผู้รับบริการภาวะฉุกเฉินได้ทันทีที่ผลการตรวจเสร็จเรียบร้อย แนวทางนี้สามารถช่วยลดระยะเวลาของการรอคอยผลการตรวจลงไปได้จากเดิมจาก 70 นาที เหลือ 41 นาที คาดว่าจะสามารถลดค่าใช้จ่ายในการพิมพ์ผลการตรวจของผลการตรวจได้ถึง 20.290 บาท/ปี

รหัส	ชื่อผู้ป่วย	ชื่อแพทย์	วันที่รับตรวจ	เวลาที่ตรวจ	ผลการตรวจ	หมายเหตุ
0001	นายสมชาย ใจดี	นายแพทย์สมชาย ใจดี	2563-10-01	08:00	ปกติ	
0002	นายสมชาย ใจดี	นายแพทย์สมชาย ใจดี	2563-10-01	08:00	ปกติ	
0003	นายสมชาย ใจดี	นายแพทย์สมชาย ใจดี	2563-10-01	08:00	ปกติ	
0004	นายสมชาย ใจดี	นายแพทย์สมชาย ใจดี	2563-10-01	08:00	ปกติ	
0005	นายสมชาย ใจดี	นายแพทย์สมชาย ใจดี	2563-10-01	08:00	ปกติ	

รหัส	ชื่อผู้ป่วย	ชื่อแพทย์	วันที่รับตรวจ	เวลาที่ตรวจ	ผลการตรวจ	หมายเหตุ
0001	นายสมชาย ใจดี	นายแพทย์สมชาย ใจดี	2563-10-01	08:00	ปกติ	
0002	นายสมชาย ใจดี	นายแพทย์สมชาย ใจดี	2563-10-01	08:00	ปกติ	
0003	นายสมชาย ใจดี	นายแพทย์สมชาย ใจดี	2563-10-01	08:00	ปกติ	
0004	นายสมชาย ใจดี	นายแพทย์สมชาย ใจดี	2563-10-01	08:00	ปกติ	
0005	นายสมชาย ใจดี	นายแพทย์สมชาย ใจดี	2563-10-01	08:00	ปกติ	

ภาพที่ 7 ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ (Laboratory Information System; LIS) และ (Hospital Information System; HIS)

แนวทางที่ 2

- ประยุกต์ใช้เครื่องมือ Visual Control โดยการกำหนดสัญลักษณ์รหัสสีเหลือง (ดังภาพที่ 8)

ในกรณีที่เป็นการตรวจวิเคราะห์ที่เร่งด่วน จะต้องทำการตรวจวิเคราะห์ก่อนผู้รับบริการอื่น มาเป็นแนวทางเพื่อให้ทราบการตรวจที่ฉุกเฉิน

รหัส	ชื่อผู้ป่วย	ชื่อแพทย์	วันที่รับตรวจ	เวลาที่ตรวจ	ผลการตรวจ	หมายเหตุ
0001	นายสมชาย ใจดี	นายแพทย์สมชาย ใจดี	2563-10-01	08:00	ปกติ	
0002	นายสมชาย ใจดี	นายแพทย์สมชาย ใจดี	2563-10-01	08:00	ปกติ	
0003	นายสมชาย ใจดี	นายแพทย์สมชาย ใจดี	2563-10-01	08:00	ปกติ	
0004	นายสมชาย ใจดี	นายแพทย์สมชาย ใจดี	2563-10-01	08:00	ปกติ	
0005	นายสมชาย ใจดี	นายแพทย์สมชาย ใจดี	2563-10-01	08:00	ปกติ	

ภาพที่ 8 การใช้เครื่องมือ Visual Control เพื่อกำหนดสัญลักษณ์ในกรณีที่เป็นการตรวจวิเคราะห์ที่เร่งด่วน

แนวทางที่ 3

- ควรมีการเพิ่มเครื่องตรวจวิเคราะห์สำรอง (Back up) เพื่อที่จะสามารถตรวจแทนในกรณีที่เครื่องตรวจวิเคราะห์หลักไม่พร้อมใช้งาน

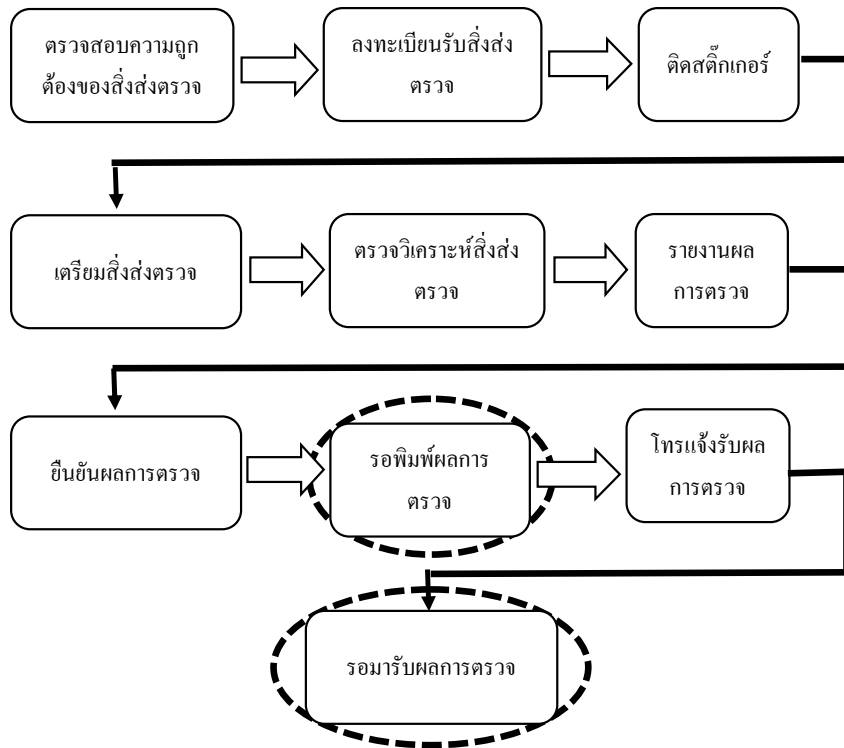
อภิปรายผล

จากที่ผู้ศึกษาได้ศึกษาในประเด็นของการลดความสูญเสียที่เกิดจากการรอคอยในโซ่อุปทานของกระบวนการตรวจวิเคราะห์ทางห้องปฏิบัติการด้านเคมีคลินิกของผู้รับบริการภาวะฉุกเฉินพบว่าเมื่อนำเอาแผนผัง IDEF มาใช้ในการวิเคราะห์หาความสูญเสียที่เกิดขึ้น นอกจากนี้เมื่อประยุกต์แนวคิด MOPH 4.0 และหลักการ ECRS มาใช้ในการเสนอแนวทางในการลดความสูญเสียที่เกิดขึ้นนั้น ส่งผลให้สามารถลดกิจกรรมของกระบวนการตรวจวิเคราะห์ทางห้องปฏิบัติการด้านเคมีคลินิกจาก 10 กิจกรรม เหลือ 8 กิจกรรม นอกจากนี้ยังสามารถลดระยะเวลาการรอคอยผลการตรวจจากเดิมคือ 70 นาที เหลือ 41 นาที และคาดว่าจะสามารถลดค่าใช้จ่ายได้ถึง 20,290 บาท/ปี มีความสอดคล้องกับการศึกษาของ (รัตนพร แฉ่งเรือง และวัชรพจน์ ทรัพย์แสวงบุญ, 2556) โดยใช้เครื่องมือ (IDEF) มาช่วยวิเคราะห์เกี่ยวกับการทำงานในแต่ละกระบวนการได้ชัดเจนยิ่งขึ้นและยังช่วยวิเคราะห์สภาพปัญหาของความสูญเสียได้ดียิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังมีความสอดคล้องกับการศึกษา (Benjamin A White et.al, 2015) โดยนำแนวคิดแบบลีนมาประยุกต์ใช้เพื่อลดระยะเวลาการรอคอย (Turnaroundtime) ในการตรวจทางห้องปฏิบัติการ สำหรับกรณีผู้มารับบริการประเภทฉุกเฉิน โดยการตรวจวิเคราะห์ที่ลดระยะเวลาได้มากที่สุดคือ จาก 86 นาที เหลือเพียง 53 นาที อีกทั้งยังสามารถลดต้นทุนได้ถึง 62,400 ดอลลาร์ รวมทั้งส่งผลให้การรักษา

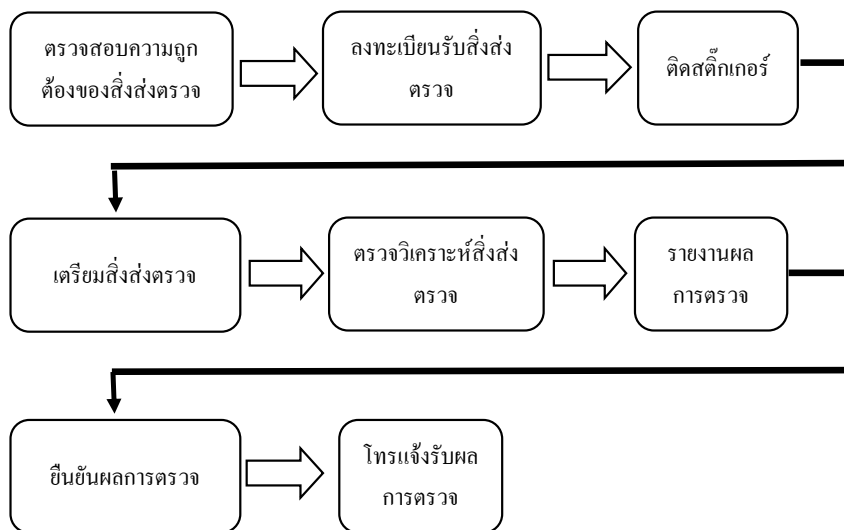
สามารถดำเนินไปได้อย่างรวดเร็วมากขึ้น และยังมี ความสอดคล้องกับของการศึกษา (พันธิภา พิญญะคุณ, 2561) โดยใช้แนวคิดแบบลีน มาช่วยในการพัฒนารูปแบบการให้บริการของคลินิกเบาหวานโรงพยาบาลศูนย์เจ้าพระยายมราช จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่าสามารถลดขั้นตอนการรับบริการจากทั้งหมด 16 ขั้นตอนเหลือเพียง 6 ขั้นตอน ใช้ระยะเวลาในการบริการที่ลดลงซึ่งจากเดิมที่สั้นที่สุดลดลงจาก 106 นาที เป็น 47 นาที อีกทั้งยังมีการเพิ่มขึ้นของคุณค่าสายธารการให้บริการตามการรับรู้ของผู้ป่วยสูงกว่ารูปแบบเดิมเพิ่มเป็นร้อยละ 89.36 และมีคุณภาพของการบริการที่มีการลดความสูญเสียจากการใช้บริการในการใช้บริการครั้งแรกสูงกว่าการใช้รูปแบบเดิมจากร้อยละ 29.07 เพิ่มเป็นร้อยละ 85.02

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

การศึกษานี้ได้นำเอาระบบ IDEF มาวิเคราะห์ความสูญเสียจากการรอคอยในโซ่อุปทานของกระบวนการตรวจวิเคราะห์ทางห้องปฏิบัติการด้านเคมีคลินิกเพื่อให้ทราบความสูญเสียและสาเหตุที่แท้จริงของความสูญเสียที่เกิดขึ้น อีกทั้งได้นำแนวคิด MOPH 4.0 ซึ่งจะเน้นการบริการให้มีความรวดเร็ว และส่งเสริมให้มีการพัฒนานวัตกรรมหรือนำเอาเทคโนโลยีสารสนเทศมาช่วยในการเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการตรวจวิเคราะห์ทางห้องปฏิบัติการคาดว่าจะถ้าปฏิบัติตามแนวทางที่กำหนดไว้ สามารถลดกิจกรรมลงจาก 10 กิจกรรม (ดังภาพที่ 9) เหลือ 8 กิจกรรม (ดังภาพที่ 10) จะสามารถลดระยะเวลาการรอคอยจากเดิมคือ 70 นาที เหลือ 41 นาที และคาดว่าจะสามารถลดค่าใช้จ่ายลงได้ ถึง 20,290 บาท/ปี

ภาพที่ 9 แผนภูมิการไหล (Flow Chart) ของกระบวนการตรวจวิเคราะห์ทางห้องปฏิบัติการด้านเคมีคลินิกก่อนการปรับปรุง

ภาพที่ 10 แผนภูมิการไหล (Flow Chart) ของกระบวนการตรวจวิเคราะห์ทางห้องปฏิบัติการด้านเคมีคลินิกหลังการปรับปรุง

ข้อเสนอแนะ

ผู้บริหารควรนำแนวทางที่ได้ไปประยุกต์ในงานบริการทางการแพทย์ในส่วนอื่นๆ เช่น การใช้โปรแกรมซอฟต์แวร์มาเป็นตัวช่วยให้แพทย์สามารถเข้าถึงระบบการดูแลตรวจแบบออนไลน์ของผู้รับบริการในคลินิกการตรวจโรคทั่วไปหรือพัฒนาระบบออกไปสู่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่มีการส่งต่อมารักษาที่โรงพยาบาล ทำให้แพทย์สามารถทราบถึงข้อมูลสุขภาพของผู้ป่วยได้ในทันที หรืออาจจะใช้เทคโนโลยีเป็นตัวเชื่อมในการบริการเพื่อช่วยให้สามารถลดระยะเวลาการรอคอยได้เช่นกัน ในการวิจัยครั้งต่อไปควรปรับปรุงประสิทธิภาพเครื่องตรวจวิเคราะห์ให้มีประสิทธิภาพที่สูงขึ้นเพื่อสามารถลดระยะเวลาการรอคอยได้ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กองยุทธศาสตร์และแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. 2560. การจัดทำแผนปฏิบัติการรองรับยุทธศาสตร์ ประเทศไทย 4.0 ด้านสาธารณสุข (MOPH4.0). (Online). http://bps.moph.go.th/new_bps/node/141, 3 มิถุนายน 2561.
- พันธิภา พิญญะคุณ, อารี ชิวเกษมสุข และเพ็ญจันทร์ แสนประสาน. (2560). การพัฒนารูปแบบการบริการคลินิกเบาหวาน โดยประยุกต์ใช้แนวคิดแบบสินโรงพยาบาลศูนย์เจ้าพระยา-ยมราช จังหวัด สุพรรณบุรี. วารสารพยาบาลทหารบก, 18, 280-290.
- รัตนพร แฉ่งเรือง และวัชรพจน์ ทรัพย์แสงบุญ. (2556). การวิเคราะห์ความสูญเสียเปล่าในโซ่อุปทานค้าปลีกด้วยผังกระบวนการทางธุรกิจภายใต้ระบบ Integration Definition for Function Modeling (IDEF). วารสารเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 17(2), 72-87.
- สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น). (2556). Lean Production. (Online). <http://www.tpa.or.th/shindan/detail.php?page=lean>, 18 มิถุนายน 2561.
- แสงระวี รุ่งวิถี และปณัฏพร เรืองเชิงชุม. 2560. “แนวทางการจัดการความเสี่ยงที่ส่งผลต่อต้นทุนการจัดการสินค้าคงคลังของร้านขายยา CDE ในจังหวัดขอนแก่น”. วารสารเกษตรศาสตร์ธุรกิจประยุกต์ 11(15), 46-62.
- อุไรวรรณวรรณศิริ. (2559). การประยุกต์ใช้แนวคิดลีนกับภาคบริการทางการแพทย์เพื่อลดความสูญเสียของระบบ กรณีศึกษาแผนกเร่งสีรักษาโรงพยาบาลตติยภูมิ. วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยนเรศวร, 24(3),
- Heizer, J. H. & Render, B. (2014). **Principles Management Sustainability and Supply Chain Management : Global Edition.** (11thed.). United States : Pearson Education.
- Holden, R. J. (2011). Lean thinking in emergency departments: a critical review. **Annals of emergency medicine**, 57(3), 265-278.
- The limitations of root cause analysis. (2012). **Limitations of root cause analysis.** Retrieved July 13, 2018, from <http://www.mosaicprojects.worldpress.com/2012/10/the-limitations-of-root-cause-analysis>.
- White, B. A., Baron, J. M., Dighe, A. S., Camargo, C. A., & Brown, D. F. (2015). Applying Lean methodologies reduces ED laboratory turnaround times. **The American journal of emergency medicine**, 33(11), 1572-1576.

**ความสัมพันธ์ระหว่างผลการดำเนินงานและการหลบหลีกภาษีเงินได้นิติบุคคล
ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่ม SET 100 Index**
**The Relationship between Firm Performance and Corporate Tax Avoidance
 of Listed Companies in The Stock Exchange of Thailand in SET 100 Index**

บดินทร์ มหาวงศ์¹ และ ไพบุณย์ พงษ์วงศ์²

Bordin Mahawong and Paiboon Pajongwong

Received : June 11, 2018

Revised : Feb 08, 2019

Accepted : May 10, 2019

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลการดำเนินงานและการหลบหลีกภาษีเงินได้นิติบุคคล โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่ม SET 100 Index มีจำนวนบริษัทที่ผ่านเกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 50 บริษัท วิธีการศึกษาใช้ข้อมูลทุดิจิทัลซึ่งเก็บรวบรวมข้อมูลงบการเงินของบริษัทจากฐานข้อมูล SETSMART แบบ 56-1 และรายงานประจำปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2554 จนถึง พ.ศ. 2558 โดยใช้สถิติเชิงพรรณนาในการอธิบายลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด ค่าเฉลี่ย ค่ามัธยฐานและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ใช้เทคนิคการทดสอบสมมติฐาน คือ การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) ผลการศึกษาพบว่าอัตราภาษีที่แท้จริง (Effective tax rates) มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับอัตราภาษีที่บริษัทควรจะจ่ายให้กับภาครัฐซึ่งชี้ให้เห็นว่าบริษัทมีการหลบหลีกภาษีเงินได้นิติบุคคลเพื่อให้เสียภาษีให้น้อยที่สุด นอกจากนี้ยังพบความสัมพันธ์เชิงลบระหว่างอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวมกับการหลบหลีกภาษีเงินได้นิติบุคคล อัตราผลตอบแทนต่อยอดขาย และอัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้อื้อหาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อย่างไรก็ตามไม่พบความสัมพันธ์ในมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐศาสตร์ มูลค่าเพิ่มทางการตลาด และ Tobin's Q

ข้อเสนอแนะจากการศึกษานี้บริษัทจดทะเบียนควรให้ความสำคัญกับการเสียภาษีให้เป็นไปอย่างถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งประมวลรัษฎากรเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาระบบเศรษฐกิจให้มีความมั่นคง อีกทั้งหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการจัดเก็บภาษีควรให้ความสนใจและตระหนักถึงเจตนารมณ์ในการจัดเก็บภาษีเพื่อสร้างความเป็นธรรมให้แก่ทุกฝ่ายและเป็นไปตามหลักเกณฑ์เกี่ยวกับประสิทธิภาพของภาษีอากร

ABSTRACT

This study had objectives to examine the relationship between firm performance and corporate tax avoidance by collecting data from listed companies in The Stock Exchange of Thailand in SET 100 Index. There were 50 qualified companies as sampling. This is a documentary research using secondary data of financial statements of companies from

¹นิสิตปริญญาโท ภาควิชาบัญชี คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพฯ 10900 E-mail : bordin.m@ku.th

²รองศาสตราจารย์ หัวหน้าภาควิชาบัญชี คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพฯ 10900 E-mail : fbuspbp@ku.ac.th

SETSMART form 56-1 and annual report data from year 2011 to 2015. The data were analyzed by narrative statistic in population characteristic such as maximum, minimum, mean and standard deviation and the hypothesis were tested by multiple regression analysis. The findings were Effective tax rate had lower mean comparing to the correct tax rate paying to the Revenue Department, indicating that companies had Corporate Tax avoidance to pay least possible tax. Moreover, there was a negative correlation between Return on Assets and Corporate Tax avoidance, Return on Sales as well as Return of Equity with statistical significance. However, there was no correlation in Economic value added, Market value added and Tobin's Q

Recommendation from the study were Listed companies should pay attention to tax payment to comply with Revenue Code for the benefits in stable economic system development. Furthermore, Tax collecting organization should pay attention and realize the concept of tax collection to yield equality to all and conform to regulation in tax effectiveness.

บทนำ

ภาษีอากรถือเป็นแหล่งรายได้ของภาครัฐที่จะนำเงินมาพัฒนาระบบเศรษฐกิจให้มีความมั่นคงและสร้างสาธารณูปโภคพื้นฐานเพื่อความเป็นอยู่ที่ดีให้แก่ประชาชนโดยที่งบประมาณแผ่นดินจะถูกนำมาจัดสรรเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายต่างๆ ของประเทศ ไม่ว่าจะเป็นการรักษาความสงบเรียบร้อยในแผ่นดิน การป้องกันภัยคุกคามจากนอกประเทศ การพัฒนาระบบเศรษฐกิจให้มีความมั่นคงหน่วยงานที่มีหน้าที่จัดเก็บภาษีไม่ว่าจะเป็นกรมสรรพสามิตที่เก็บภาษีจากสินค้าประเภทฟุ่มเฟือยและขัดต่อศีลธรรม จรรยาบรรณ กรมศุลกากรที่จะต้องประเมินภาษีอากรหากมีการนำเข้าหรือส่งออกสินค้าภายในประเทศ กรมสรรพากรที่มีหน้าที่ในการจัดเก็บภาษีเงินได้จากทั้งบุคคลธรรมดาและจากนิติบุคคล จากบทความของ (กระทรวงการคลัง, 2553 อ้างใน ศศิกานต์ จิตุปา, 2557) กล่าวว่า กรมสรรพากรถือเป็นหน่วยงานหลักในการจัดเก็บภาษีอากร อีกทั้งยังกำกับดูแลและตรวจสอบการปฏิบัติด้านภาษีตามมาตรฐานกฎหมายภาษีเป็นตัวแทนภาครัฐในการรักษาความ

เป็นธรรมและรักษาสภาพ บังคับใช้กฎหมายภาษีพิจารณาปรับปรุงตัวบทกฎหมายและระบบการบริหารจัดเก็บภาษีเพื่อส่งเสริมการออมการลงทุนและการแข่งขันในการผลิตและการส่งออกกับนานาประเทศ ตลอดจนสร้างความเป็นธรรมในการกระจายรายได้ และเสริมสร้างความสมัครใจในการเสียภาษี

อย่างไรก็ตามในการนำส่งภาษีเงินได้นิติบุคคลกิจการไม่สามารถนำกำไรทางบัญชีมาคำนวณภาษีเงินได้เพื่อนำส่งให้แก่กรมสรรพากรได้ทันที อันเนื่องมาจากมาตรฐานการบัญชีในประเทศไทยยังมีความแตกต่างจากบทบัญญัติแห่งประมวลรัษฎากร โดยการจัดทำบัญชีจะจัดทำตามหลักการบัญชีที่ยอมรับโดยทั่วไปและใช้เกณฑ์คงค้างในการรับรู้รายการที่เกิดขึ้นตามงวดบัญชีที่เกี่ยวข้อง มาตรฐานการบัญชีเรื่องดังกล่าวกำหนดไว้โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแสดงฐานะการเงินผลการดำเนินงาน และการเปลี่ยนแปลงฐานะการเงินของกิจการเพื่อประโยชน์ในการนำไปใช้วางแผนตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจ ในขณะที่กรมสรรพากรใช้หลักเกณฑ์สิทธิโดยการนำรายได้และค่าใช้จ่ายต่างๆ มาคำนวณกำไรสุทธิ

เพื่อเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลตามประมวลรัษฎากร ซึ่งกำหนดว่ามีรายการใดบ้างที่อยู่ในบังคับต้องเสียภาษีโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้การจัดเก็บภาษีเป็นไปอย่างถูกต้องและเป็นธรรม (ประภัสสร แสงสีทอง, 2551)

อดิศักดิ์ สิบประดิษฐ์ (2547) กล่าวว่า แต่เดิมการคำนวณกำไรสุทธิตามประมวลรัษฎากรไม่ได้กำหนดเกณฑ์ในการรับรู้รายได้เพื่อเสียภาษีเงินได้นิติบุคคล (Corporate Income Tax) ดังนั้นในผู้เสียภาษีจึงสามารถใช้เกณฑ์ใดๆ ในทางบัญชีเพื่อรับรู้รายได้ก็ได้ซึ่งต่อมาได้มีการกำหนดไว้ในประมวลรัษฎากรให้ใช้เฉพาะเกณฑ์สิทธิในการคำนวณรายได้และรายจ่ายเท่านั้นแต่ก็ไม่ได้มีการให้ความหมายหรือคำจำกัดความของการเกิดสิทธิของรายได้ซึ่งข้อกำหนดดังกล่าวได้แตกต่างไปจากวิธีปฏิบัติทางบัญชีที่รับรองโดยทั่วไปจึงก่อให้เกิดการบันทึกบัญชีการเกิดขึ้นของรายได้และการเสียภาษีอากรให้ถูกต้องตามบทกฎหมาย เช่น ปัญหาในความหมายของเงินได้ ปัญหาในการรับรู้รายได้ล่วงหน้า ปัญหาหลักเกณฑ์ในการรับรู้รายได้และปัญหาการหลีกเลี่ยงภาษีอากรของธุรกิจบางประเภท

จากความแตกต่างของมาตรฐานการบัญชีที่รับรองทั่วไปความซับซ้อนของโครงสร้างภาษีเงินได้นิติบุคคลปัญหาในการรับรู้รายได้ค่าใช้จ่ายและช่องโหว่ของกฎหมายภาษีจึงนำไปสู่แนวคิดในการหลบหลีกภาษี (Tax Avoidance) ซึ่งจะส่งผลให้ภาครัฐต้องสูญเสียรายได้ที่จะต้องจัดสรรให้แก่หน่วยงานต่างๆ เพื่อนำไปใช้บริหารให้เกิดประโยชน์ซึ่งแนวคิดเรื่องการหลบหลีกภาษีอากรได้มีการตีความว่าเป็นวิธีที่ผิดกฎหมายหรือไม่ เป็นการบริหารและการจัดการภาษีอากรอีกรูปแบบหนึ่งที่สามารถทำได้และสร้างประโยชน์ส่วนเพิ่มให้แก่บริษัทและผู้ถือหุ้น เพราะถ้าบริษัทมีภาระทางภาษีที่ต่ำลงภาษีส่วนที่ประหยัดได้ก็จะสามารถนำไปสร้างกำไรให้แก่กิจการ

อย่างงานวิจัยของ Oyeyemi and Babatunde. (2016) ที่ทำการศึกษาอิทธิพลของการวางแผนภาษี (Corporate Tax Planning) กับผลการดำเนินงานทางการเงิน (Financial Performance) ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ในประเทศไนจีเรีย ผลการศึกษาพบว่าอัตราภาษีที่แท้จริง (ETR) มีความสัมพันธ์เชิงลบกับอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (ROA) ในขณะเดียวกันขนาดกิจการ (SIZE) และอัตราความสามารถในการชำระหนี้ (LEV) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (ROA) แต่ไม่พบความสัมพันธ์ในอายุของกิจการ (AGE) งานวิจัยดังกล่าวยังสนับสนุนให้มีการวางแผนภาษีเชิงรุก (Aggressive Corporate Tax Planning) เช่น โครงสร้างเงินทุน ประโยชน์ของช่องโหว่ทางกฎหมายในประเทศไนจีเรียที่ยังไม่ได้ถูกใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่ผลการศึกษาชี้แนะว่าอีกว่ากลุ่มบริษัทที่เป็นอุตสาหกรรมการผลิตควรมีการวางแผนภาษีให้เป็นส่วนหนึ่งในการวางแผนเชิงกลยุทธ์ของบริษัท โดยการใช้ความซับซ้อนของโครงสร้างภาษี ช่องโหว่ทางกฎหมายและใช้บริการบริษัทที่ให้คำปรึกษาด้านภาษีที่มีความเชี่ยวชาญทางภาษี เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อผลการดำเนินงานทางการเงินของบริษัท

การศึกษานี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการหลบหลีกภาษีเงินได้นิติบุคคลของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่ม SET 100 Index รวมไปถึงศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลการดำเนินงานและการหลบหลีกภาษีเงินได้นิติบุคคลของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่ม SET 100 Index เพื่อให้บริษัทและผู้บริหารสามารถนำข้อมูลจากงานวิจัยไปใช้ในการบริหารภาษีในระดับกลยุทธ์และผู้ที่มีหน้าที่จัดเก็บภาษี นำข้อมูลไปใช้ในการตัดสินใจในการพิจารณาปรับปรุงกฎหมายภาษีต่อไป

นิยามศัพท์

การหลบหลีกภาษีเงินได้นิติบุคคล (Corporate Tax Avoidance) หมายถึง การนำช่องโหว่ของกฎหมายมาใช้ประโยชน์ในการเสียภาษีอากร เพื่อลดทอนจำนวนภาษีอากรที่ต้องเสียโดยไม่จำเป็นต้องไปกว่าเดิมตามการดำเนินงานปกติทั่วไปหรือวิธีการใดๆ ตามกฎหมายที่มุ่งสร้างให้เกิดผลกระทบต่อภาระภาษีของผู้เสียภาษีเพื่อที่จะได้มีภาระภาษีที่จะต้องเสียต่ำกว่าเดิม

ผลการดำเนินงาน (Firm Performance) หมายถึง การบริหารงานของบริษัทโดยเน้นให้เห็นผลตอบแทนในรูปแบบของกำไรและความสามารถในการทำกำไรของบริษัทที่แสดงให้เห็นว่าบริษัทจะดำเนินงานในระยะยาวได้ โดยทำการวัดจากอัตราส่วนความสามารถในการทำกำไร (Profitability Ratio) ซึ่งประกอบไปด้วยอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (Return on Assets) อัตราผลตอบแทนต่อส่วนผู้ถือหุ้น (Return on Equity) อัตราผลตอบแทนต่อยอดขาย (Return on Sales) มูลค่าเพิ่มทางเศรษฐศาสตร์ (Economic Value Added) มูลค่าเพิ่มทางการตลาด (Market Value Added) และการวัดผลการปฏิบัติงานทางการตลาด Tobin's Q

ทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดและทฤษฎีภาษีอากร

ในการบริหารประเทศนั้นภาครัฐจะต้องใช้งบประมาณแผ่นดินในการใช้จ่ายซึ่งรายรับส่วนใหญ่ของรัฐบาลจะมาจากการจัดเก็บภาษีเงินได้จากประชาชน เพื่อนำไปพัฒนาประเทศในด้านต่างๆ ซึ่งในแต่ละประเทศก็จะมีรูปแบบโครงสร้างในการจัดเก็บภาษีที่แตกต่างกันออกไปภายใต้รากฐานของการบริหารการจัดเก็บภาษีอากรที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งในมุมมองของผู้เสียภาษีเอง

ก็อาจรู้สึกว่าคุณไม่ได้รับประโยชน์โดยตรงจากการเสียภาษี จนทำให้บางครั้งผู้เสียภาษีมองว่าไม่จำเป็นต้องเสียภาษี เพราะการจัดเก็บภาษีอาจไม่เป็นธรรม และไม่ได้รับผลประโยชน์ตอบแทนกลับมาจากการเสียภาษีเท่าที่ควร อีกทั้งการปฏิบัติของข้าราชการยังเป็นระบบอุปถัมภ์ ที่เอื้อประโยชน์แก่กลุ่มคนที่มีความเกี่ยวข้องหรือการเลือกปฏิบัติ หรือแม้กระทั่งความไม่ชัดเจนในระเบียบข้อบังคับ ความไม่โปร่งใส การใช้อำนาจในการลิดรอนสิทธิ และเสรีภาพของผู้เสียภาษี

ซึ่งปัญหาต่างๆ ที่กล่าวมาข้างต้น ได้นำไปสู่แนวคิดในการบริหารจัดการภาษีอากรให้มีประสิทธิภาพโดย อัดัม สมิท (1776) นักเศรษฐศาสตร์ชาวสกอตแลนด์ ได้มีการให้แนวความคิดเกี่ยวกับลักษณะภาษีอากรที่ดี ซึ่งภาษีอากรที่ดีจะต้องมีลักษณะสำคัญที่ตอบสนองการบริหารภาษีอากรได้อย่างสมบูรณ์ซึ่งสามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. หลักความเป็นธรรม (Equity) บุคคลสมควรเสียภาษีตามความต้องการของรัฐบาล ตามระดับความสามารถในการเสียภาษี ซึ่งการจัดเก็บภาษีอากรที่ดีนั้นจะต้องมาจากการเสียภาษีอย่างเป็นธรรม เพราะถ้าหากการจัดเก็บภาษีอากรที่ไม่มีความเป็นธรรมแล้วก็จะทำให้เกิดปัญหาการหลบหลีกภาษี (Tax Avoidance) การหลีกเลี่ยงภาษีหรือการหนีภาษี (Tax Evasion) ตามมาโดยความเป็นธรรมในการเสียภาษีนั่นสามารถแยกพิจารณาได้ 2 ประเภท

1.1 หลักความเป็นธรรมในแนวนอน

หมายถึง การเสียภาษีเท่ากันสำหรับบุคคลที่อยู่แวดล้อมเดียวกัน ภาวะแวดล้อมนี้จะหมายถึงภาวะประเภทใดก็ได้แล้วแต่ที่จะกำหนด เช่น หากใช้ “เงินได้” ในการวัดแล้วบุคคลที่มีเงินได้ที่เท่ากันก็ย่อมต้องเสียภาษีเท่ากันโดยไม่คำนึงถึงฐานะทางครอบครัวของผู้เสียภาษีแต่ละคนเป็นต้น

1.2 หลักความเป็นธรรมในแนวตั้ง หมายถึง การเสียภาษีในระดับที่ต่างกันสำหรับ บุคคลธรรมดาที่อยู่ฐานภาวะไม่เหมือนกัน ซึ่ง ตรงกันข้ามกับหลักความเป็นธรรมในแนวนอน เช่น บุคคลที่มีเงินได้ประเภทเดียวกันและจำนวนเท่ากัน แต่มีลักษณะสภาพต่างกัน ยกตัวอย่าง คนโสดกับ คนมีครอบครัว ควรจะต้องเสียภาษีต่างกันด้วย เป็นต้น

2. หลักความแน่นอน (Certainly) โดย การจัดเก็บภาษีอากรที่ดีควรเป็นภาษีอากรที่มีความแน่นอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาครัฐควรตระหนัก ถึงความแน่นอนในการจัดเก็บและความชัดเจน ในบทกฎหมายรวมไปถึงวิธีการจัดเก็บภาษีอากร ซึ่งตามหลักนี้เป็นการวางเกณฑ์การจัดเก็บภาษี ให้ผู้เสียภาษีได้ทราบอย่างชัดเจน เพื่อให้ผู้เสียภาษี มีโอกาสปรับปรุงวิธีการดำเนินธุรกิจของตนและ จัดเตรียมค่าใช้จ่ายล่วงหน้า และสามารถชำระภาษี ได้ถูกต้องตามกำหนดเวลาและกฎเกณฑ์เกี่ยวกับ ภาษีที่ตนจะต้องเสีย และช่วยให้การบริหารจัดการ ในการจัดเก็บภาษีมีความง่ายขึ้น หากการจัดเก็บ ภาษีบางประเภทขาดความชัดเจนไม่แน่นอนหรือ มีความกำกวมจะทำให้การจัดเก็บภาษีประเภท ดังกล่าวทำได้ลำบากและเป็นช่องโหว่ให้เกิดการ พยายามหลีกเลี่ยงและการหลบหลีกภาษี

3. หลักความสะดวกในการเสียภาษี (Convenience of payment) โดยการจัดเก็บภาษีอากร ต้องอำนวยความสะดวกให้กับผู้เสียภาษีไม่ว่าจะเป็น วิธีการในการจ่ายชำระภาษีและเข้าถึงข้อมูล กฎหมาย และวิธีการเสียภาษีได้ง่าย ช่องทางในการยื่นแบบ แสดงรายการที่สะดวก รวมไปถึงการขอคืนภาษี ที่สะดวกรวดเร็วและตรวจสอบได้

4. หลักความประหยัดในการจัดเก็บภาษี (Economy in collection) การบริหารการจัดเก็บ ภาษีอากรควรจะต้องเป็นภาระของผู้เสียภาษีให้น้อย ที่สุดและค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บที่ต่ำที่สุดด้วย ในทาง กลับกันก็ควรชี้ให้เห็นว่าเกิดประโยชน์มากที่สุดด้วย เช่นกัน

และได้มีการปรับปรุงและพัฒนาแนวคิดของ สมิธ ตามความเหมาะสมและเพิ่มเติมข้อคิดเห็นต่างๆ ไว้ในตำราอย่างมากมาย เช่น (เกริกเกียรติ พิพัฒน์ เสรีธรรม, 2533 อ้างใน เสาวลักษณ์ กาญจนะ, 2550) ได้มีการให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีที่ดีไว้ว่า

1. ค่าใช้จ่ายของรัฐบาลหรือภาระทางภาษี ต้องกระจายแก่ผู้มีหน้าที่เสียภาษีแก่คนทุกกลุ่ม อย่างกว้างขวางและยุติธรรม

2. ในการจัดเก็บภาษีแต่ละชนิด ต้องคำนึงถึง ผลกระทบหรือต้องพยายามให้มีผลกระทบหรือ ผลเสียหายในการตัดสินใจทางเศรษฐกิจหรือกลไก ในการทำงานต่างๆ ของตลาดให้ต่ำที่สุด

3. ในการกำหนดโครงสร้างของภาษีควรให้อำนาจต่อการใช้นโยบายของรัฐเพื่อรักษาเสถียรภาพ ทางเศรษฐกิจ

4. ระบบภาษีที่ใช้ต้องมีความชัดเจนต่อผู้เสีย ภาษีและมีการบริหารการจัดเก็บอย่างมีประสิทธิภาพ

5. ค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บภาษีและภาระของ ผู้เสียภาษีสมควรอยู่ในอัตราที่ต่ำ

จากหลักภาษีอากรที่ดีและข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการ จัดเก็บภาษีอากรที่ดีจะเห็นได้ว่าจะให้ความสำคัญ ในการจัดเก็บภาษีที่คำนึงถึงความเป็นธรรมที่เกิดขึ้น และประโยชน์ที่ผู้เสียภาษีควรจะได้รับกลับมาและ การประหยัดค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บ เพื่อบรรเทาภาระ ให้แก่ผู้เสียภาษี

การหลบหลีกภาษีเงินได้นิติบุคคล

แนวคิดเรื่องการหลบหลีกภาษีอากรได้มีการ ตีความว่าเป็นวิธีที่ผิดกฎหมายหรือไม่เป็นการบริหาร และการจัดการภาษีอากรอีกรูปแบบหนึ่งที่สามารถ ทำได้มีการให้ความหมายและทำการเปรียบเทียบ ความแตกต่างระหว่างการหลบหลีกภาษี (Tax Avoidance) และการหนีภาษี (Tax Evasion)

สุเทพ พงษ์พิทักษ์ (2541) ได้มีการให้นิยาม เกี่ยวกับการวางแผนภาษี การหนีภาษี การหลบหลีก ภาษีไว้ว่า การวางแผนภาษีอากร (Tax Planning)

หมายถึง การตัดสินใจเตรียมการเพื่อการปฏิบัติ ในอนาคตเกี่ยวกับภาษีอากรทั้งในระยะสั้นและระยะยาว โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะให้เสียภาษีอากร และการปฏิบัติการเกี่ยวกับภาษีอากรขององค์กร เป็นไปโดยถูกต้องและครบถ้วนตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในกฎหมายภาษีอากร และต้องเสียภาษีอากรเป็นจำนวนน้อยที่สุดหรือ ประหยัดที่สุด

การหลีกเลี่ยงภาษีอากรหรือการหนีภาษี (Tax Evasion) หมายถึง การเจตนาหรือจงใจ หลีกเลี่ยงภาษีอากร โดยทุจริตหรือโดยผิดกฎหมาย อาทิ เจตนาแจ้งข้อความเท็จ เจตนาละเลยไม่ยื่น รายการที่ต้องยื่นเพื่อหลีกเลี่ยงหรือพยายามหลีกเลี่ยงภาษีอากร เป็นต้น

การหลบหลีกภาษีอากร (Tax Avoidance) หมายถึง การนำช่องโหว่ของกฎหมายมาใช้ ประโยชน์ในการเสียภาษีอากรเพื่อลดทอนจำนวน ภาษีอากรที่ต้องเสียโดยไม่จำเป็นลงไปกว่าเดิม ตามการดำเนินงานปกติทั่วไป

นอกจากนี้ กำหนด โสภณวุฒ (2551) ก็ได้ มีการให้คำนิยามเกี่ยวกับการหนีภาษี การหลบหลีก ภาษีไว้ว่า การหนีภาษี (Tax Evasion) หมายถึง การกระทำที่มีเจตนาจงใจละเมิดหรือฝ่าฝืนกฎหมาย เพื่อไม่ต้องเสียภาษีหรือเสียภาษีให้น้อยลงโดย วิธีการต่างๆ ที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายซึ่งเป็นการกระทำ ที่บัญญัติไว้ในประมวลรัษฎากรว่าจะต้องเป็นการ จงใจแจ้งความเท็จหรือให้ถ้อยคำเท็จหรือตอบคำถาม ด้วยถ้อยคำอันเป็นเท็จหรือนำพยานหลักฐานเท็จ มาแสดงเพื่อหลีกเลี่ยงการเสียภาษีอากรหรือโดย ความเท็จโดยฉ้อโกงหรืออุบายหรือโดยวิธีการอื่นใด ทำนองเดียวกันหลีกเลี่ยงหรือพยายามหลีกเลี่ยง การเสียภาษีอากร

การหลบหลีกภาษี (Tax Avoidance) หมายถึง วิธีการใดๆ ตามกฎหมายที่มุ่งสร้างให้เกิดผลต่อ ภาระภาษีของผู้เสียภาษี เพื่อที่จะได้มีภาระภาษี ที่จะต้องเสียต่ำกว่าเดิม

จากการให้คำนิยามของการวางแผนภาษี การหนีภาษี การหลบหลีกภาษีซึ่งในปัจจุบันยังไม่มี การบัญญัตินิยามหรือคำจำกัดความความหมาย ของถ้อยคำดังกล่าวไว้ในประมวลรัษฎากรจึง สามารถสรุปได้ว่า การหลบหลีกภาษี การเลี่ยงภาษี การหลบเลี่ยงภาษี หรือการหลีกเลี่ยงภาษี (Tax Avoidance) มีความคล้ายคลึงกับการวางแผนภาษี (Tax Planning) โดยมีจุดมุ่งหมายเดียวกันคือ การลดทอนจำนวนภาษีที่จะต้องจ่ายให้น้อยที่สุดหรือ ประหยัดที่สุดแต่มีความแตกต่างกันที่ การหลบหลีก ภาษีจะเป็นการแสวงหาช่องโหว่ของกฎหมายภาษี อากรและใช้ช่องโหว่ดังกล่าวในการประหยัดภาษี ในขณะที่เดียวกัน การหนีภาษี (Tax Evasion) เป็นการ กระทำที่เจตนาที่จะหลีกเลี่ยงภาษี โดยไม่ปฏิบัติตาม เงื่อนไขและข้อปฏิบัติด้านภาษีอากรในทัศนคติของ นักกฎหมายด้านภาษีอากรในเรื่องการเลี่ยงภาษี บ้างก็มองว่าเป็นเรื่องที่ทำได้เพราะเป็นการวางแผน ภาษีอากร (Tax Planning) ไม่เป็นการฝ่าฝืนกฎหมาย บ้างก็มองว่าเป็นการกระทำที่ยอมรับไม่ได้เพราะ เป็นการใช้ช่องโหว่ของกฎหมายทำให้รัฐขาดรายได้

คณะกรรมการกำกับการดำเนินโครงการศึกษา และพัฒนาประมวลรัษฎากร (2559) ได้มีการกล่าวถึง การหลบหลีกภาษีอากรว่าเป็นการบริหารและการ จัดการภาษี (Tax Management) อีกรูปแบบหนึ่ง ซึ่งโปร่งใสไม่บิดเบือนและเป็นที่ยอมรับได้อันเนื่อง มาจากบทบัญญัติต่อต้านการหลบหลีกภาษีอากร ไว้ในประมวลรัษฎากรเป็นบทบัญญัติที่เป็นไปตาม มาตรการ Anti-Tax Avoidance สืบเนื่องมาจากการวางแผนภาษี Tax Planning คือ การเตรียมการ เพื่อเสียภาษีให้ถูกต้อง ครบถ้วน และประหยัดโดยใช้ วิธีการที่ไม่ผิดกฎหมาย

จากการศึกษาการหลบหลีกภาษีเงินได้นิติบุคคลพบว่ามีการหลีกหลายที่ใช้ในการหลบหลีกภาษีทั้งจากช่องโหว่ของกฎหมาย ความซับซ้อนของโครงสร้างภาษีเงินได้ (สุเทพ พงษ์พิทักษ์, 2541) ได้มีการจำแนกวิธีการของการหลบหลีกภาษี (Tax Avoidance) อาทิ

กรณีภาษีเงินได้นิติบุคคล

1. การใช้สิทธิทางภาษียกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลสำหรับเงินปันผลที่ได้รับจากบริษัทในเครือเดียวกันตามมาตรา 65 ทวิแห่งประมวลรัษฎากร
2. การใช้สิทธิหักค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นตามกฎหมายกำหนด
3. การตีราคาทรัพย์สินเพิ่มขึ้นตามมาตรา 65 ทวิ (3) แห่งประมวลรัษฎากร
4. การเลือกรับรู้อยู่ได้ของกิจการสนมกอล์ฟตามคำสั่งกรมสรรพากรที่ ป.39/3537
5. การเลือกตัดหนี้สูญตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ 186 (พ.ศ. 2534)

กรณีภาษีมูลค่าเพิ่ม

1. การบริจาคสิ่งของให้แก่ สถานศึกษาหรือสถาบันอุดมศึกษาของทางราชการหรือของบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล โรงพยาบาลของทางราชการ สภากาชาดไทย วัดวาอาราม มูลนิธิสมาคม หรือกองทุนที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังประกาศให้เป็นองค์กรสาธารณกุศลและโรงเรียนเอกชนที่ประกอบกิจการโดยบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนฝ่ายบุคคลหรือนิติบุคคลอื่นและสถาบันอุดมศึกษาเอกชน นอกจะไม่ต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่มแล้วยังสามารถนำภาษีซื้อสำหรับสิ่งของดังกล่าวมาใช้เป็นเครดิตหักออกจากภาษีขายในการคำนวณภาษีมูลค่าเพิ่มอีกด้วย
2. การให้รางวัลเพื่อส่งเสริมการขาย โดยการให้เป็นเงินแทนการแจกสิ่งของหรือสินค้าหรือบริการ เพราะไม่ต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม

3. การแยกประกอบกิจการของสามักรยา เพื่อกระจายฐานภาษีมูลค่าเพิ่ม

4. การเลือกใช้สิทธิไม่ต้องเฉลี่ยภาษีซื้อในกรณีที่มูลค่าของฐานภาษีของกิจการที่ต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่มเกินกว่าร้อยละ 90 ของมูลค่าฐานภาษีทั้งสิ้น

5. การส่งของไปให้ลูกค้าทดลองใช้หรือเลือกซื้อภายใน 14 วัน ซึ่งไม่ถือเป็นการขายสินค้า

6. การขายพร้อมให้บริการในบางกรณี เช่น การขายเสาชามพร้อมดอก การขายเครื่องจักรพร้อมติดตั้ง เป็นต้น ทำให้ไม่ต้องถูกหักภาษี ณ ที่จ่าย

7. การยื่นแบบแสดงรายการภาษีมูลค่าเพิ่ม โดยถูกต้องครบถ้วน ทำให้ไม่ต้องรับผิดชอบเบี้ยปรับสำหรับจำนวนภาษีมูลค่าเพิ่มตามแบบแสดงรายการภาษีที่ยื่นไว้ครบถ้วนแล้วแม้จะชำระภาษีมูลค่าเพิ่มไม่ครบถ้วนตามจำนวนในแบบแสดงรายการก็ตาม

8. การชะลอการส่งมอบสินค้าเพิ่มเพื่อชะลอความรับผิดชอบในการเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม

ทั้งนี้การหลบหลีกภาษีโดยอาศัยช่องโหว่ของกฎหมายไม่ถือเป็นการฝ่าฝืนหรือกระทำความผิดกฎหมาย จึงไม่ต้องรับโทษทางภาษีอากรแต่อย่างใดและถือเป็นส่วนหนึ่งของการวางแผนภาษีอากรที่ดี เว้นแต่จะปฏิบัติไม่ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขของกฎหมายภาษีอากร

ภาพที่ 1 แสดงความสัมพันธ์ของการวางแผนภาษีอากรกับการหลีกเลี่ยงและการหลบหลีกภาษีอากร
ที่มา : สุเทพ พงษ์พิทักษ์ (2541)

ผลการดำเนินงาน

การบริหารงานของบริษัทโดยเน้นให้เห็นผลตอบแทนในรูปแบบของกำไรและความสามารถในการทำกำไรของบริษัทที่แสดงให้เห็นว่าบริษัทจะดำเนินงานในระยะยาวได้โดยทำการวัดจาก อัตราส่วนความสามารถในการทำกำไร (Profitability Ratio) เป็นอัตราส่วนที่ใช้วัดประสิทธิภาพในการดำเนินงานของบริษัทโดยเน้นให้เห็นผลตอบแทนในรูปแบบของกำไรความสามารถของบริษัทมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อเจ้าหนี้และเจ้าของบริษัทเพราะบริษัทจะอยู่รอดหรือดำเนินงานต่อไปได้ในระยะยาวต้องมีรายได้ที่คุ้มค่ากับค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานแล้วยังต้องมีกำไรเพียงพอที่จะจ่ายคืนเงินต้นและดอกเบี้ยให้แก่เจ้าหนี้และจ่ายเงินปันผลให้แก่ผู้ถือหุ้นอีกด้วย (นพวรรณ ลิ้มมา, 2557)

1. อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม (Return on Asset : ROA) เป็นอัตราสำคัญพื้นฐานที่จะนำไปสู่การหาอัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น ธุรกิจที่มีอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวมไม่ดีเป็นไปไม่ได้ที่จะมีอัตราส่วนของผู้ถือหุ้นดี ซึ่งกำไรก่อนหักดอกเบี้ยจ่ายและภาษีเงินได้เป็นผลกำไรจากการนำต้นทุนดำเนินงานรวมหักออกจากรายได้รวมก่อนที่จะนำไปหักด้วยดอกเบี้ย ต้นทุนดำเนินงานหมายรวมถึงค่าใช้จ่ายทางตรงในการผลิต ค่าใช้จ่ายในการขายและบริหาร และค่าใช้จ่ายในการผลิตอื่นๆ ด้วย อัตราผลตอบแทนที่ได้จากสินทรัพย์รวมเป็นการเปรียบเทียบระหว่างกำไรจากการดำเนินงานกับสินทรัพย์รวมในงบแสดงฐานะทางการเงิน ผลลัพธ์ที่ออกมาในรูปของเปอร์เซ็นต์หมายถึงประสิทธิภาพในการใช้สินทรัพย์ของบริษัท (เฉลิมขวัญ คุรุบุญยงค์, 2551)

2. อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (Return on Equity : ROE) จะสะท้อนให้เห็นถึงสภาพทางการเงินภายในของบริษัทว่าอยู่ในระดับดีและในระดับของเศรษฐกิจโดยรวมจะสะท้อน

ให้เห็นการลงทุนในอุตสาหกรรมมีการกระตุ้นให้เกิดการลงทุนในอุตสาหกรรมสร้างการเจริญเติบโตของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศเพิ่มการจ้างงาน ซึ่งอัตราส่วนนี้มีความสำคัญอย่างมากต่อการเงินของธุรกิจเป็นตัวชี้วัดอัตราผลตอบแทนต่อผู้ถือหุ้น บริษัทที่ประสบความสำเร็จสูง ทำให้การหาเงินทุนเพิ่มในอนาคตจะทำให้ราคาหุ้นเพิ่มขึ้น นั่นแสดงให้เห็นว่าบริษัทมีการเจริญเติบโตสามารถทำกำไรเพิ่มขึ้นและสร้างความมั่งคั่งให้แก่ผู้ถือหุ้น (เฉลิมขวัญ คุรุบุญยงค์, 2551)

3. อัตราผลตอบแทนต่อยอดขาย (Return on Sale : ROS) เป็นอัตราส่วนที่แสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพในการดำเนินงานของบริษัทในการทำกำไรหลังจากหักต้นทุนค่าใช้จ่ายรวมทั้งภาษีเงินได้หมดแล้ว

แนวคิดการวัดผลการปฏิบัติงานทางการตลาด Tobin's Q

แนวคิด Tobin's Q เป็นการวัดผลการปฏิบัติงานทางการตลาดที่ได้มีการนำข้อมูลจากงบการเงินและมูลค่าทางการตลาดซึ่งได้รับการยอมรับจากงานวิจัย ทั้งทางด้านบัญชีและการเงินในการประเมินผลการปฏิบัติงานของกิจการ อย่างไรก็ตาม Tobin's Q ก็ยังไม่ได้ถูกใช้อย่างแพร่หลาย อันเนื่องมาจากการคำนวณที่ซับซ้อนเมื่อเทียบกับการวัดผลการปฏิบัติงานด้วยวิธีการอื่นๆ ในขณะเดียวกันนักวิจัยนิยมใช้ Tobin's Q ในการประเมินมูลค่าของกิจการโดยที่ตัวเลขที่ได้จากการคำนวณจะอยู่ในรูปแบบของ Ratio ซึ่งสามารถคำนวณได้จากการหารราคาตลาดของสินทรัพย์หารด้วยราคาเปลี่ยนแทนของสินทรัพย์นั้น (Replacement Cost) (มนวิกา ผดุงสิทธิ์, 2548)

(Lewellen and Badrinath, 1997 อ้างใน มนวิกา ผดุงสิทธิ์, 2548) ได้ให้ความเห็นว่าการใช้ราคาเปลี่ยนแทนสินทรัพย์ในการวัดมูลค่าของกิจการเป็นเรื่องที่สมเหตุสมผล เนื่องจากราคาของสินทรัพย์

ที่เปลี่ยนแปลงนั้น แสดงให้เห็นถึงมูลค่าของสินทรัพย์นั้นๆ จะถูกนำไปใช้เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจทั้งในระยะสั้นและระยะยาว กล่าวคือ ถ้ากิจการสามารถไม่สามารถใช้สินทรัพย์ในการก่อให้เกิดมูลค่าทางการตลาดได้มากกว่าราคาเปลี่ยนแปลงสินทรัพย์นั้นๆ กิจการควรมีสินทรัพย์นั้นไปใช้ในวัตถุประสงค์อื่น ดังนั้น กิจการที่มีค่า Tobin's Q มากกว่า 1 จะแสดงให้เห็นถึงการที่สินทรัพย์ของกิจการมีประสิทธิภาพ เพราะกิจการสามารถบริหารงานที่ทำให้ได้รับผลตอบแทนจากการลงทุนในอัตราที่สูงกว่าต้นทุนของเงินทุน ซึ่งก็จะส่งผลให้มูลค่าทางการตลาดของกิจการมีค่าสูงกว่ามูลค่าของสินทรัพย์ที่ใช้ไปเพื่อให้เกิดมูลค่านั้น ในทางตรงกันข้าม หากกิจการมีค่า Tobin's Q น้อยกว่า 1 จะแสดงให้เห็นถึงกิจการไม่สามารถใช้ประโยชน์จากสินทรัพย์นั้นได้อย่างเต็มที่ ดังนั้นมูลค่าของทางการตลาดของกิจการจึงมีค่าน้อยกว่ามูลค่าสินทรัพย์ที่ใช้ไปในการลงทุน

แนวคิดเรื่องมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐศาสตร์ (Economic Value Added : EVA)

มูลค่าเพิ่มทางเศรษฐศาสตร์ (Economic Value Added : EVA) หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “National Profit” หรือ “Shareholder Value Added” เป็นตัววัดความสามารถของกิจการในการสร้างมูลค่าเพิ่มในช่วงระยะเวลาหนึ่งๆ EVA ถูกพัฒนาขึ้นโดย Stern Stewart ซึ่งเป็นบริษัทที่ปรึกษาระหว่างประเทศ EVA ตั้งอยู่บนรากฐานของแนวคิดของกำไรเชิงเศรษฐศาสตร์ (Economic Profit) หรือกำไรส่วนที่เหลือ (Residual Income) ที่ว่าความมั่งคั่งจะเกิดขึ้นเมื่อกิจการสามารถชดเชยค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน (Operating Costs) และต้นทุนเงินทุน (Cost of Capital) ทั้งหมดที่เกิดขึ้น (วรศักดิ์ ทุมมานนท์, 2548)

(Grant, 1996 อ้างใน มนภัทร อาษากิจ, 2550)

มูลค่าเพิ่มทางเศรษฐศาสตร์เป็นเครื่องมือในการสื่อสารเพื่อการลงทุนโดยใช้เป็นตัวชี้วัดว่าบริษัทสร้างความมั่งคั่งให้แก่ผู้ถือหุ้นมากน้อยเพียงใด ซึ่งจะเห็นได้ว่าบริษัทที่มี EVA เป็นบวก ราคาหุ้นของบริษัทก็จะสูงขึ้นตามไปด้วย ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นการเพิ่มขึ้นของกำไรจากเงินลงทุนทั้งหมดของบริษัทส่งผลให้มูลค่าทางการตลาดของกิจการเพิ่ม (Market value of firm) ในทางตรงกันข้ามราคาของหุ้นจะตกลงเนื่องมาจาก EVA นั้นมีค่าติดลบ แสดงให้เห็นว่า EVA นั้นต่ำกว่ามูลค่าที่แท้จริงของบริษัท ซึ่งเท่ากับว่าเป็นการทำลายความมั่งคั่งของผู้ถือหุ้น นอกจากนี้มนภัทร อาษากิจ ยังได้ให้ข้อคิดเห็นว่าเป็นแนวคิดในการประเมินกำไรทางเศรษฐศาสตร์จะมีความแตกต่างไปอย่างมากกับกำไรทางบัญชีเนื่องจากกำไรทางบัญชีจะมองว่ารายได้ที่ได้จากการประกอบกิจการหักด้วยค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานหักด้วยต้นทุนของเงินลงทุนที่ได้มาจากการก่อหนี้ในรูปแบบของดอกเบี้ยโดยจะรับรู้เฉพาะดอกเบี้ยจ่ายเท่านั้นเป็นต้นทุนเงินลงทุนซึ่งไม่รวมถึงต้นทุนในส่วนของผู้ถือหุ้นและเมื่อหักค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานและดอกเบี้ยจ่ายแล้วกำไรที่เกิดขึ้นก็จะตกเป็นของผู้ถือหุ้นในขณะเดียวกันแนวคิดทางเศรษฐศาสตร์กลับมองว่ากิจการคงยังไม่มีกำไรจนกว่าจะสามารถชดเชยเงินลงทุนทั้งที่ได้มาจากการก่อหนี้และผู้ถือหุ้นจนหมด กล่าวคือกำไรที่แท้จริง (True Profits) จะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อได้มีการหักต้นทุนทั้งหมดออกจากรายได้จนหมดสิ้น

ในประเทศสหรัฐอเมริกาช่วง 1980s เป็นยุคที่บริษัทต่างๆ ตระหนักถึงผู้ถือหุ้นมากยิ่งขึ้นเป็นมาก่อนและการเปลี่ยนแปลงได้กระจายไปสู่ยุโรป ละตินอเมริกา และเอเชียในที่สุดซึ่งเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้บริหารของบริษัทจำเป็นต้องทบทวนบทบาทและหน้าที่ที่มีต่อตนเองและต่อองค์กรในรูปแบบของ

การสร้างมูลค่า (Value Creation) ให้แก่องค์กร ทำให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในธุรกิจ (ผู้ถือหุ้น เจ้าหนี้ ลูกค้า และพนักงาน) ตระหนักถึงเกณฑ์วัดผลการดำเนินงานที่สามารถวัดและสะท้อนความเป็นจริงของสถานะทางเศรษฐกิจที่เป็นอยู่ของบริษัท อีกทั้งทำให้ผู้ถือหุ้นสามารถประเมินได้ถึงมูลค่าหุ้นตามแนวคิดการประเมินมูลค่าหุ้นจากมูลค่าเชิงเศรษฐกิจที่แท้จริงที่ตนเองถืออยู่จึงเกิดมาตรวัดผลกำไรที่สามารถสะท้อนถึงสถานะทางเศรษฐกิจที่แท้จริงของธุรกิจได้มากขึ้นเรียกว่า Economic Profit หรือ กำไรทางเศรษฐศาสตร์ซึ่งเป็นการให้ความสำคัญกับการสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐศาสตร์ (Economic value added : EVA)

EVA ใช้วัดความแตกต่างระหว่างมูลค่าองค์กรธุรกิจก่อนและหลังการปฏิบัติตามกลยุทธ์ที่องค์กรกำหนดขึ้นโดยที่ EVA เป็นกำไรจากการดำเนินงานสุทธิหลังหักภาษี (Net Operating Profit after Taxes : NOPAT) หักด้วยต้นทุนของเงินทุน (Capital Charged) ดังสมการดังต่อไปนี้ (ภคินี เจริญสวัสดิ์พงศ์, 2552)

แนวคิดเรื่องมูลค่าเพิ่มทางการตลาด (Market Value Added : MVA)

วรศักดิ์ ทุมมานนท์ (2548) กล่าวว่าไว้ว่าตัววัดผลที่มุ่งเน้นมูลค่าตัวหนึ่งที่เกิดจากการอาจนำมาใช้ได้คือ มูลค่าเพิ่มทางการตลาด (Market Value Added : MVA) ซึ่ง MVA คือผลต่างระหว่างมูลค่าตลาด (Market Value) ของกิจการใดกิจการหนึ่ง (ซึ่งรวมถึงเงินทุนที่มาจากเจ้าของและที่ได้มาจากการก่อหนี้) กับทุนที่ลงไป (Invested Capital)

(Stewart, 1991 อ้างใน อรุมา พรภิการุณย์, 2552) กล่าวว่าไว้ว่า MVA เป็นผลของความแตกต่างระหว่างมูลค่าทางการตลาดของหนี้สินและส่วนของผู้ถือหุ้นของกิจการกับเงินลงทุน โดยให้ข้อสมมติว่ามูลค่าของหนี้สินที่แสดงอยู่เท่ากับมูลค่าตามบัญชี

ของหนี้สิน ดังนั้น MVA จึงขึ้นอยู่กับมูลค่าตลาดของส่วนของผู้ถือหุ้นเท่านั้น MVA ยังชี้ให้เห็นว่ามูลค่าของส่วนของผู้ถือหุ้นมีมูลค่ามากขึ้นหรือลดลง โดยที่บริษัทที่ประสบความสำเร็จมักจะสร้าง MVA ที่มีค่าเป็นบวกซึ่งแสดงว่าบริษัทนั้นได้สร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ผู้ถือหุ้นในระยะยาวในทางตรงกันข้ามบริษัทที่ไม่ประสบความสำเร็จส่วนมากจะมีค่า MVA เป็นลบ นอกจากจะหมายความว่าบริษัทดังกล่าวไม่สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ผู้ถือหุ้นที่นำเงินมาลงทุนได้ แต่กลับทำให้เงินลงทุนเหล่านั้นมีมูลค่าลดลงในระยะยาว

อย่างไรก็ตามนอกจากเป้าหมายหลักขององค์กรในการสร้างความมั่งคั่งสูงสุดให้แก่ผู้ถือหุ้นแล้ว บริษัทยังเน้นการจัดสรรทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อเศรษฐกิจโดยรวมเนื่องจากความมั่งคั่งของผู้ถือหุ้นจะสูงสุดได้โดยการทำให้มูลค่าทางการตลาดสูงกว่ามูลค่าตามบัญชีเรียกว่า มูลค่าเพิ่มทางการตลาด (Market Value Added) (อรุมา พรภิการุณย์, 2552)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ลัดดา ตันจันทรพงศ์ (2558) ได้ทำการศึกษาการกำกับดูแลกิจการที่ดีมีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานผ่านการวางแผนภาษีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ผลการศึกษาพบว่า การกำกับดูแลกิจการที่ดีมีอิทธิพลที่ส่งผลทางตรงและส่งผลทางอ้อมในเชิงบวกกับผลการดำเนินงานผ่านการวางแผนภาษี แสดงให้เห็นว่าการกำกับดูแลกิจการที่ดีช่วยลดการวางแผนภาษีลงซึ่งส่งผลกระทบต่อผลการดำเนินงานในทางเพิ่มขึ้น

สมศักดิ์ ประถมศรีเมฆ และคณะ (2556) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่ออัตราภาษีที่แท้จริงที่กิจการจดทะเบียนต้องจ่าย ในการวิเคราะห์ข้อมูล พบ 2 ปัจจัยที่ส่งผลในเชิงลบกับอัตราภาษีเงินได้

นิติบุคคล คือ ขนาดของกิจการ และ ผลตอบแทนต่อคนที่กิจการจ่ายให้กับคณะกรรมการตรวจสอบ ผลจากการวิจัยสรุปได้ว่ากิจการขนาดใหญ่มีความได้เปรียบในการแข่งขันสูงกว่ากิจการขนาดเล็ก หรือสามารถบรรลุความประหยัดต่อขนาดได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ผลจากการศึกษายังสามารถสรุปได้ว่า การจ่ายผลตอบแทนที่เหมาะสมย่อมมีส่วนจูงใจให้กรรมการตรวจสอบสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับกิจการด้วยการลดภาระภาษีเงินได้นิติบุคคลที่กิจการต้องจ่าย

Chen, Cheok, and Rasiah (2015) ได้ทำการศึกษาผลกระทบของการหลบหลีกภาษีเงินได้นิติบุคคลกับผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ของประเทศจีน ผลการศึกษาพบความสัมพันธ์เชิงลบทางตรงระหว่างการหลบหลีกภาษีเงินได้นิติบุคคลกับมูลค่าทางการตลาด ซึ่งแสดงให้เห็นว่าตลาดหลักทรัพย์ในประเทศจีนสร้างโอกาสให้กับผู้บริหารในการหลบหลีกภาษีโดยใช้เครื่องมือจากกิจกรรมการแสวงหาค่าเช่าทางเศรษฐกิจของผู้ถือหุ้น อย่างไรก็ตามผลการศึกษายังพบความสัมพันธ์เชิงบวกทางอ้อมระหว่างการหลบหลีกภาษีเงินได้นิติบุคคลกับมูลค่าทางการตลาดในบริษัทที่กำลังเติบโตและการเพิ่มขึ้นของความสามารถในการทำกำไร เช่น เงินสดที่ได้จากการหลบหลีกภาษีช่วยขยายมูลค่าทางการตลาดของบริษัทและผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าการหลบหลีกภาษีเงินได้นิติบุคคลเป็นกิจกรรมที่เพิ่มมูลค่าให้บริษัทอีกด้วย

Goh *et al.* (2013) ได้ทำการศึกษาผลกระทบของการหลบหลีกภาษีกับต้นทุนเงินลงทุนโดยทำการศึกษาตัวแปรจาก ความแตกต่างระหว่างหลักการทางบัญชีและหลักเกณฑ์ทางภาษี (book-tax difference) ความแตกต่างถาวรระหว่างหลักการทางบัญชีและหลักเกณฑ์ทางภาษี (Permanent book-tax difference) อัตราภาษีที่แท้จริงในระยะยาว

(Long-run cash effective tax rates) ผลการศึกษาพบว่าการหลบหลีกภาษีเงินได้นิติบุคคลช่วยให้บริษัทลดต้นทุนเงินลงทุนของกิจการและยังชี้ให้เห็นว่าบริษัทมีแนวโน้มที่ให้ความสำคัญกับประโยชน์ส่วนเพิ่มสูงขึ้นจากการประหยัดภาษีและยังคงกล่าวได้อีกว่าการวางแผนภาษีเป็นกิจกรรมที่เพิ่มมูลค่าให้กิจการและผู้ถือหุ้น

Baik *et al.* (2013) ได้ทำการศึกษาเรื่องการคาดการณ์รายได้ก่อนหักภาษีและการหลบหลีกภาษีพบความสัมพันธ์เชิงลบระหว่างรายได้ก่อนหักภาษีกับการหลบหลีกภาษีเงินได้นิติบุคคลสำหรับบริษัทที่มีการใช้นโยบายทางภาษีเชิงรุก และพบความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ก่อนหักภาษีกับการหลบหลีกภาษีเงินได้นิติบุคคลสำหรับบริษัทที่ไม่ได้ใช้นโยบายภาษีเชิงรุก อีกทั้งยังพบหลักฐานจากนักวิเคราะห์ที่สามารถทำให้เชื่อได้ว่าการคาดการณ์ค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้ทำให้การคาดการณ์ผลประกอบการในอนาคตถูกต้องมากขึ้น

Oyeyemi and Babatunde. (2016) ได้ทำการศึกษาอิทธิพลของการวางแผนภาษี (Corporate tax Planning) กับผลการดำเนินงานทางการเงิน (Financial Performance) ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ประเทศไนจีเรีย โดยใช้การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) ผลการศึกษาพบว่าอัตราภาษีที่แท้จริง (ETR) มีความสัมพันธ์เชิงลบกับอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (ROA) กับขนาดกิจการ (SIZE) และอัตราความสามารถในการชำระหนี้ (LEV) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (ROA) แต่ไม่พบความสัมพันธ์ในอายุของกิจการ (AGE) อีกทั้งผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าการวางแผนภาษี (Corporate tax Planning) เช่น โครงสร้างเงินทุน ประโยชน์ของช่องโหว่ทางกฎหมายในประเทศไนจีเรียที่ยังไม่ได้ถูกใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่ผลการศึกษาชี้แนะว่ากลุ่มบริษัทที่เป็นอุตสาหกรรม

การผลิตควรมีการวางแผนภาษีให้เป็นส่วนหนึ่งในการวางแผนเชิงกลยุทธ์ของบริษัทโดยทำการใช้ความซับซ้อนของโครงสร้างภาษี ช่องโหว่ทางกฎหมาย และใช้บริการบริษัทที่ให้คำปรึกษาด้านภาษีที่มีความเชี่ยวชาญทางภาษีเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อผลการดำเนินงานทางการเงินของบริษัท

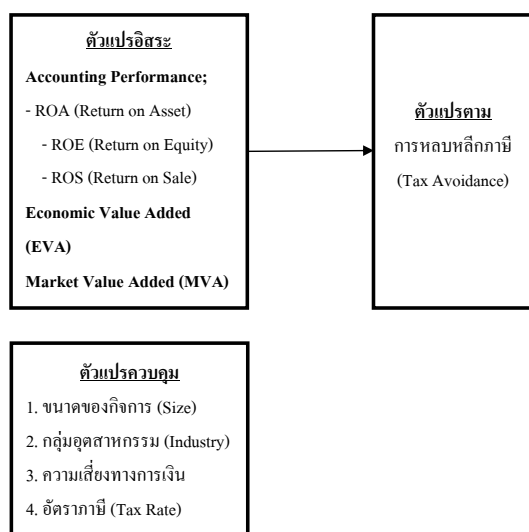
Noor, Fadzillah, and Mastuki (2010) ได้ทำการศึกษาการวางแผนภาษีเงินได้นิติบุคคล : กรณีศึกษาอัตราภาษีที่แท้จริง (ETR) ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ในประเทศไทยระหว่างระบบการประเมินภาษีอย่างเป็นทางการกับระบบการประเมินภาษีด้วยตนเอง ผลการศึกษาพบว่าอัตราภาษีที่แท้จริง (ETR) ต่ำกว่าอัตราภาษีที่บริษัทจะต้องเสียภาษีทั้งการประเมินภาษีอย่างเป็นทางการและระบบการประเมินภาษีด้วยตนเอง อย่างไรก็ตาม อัตราภาษีที่แท้จริง (ETR) ที่คำนวณได้จากการประเมินตนเองมีอัตราที่ต่ำกว่าการประเมินภาษีอย่างเป็นทางการ

Kawor and Kportorgbi (2013) ได้ทำการศึกษาระดับของการวางแผนภาษีในการหาความสัมพันธ์ระหว่างการวางแผนภาษีกับประสิทธิภาพของตลาด ผลการศึกษาพบว่าบริษัทจะมีการประหยัดภาษีลดลงหากมีการปรับลดอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลตามกฎหมายและการวางแผนมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานอีกทั้งการประหยัดภาษีที่ได้จากการวางแผนภาษีสะท้อนให้เห็นเม็ดเงินของนักลงทุนซึ่งอาจกล่าวได้ว่านักลงทุนต้องทำการตรวจสอบเพื่อให้เกิดความแน่ใจว่าการวางแผนภาษีสะท้อนให้เห็นถึงประโยชน์ที่ได้รับจากเงินลงทุนที่เสียไปอย่างแท้จริง

กรอบแนวคิดงานวิจัย

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง Chen et al. (2015) และ Oyeyemi and Babatunde. (2016) พบว่าการหลบหลีกภาษีเงินได้นิติบุคคลมีความสัมพันธ์

เชิงลบกับอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ ROA ซึ่งให้ผลสอดคล้องกัน Baik et al. (2012) ได้ใช้ตัวแบบ ETR ในการวัดการหลบหลีกภาษีเงินได้นิติบุคคลกับการคาดการณ์รายได้ก่อนหักภาษี รวมไปถึง Kawor and Kportorgbi (2014) ที่ทำการศึกษาระดับของการวางแผนภาษีในการหาความสัมพันธ์ระหว่างการวางแผนภาษีกับประสิทธิภาพของตลาดอีกทั้ง Goh et al. (2013) ศึกษาความผลกระทบของการหลบหลีกภาษีกับต้นทุนเงินลงทุน ใช้ตัวแปรจากความแตกต่างระหว่างหลักการทางบัญชีและหลักเกณฑ์ทางภาษี (book-tax difference) ความแตกต่างถาวรระหว่างหลักการทางบัญชีและหลักเกณฑ์ทางภาษี (Permanent book-tax difference) อัตราภาษีที่แท้จริงในระยะยาว (Long-run cash effective tax rates) และ Noor et al. (2010) ทำการศึกษาการวางแผนภาษีเงินได้นิติบุคคล กรณีศึกษาอัตราภาษีที่แท้จริง (ETR) ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ในประเทศไทยระหว่างระบบการประเมินภาษีอย่างเป็นทางการกับระบบการประเมินภาษีด้วยตนเองจะเห็นได้ว่ามีการใช้ตัวแบบ ETR ในการวัดการหลบหลีกภาษีเงินได้นิติบุคคลและการหาอัตราที่แท้จริงของภาษีที่จ่ายสำหรับปี และเนื่องจากมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐศาสตร์และมูลค่าเพิ่มทางการตลาดที่เป็นแนวคิดในการวัดผลการดำเนินงานของกิจการที่มีมุมมองที่แตกต่างไปจากหลักการบัญชี แต่ยังไม่ได้ถูกใช้วัดผลการดำเนินงานกันอย่างแพร่หลายอันเนื่องมาจากการเก็บรวบรวมข้อมูลค่อนข้างยากและซับซ้อน ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาตัวแปรดังกล่าวและได้ทำการจำแนกตัวแปรในการศึกษาออกเป็น 2 ส่วนคือ 1) ตัวแปรอิสระ ที่ใช้ในการวัดผลการดำเนินงาน 2) ตัวแปรตามที่ใช้วัดการหลบหลีกภาษีเงินได้นิติบุคคล ตามที่แสดงในภาพที่ 2 กรอบแนวคิดงานวิจัย

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดงานวิจัย

วิธีการวิจัย

แหล่งที่มาของข้อมูล

ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นข้อมูลที่ได้จากการศึกษาทฤษฎี แนวคิด จากตำราบทความทางวิชาการ ข้อมูลสื่ออิเล็กทรอนิกส์ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการหลบหลีกภาษีเงินได้นิติบุคคล การหลบหลีกภาษีและผลการดำเนินงานของกิจการ ตลอดจนรวบรวมข้อมูลจากงบการเงินของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่ม SET 100 Index ตั้งแต่ช่วงปี พ.ศ. 2554 จนถึง พ.ศ. 2558

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการหลบหลีกภาษีเงินได้นิติบุคคล และผลการดำเนินงานคือกลุ่มบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย SET 100 โดยเข้าเงื่อนไขในการคัดเลือกดังต่อไปนี้

1. บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่ม SET 100 Index
2. บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่ม SET 100 Index ที่มีข้อมูลรายงานประจำปีงบการเงิน รวมไปถึงค่าของตัวแปรในการศึกษา ครบถ้วนสมบูรณ์ในช่วงปี พ.ศ. 2554 จนถึง พ.ศ. 2558
3. ยกเว้น กลุ่มอุตสาหกรรมธุรกิจการเงิน เนื่องจากธุรกิจดังกล่าวมีข้อปฏิบัติและหน่วยงานที่ควบคุมแตกต่างไปจากกลุ่มอุตสาหกรรมอื่น

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ดัชนี SET 100 โดยใช้ข้อมูลรายชื่อหลักทรัพย์ที่ใช้คำนวณดัชนี SET 50 และ SET 100 ระหว่าง 1 ก.ค. 2558 ถึง 31 ธ.ค. 2558 มีทั้งสิ้น 7 กลุ่มอุตสาหกรรม มี 14 บริษัทที่เป็นกลุ่มอุตสาหกรรมการเงินและมีบริษัทจำนวน 14 บริษัทที่ข้อมูลไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ เนื่องจากมีข้อมูลไม่ครบ 5 ปี และมีบริษัทจำนวน 22 บริษัทที่มีข้อมูลการเสียภาษีไม่ครบถ้วน เช่น ไม่มีภาษีที่ต้องชำระ หรือมีการชำระภาษีไว้เกิน จึงทำให้ไม่สามารถนำมาคำนวณได้ ดังนั้นบริษัทที่เข้าเงื่อนไขในการคัดเลือกประชากรดังกล่าวทำให้ได้จำนวนประชากรทั้งสิ้น 50 บริษัท (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2558)

การวัดค่าตัวแปรตาม

การหลบหลีกภาษีเงินได้นิติบุคคล

1. การหลบหลีกภาษีเงินได้นิติบุคคล (Corporate Tax Avoidance) โดยทำการวัดได้จากอัตราภาษีที่แท้จริง (Effective tax rate : ETR) เพื่อทำการเปรียบเทียบอัตราภาษีที่คำนวณได้กับอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลที่บริษัทใช้คำนวณภาษีเงินได้ในการนำส่งต่อกรมสรรพากร

$$\text{Current ETR} = \frac{\text{Total tax expenses}}{\text{Pre-Tax Income}}$$

โดยที่ Total tax expense
คือ ค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้
Pre-Tax Income
คือ กำไรดำเนินงานก่อนภาษีเงินได้

$$\text{Long run cash ETR} = \frac{\text{Cash taxes paid}}{\text{Accounting income before tax}}$$

โดยที่ Cash taxes paid
คือ เงินสดจ่ายค่าภาษีเงินได้
Accounting income before tax
คือ กำไรทางบัญชีก่อนหักภาษีเงินได้

การวัดค่าตัวแปรอิสระ

1. อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม (Return on Asset : ROA)

$$\text{อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม} = \frac{\text{กำไรก่อนหักดอกเบี้ยจ่ายและภาษีเงินได้}}{\text{สินทรัพย์รวม}}$$

2. อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (Return on Equity : ROE)

$$\text{อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น} = \frac{\text{กำไรสุทธิ}}{\text{ส่วนของผู้ถือหุ้นถัวเฉลี่ย}}$$

3. อัตราผลตอบแทนต่อยอดขาย (Return on Sale)

$$\text{อัตราผลตอบแทนต่อยอดขาย} = \frac{\text{กำไรสุทธิ}}{\text{ยอดขาย}}$$

4. Tobin's Q เป็นการวัดผลการปฏิบัติงานทางการตลาดในการประเมินมูลค่าของกิจการ โดยที่ตัวเลขที่ได้จากการคำนวณจะอยู่ในรูปแบบของ Ratio ซึ่งสามารถคำนวณได้จากการหาราคาตลาดของสินทรัพย์หารด้วยราคาเปลี่ยนแปลงแทนของสินทรัพย์นั้น (Replacement Cost) (มนวิภา ผดุงสิทธิ์, 2548)

$$\text{Tobin's Q} = \frac{\text{Market Capitalization} + \text{Total debt}}{\text{Total assets}}$$

โดยที่ Market Capitalization
คือ มูลค่าตลาดของหุ้นสามัญ ณ ลันปี
Total debt
คือ หนี้สินทั้งหมดของบริษัท
Total asset
คือ สินทรัพย์ทั้งหมดของบริษัท

5. มูลค่าเพิ่มทางเศรษฐศาสตร์ Economic Value Added (EVA) เป็นตัววัดความสามารถของกิจการในการสร้างมูลค่าเพิ่ม ซึ่งแนวคิดของกำไรเชิงเศรษฐศาสตร์

$$\text{EVA} = \text{NOPAT} + \text{Acc}_{\text{adjust(op)}} - \text{WACC} \times (\text{Capital} + \text{Acc}_{\text{adjust(c)}})$$

โดยที่ NOPAT
คือ กำไรสุทธิจากการดำเนินงานหลังหักภาษี
WACC
คือ ต้นทุนถัวเฉลี่ยทางการเงิน
Capital
คือ เงินทุนทั้งหมดของกิจการ
Acc_{adjust(op)}
คือ รายการปรับปรุงกำไรจากการดำเนินงาน
Acc_{adjust(c)}
คือ รายการปรับปรุงเงินทุน

6. มูลค่าเพิ่มทางการตลาด (Market Value Added : MVA) คือ ผลต่างระหว่างมูลค่าตลาด (Market Value) ของกิจการใดกิจการหนึ่ง (ซึ่งรวมถึงเงินทุนที่มาจากเจ้าของและที่ได้มาจากการก่อหนี้) กับทุนที่ลงไป (Invested Capital) (วรศักดิ์ ทุมมานนท์, 2548)

$$MVA = \text{Market Value of Stock}$$

$$- \text{Equity Capital Supplied by Investors}$$

โดยที่ Market Value of Stock

คือ มูลค่าตลาดของหุ้นสามัญ

Equity Capital Supplied by Investors

คือ มูลค่าตามบัญชีของหุ้นสามัญ

ตัวแปรควบคุม

ขนาดของกิจการ (Size)

วัดโดย Natural logarithm มูลค่าสินทรัพย์รวมของบริษัท เนื่องจากงานวิจัยที่ผ่านมาพบว่าขนาดของกิจการมีผลต่อการเสียภาษี (สมศักดิ์ ประถมศรีเมฆ, 2556)

ความเสี่ยงทางการเงิน (Leverage)

จากการศึกษางานวิจัยที่ผ่านมาพบว่าตัวแปรด้านความเสี่ยงทางการเงินของบริษัทมีผลกับอัตราภาษีที่แท้จริง (Oyeyemi and Babatunde, 2016)

กลุ่มอุตสาหกรรม (Industry)

จากการศึกษางานวิจัยที่ผ่านมาพบว่ากลุ่มอุตสาหกรรมมีผลกับการเสียภาษี เนื่องจากแต่ละกลุ่มอุตสาหกรรมมีความแตกต่างกันไปตาม

รูปแบบ ลักษณะ ของการดำเนินกิจการผู้วิจัยจึงใช้กลุ่มอุตสาหกรรมเป็นตัวแปรควบคุมโดยจำแนกได้ทั้งหมด 6 กลุ่มอุตสาหกรรมประกอบไปด้วยเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร ทรัพยากร เทคโนโลยี บริการ สินค้าอุตสาหกรรมและอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง

อัตราภาษี (Tax Rate)

อัตราภาษี (Tax Rate) เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลย้อนหลังเป็นระยะเวลา 5 ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2554 จนถึง 2558 ซึ่งในแต่ละปีจะมีอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลไม่เท่ากัน ผู้วิจัยจึงได้นำตัวแปรดังกล่าวเป็นตัวแปรควบคุมในการศึกษา

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics)

ในการสรุปลักษณะต่างๆ ของกลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาได้แก่ ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด ค่ามัธยฐาน ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามและตัวแปรอิสระโดยใช้การทดสอบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson correlation coefficient) และใช้การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปร จากนั้นจะทำการตัดสินใจโดยทำการพิจารณาจากสมมติฐานที่ตั้งไว้เบื้องต้นว่าจะยอมรับหรือปฏิเสธ H_0 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 โดยสามารถเขียนเป็นสมการได้ดังต่อไปนี้

แบบจำลองที่ 1

$$\begin{aligned} \text{TaxAvoidance}_{it} = & \beta_0 + \beta_1 (\text{ROA})_{it} + \beta_2 (\text{SIZE})_{it} + \beta_3 (\text{LEV})_{it} + \beta_4 (\text{IND1})_{it} \\ & + \beta_5 (\text{IND2})_{it} + \beta_6 (\text{IND3})_{it} + \beta_7 (\text{IND4})_{it} + \beta_8 (\text{IND5})_{it} + \beta_9 (\text{IND6})_{it} \\ & + \beta_{10} (\text{Y-TaxRate1})_{it} + \beta_{11} (\text{Y-TaxRate2})_{it} + \beta_{12} (\text{Y-TaxRate3})_{it} + \varepsilon_i \end{aligned}$$

แบบจำลองที่ 2

$$\begin{aligned} \text{TaxAvoidance}_{it} = & \beta_0 + \beta_1 (\text{ROE})_{it} + \beta_2 (\text{SIZE})_{it} + \beta_3 (\text{LEV})_{it} + \beta_4 (\text{IND1})_{it} \\ & + \beta_5 (\text{IND2})_{it} + \beta_6 (\text{IND3})_{it} + \beta_7 (\text{IND4})_{it} + \beta_8 (\text{IND5})_{it} + \beta_9 (\text{IND6})_{it} \\ & + \beta_{10} (\text{Y-TaxRate1})_{it} + \beta_{11} (\text{Y-TaxRate2})_{it} + \beta_{12} (\text{Y-TaxRate3})_{it} + \varepsilon_i \end{aligned}$$

แบบจำลองที่ 3

$$\begin{aligned} \text{TaxAvoidance}_{it} = & \beta_0 + \beta_1 (\text{ROS})_{it} + \beta_2 (\text{SIZE})_{it} + \beta_3 (\text{LEV})_{it} + \beta_4 (\text{IND1})_{it} \\ & + \beta_5 (\text{IND2})_{it} + \beta_6 (\text{IND3})_{it} + \beta_7 (\text{IND4})_{it} + \beta_8 (\text{IND5})_{it} + \beta_9 (\text{IND6})_{it} \\ & + \beta_{10} (\text{Y-TaxRate1})_{it} + \beta_{11} (\text{Y-TaxRate2})_{it} + \beta_{12} (\text{Y-TaxRate3})_{it} + \varepsilon_i \end{aligned}$$

แบบจำลองที่ 4

$$\begin{aligned} \text{TaxAvoidance}_{it} = & \beta_0 + \beta_1 (\text{EVA})_{it} + \beta_2 (\text{SIZE})_{it} + \beta_3 (\text{LEV})_{it} + \beta_4 (\text{IND1})_{it} \\ & + \beta_5 (\text{IND2})_{it} + \beta_6 (\text{IND3})_{it} + \beta_7 (\text{IND4})_{it} + \beta_8 (\text{IND5})_{it} + \beta_9 (\text{IND6})_{it} \\ & + \beta_{10} (\text{Y-TaxRate1})_{it} + \beta_{11} (\text{Y-TaxRate2})_{it} + \beta_{12} (\text{Y-TaxRate3})_{it} + \varepsilon_i \end{aligned}$$

แบบจำลองที่ 5

$$\begin{aligned} \text{TaxAvoidance}_{it} = & \beta_0 + \beta_1 (\text{MVA})_{it} + \beta_2 (\text{SIZE})_{it} + \beta_3 (\text{LEV})_{it} + \beta_4 (\text{IND1})_{it} \\ & + \beta_5 (\text{IND2})_{it} + \beta_6 (\text{IND3})_{it} + \beta_7 (\text{IND4})_{it} + \beta_8 (\text{IND5})_{it} + \beta_9 (\text{IND6})_{it} \\ & + \beta_{10} (\text{Y-TaxRate1})_{it} + \beta_{11} (\text{Y-TaxRate2})_{it} + \beta_{12} (\text{Y-TaxRate3})_{it} + \varepsilon_i \end{aligned}$$

แบบจำลองที่ 6

$$\begin{aligned} \text{TaxAvoidance}_{it} = & \beta_0 + \beta_1 (\text{Tobin's Q})_{it} + \beta_2 (\text{SIZE})_{it} + \beta_3 (\text{LEV})_{it} + \beta_4 (\text{IND1})_{it} \\ & + \beta_5 (\text{IND2})_{it} + \beta_6 (\text{IND3})_{it} + \beta_7 (\text{IND4})_{it} + \beta_8 (\text{IND5})_{it} + \beta_9 (\text{IND6})_{it} \\ & + \beta_{10} (\text{Y-TaxRate1})_{it} + \beta_{11} (\text{Y-TaxRate2})_{it} + \beta_{12} (\text{Y-TaxRate3})_{it} + \varepsilon_i \end{aligned}$$

โดยที่ $TaxAvoidance_{it}$	$IND1_{it}, \dots, IND6_{it}$
คือ อัตราภาษีที่แท้จริงบริษัทที่ i ปีที่ t	คือ กลุ่มอุตสาหกรรม
ROA_{it}	$Y-TaxRate1_{it}$
คือ อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์บริษัทที่ i ปีที่ t	คือ อัตราภาษีในปี 2554
ROE_{it}	$Y-TaxRate1_{it}$
คือ อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น	คือ อัตราภาษีในปี 2555
บริษัทที่ i ปีที่ t	$Y-TaxRate1_{it}$
ROS_{it}	คือ อัตราภาษีในปี 2556-2558
คือ อัตราผลตอบแทนต่อยอดขายบริษัทที่ i ปีที่ t	β_0 คือ ค่าคงที่ของสมการถดถอย
EVA_{it}	$\beta_1, \dots, \beta_{12}$
คือ มูลค่าเพิ่มทางเศรษฐศาสตร์บริษัทที่ i ปีที่ t	คือ ค่าสัมประสิทธิ์ความถดถอย เป็นค่าคงที่
MVA_{it}	ที่แสดงให้เห็นว่า ตัวแปรตาม (Y) จะมี
คือ มูลค่าเพิ่มทางการตลาดบริษัทที่ i ปีที่ t	การเปลี่ยนแปลงถ้าตัวแปรอิสระ (X)
Tobin's Q_{it}	เปลี่ยนไป 1 หน่วยโดยที่ตัวแปรอิสระตัวอื่น
คือ การวัดผลการปฏิบัติงานทางการตลาด	คงที่
บริษัทที่ i ปีที่ t	ϵ_i คือ ค่าความคาดเคลื่อน
$SIZE_{it}$	ผลการศึกษา
คือ ขนาดของกิจการบริษัทที่ i ปีที่ t	การหลบหลีกภาษีเงินได้นิติบุคคลของบริษัท
LEV_{it}	จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
คือ ความเสี่ยงทางการเงินบริษัทที่ i ปีที่ t	ในกลุ่ม SET 100 Index ในช่วงปี พ.ศ. 2554
	จนถึง พ.ศ. 2558

ตารางที่ 1 การหลบหลีกภาษีเงินได้นิติบุคคลตั้งแต่ พ.ศ. 2554 จนถึง พ.ศ. 2558

ปี	Current ETR						Long Run Cash ETR					อัตรา ภาษี
	N	Mean	S.D	Max	Median	Min	Mean	S.D	Max	Median	Min	
2554	50	0.25	0.23	1.31	0.24	0.01	0.28	0.28	1.92	0.26	0.02	0.30
2555	50	0.19	0.09	0.42	0.22	0.00	0.19	0.09	0.38	0.20	0.02	0.23
2556	50	0.18	0.09	0.46	0.18	0.01	0.19	0.15	1.03	0.19	0.01	0.20
2557	50	0.18	0.09	0.45	0.19	0.01	0.20	0.11	0.55	0.18	0.02	0.20
2558	50	0.18	0.17	1.25	0.18	0.02	0.23	0.26	1.88	0.19	0.03	0.20

ตารางที่ 1 เป็นการแสดงค่าสถิติเชิงพรรณนา การหลบหลีกภาษีเงินได้นิติบุคคลบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่ม SET 100 Index

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลของจำนวน กลุ่มตัวอย่าง 50 บริษัทในช่วงปี พ.ศ. 2554 จนถึง พ.ศ. 2558 บริษัทมีการใช้ประโยชน์จากความซับซ้อนของโครงสร้างภาษีและความแตกต่างระหว่างมาตรฐานการบัญชีที่รับรองโดยทั่วไป ในการหาช่องโหว่เพื่อหลบหลีกภาษีเงินได้นิติบุคคล โดยจะเห็นได้จากค่าเฉลี่ยของอัตราภาษีที่แท้จริง (Effective tax rates) ทั้งใน Current ETR และ Long Run Cash ETR ต่ำกว่าอัตราภาษีในแต่ละปี ที่แสดงในตารางที่ 4 ซึ่งให้เห็นว่าบริษัท

มีการหลบหลีกภาษี วางแผนภาษี เพื่อให้เสียภาษีน้อยที่สุด อย่างไรก็ตามแนวคิดของการหลบหลีกภาษีสามารถมองได้ว่าเป็นการวางแผนภาษีอีกรูปแบบหนึ่ง เนื่องจากการกระทำดังกล่าวไม่ถือว่าเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมายเพราะบริษัทจะถือการปฏิบัติตามเกี่ยวกับภาษีอากรให้ถูกต้องและครบถ้วนตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในกฎหมายภาษีอากรและต้องเสียภาษีอากรเป็นจำนวนน้อยที่สุดหรือประหยัดที่สุด (สุเทพ พงษ์พิทักษ์, 2541)

ความสัมพันธ์ระหว่างผลการดำเนินงาน และการหลบหลีกภาษีเงินได้นิติบุคคลของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่ม SET 100 Index

ตารางที่ 2 แสดงผลการทดสอบการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) ของอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวมกับการหลบหลีกภาษีเงินได้นิติบุคคล

ตัวแปร	Current ETR			Long Run Cash ETR		
	Coef.	p-value	VIF	Coef.	p-value	VIF
(Constant)	0.278	0.026**		0.379	0.023**	
ROA	-0.035	0.600	1.210	-0.131	0.050**	1.210
SIZE	-0.081	0.273	1.478	-0.088	0.233	1.478
LEV	0.212	0.002**	1.254	0.144	0.035**	1.254
IND		Control			Control	
Y-TaxRate		Control			Control	
Model Summary Statistic						
Prop>F	3.074***			2.859***		
Adj R ²	0.091			0.082		
Durbin-Watson	2.117			2.165		

หมายเหตุ : *****ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.10,0.05 และ 0.01 ตามลำดับ

พบความสัมพันธ์เชิงลบระหว่างอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวมกับการหลบหลีกภาษีเงินได้นิติบุคคล ในแบบจำลอง Long Run Cash ETR โดยมีค่า p-value เท่ากับ 0.050 ค่า Coef. เท่ากับ -0.131 โดยความสัมพันธ์ดังกล่าวสามารถอธิบายได้ว่า ถ้าบริษัทมีอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวมเพิ่มขึ้น อัตราภาษีที่แท้จริง (Effective tax rates) ก็จะลดลง หากเมื่อเทียบกับอัตรา

ภาษีในปัจจุบันแล้วพบว่าต่ำกว่านั้น ซึ่งให้เห็นว่าบริษัทมีการหลบหลีกภาษี (Tax Avoidance) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (Chen *et al.*, 2015) และ (Oyeyemi and Babatunde, 2016) ที่ชี้ให้เห็นว่าบริษัทจะรับประโยชน์จากภาษีที่บริษัทสามารถประหยัดได้จากการหลบหลีก อีกทั้งบริษัทยังมองการกระทำดังกล่าวเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่กิจการ

ตารางที่ 3 แสดงผลการทดสอบการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) ของอัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้นกับการหลบหลีกภาษีเงินได้นิติบุคคล

ตัวแปร	Current ETR			Long Run Cash ETR		
	Coef.	p-value	VIF	Coef.	p-value	VIF
Constant	0.294	0.015**		0.365	0.024**	
ROE	-0.192	0.004***	1.216	-0.234	0.000***	1.216
SIZE	-0.073	0.317	1.480	-0.079	0.277	1.480
LEV	0.236	0.000***	1.221	0.190	0.004***	1.221
IND		Control			Control	
Y-TaxRate		Control			Control	
Model Summary Statistic						
Prop>F	3.878***			3.687***		
Adj R ²	0.122			0.115		
Durbin-Watson	2.128			2.177		

หมายเหตุ : ***,*** ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.10,0.05 และ 0.01 ตามลำดับ

พบความสัมพันธ์เชิงลบระหว่างอัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้นกับการหลบหลีกภาษีเงินได้นิติบุคคล โดยมีค่า P-value เท่ากับ 0.000 และ Coef. เท่ากับ -0.234 โดยความสัมพันธ์ดังกล่าวสามารถอธิบายได้ว่าถ้าบริษัทมีอัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้นเพิ่มขึ้น อัตราภาษีที่แท้จริง (Effective tax rates) ก็จะลดลง หากเมื่อเทียบกับอัตราภาษีในปัจจุบันแล้วพบว่าต่ำกว่านั้นซึ่งให้เห็นว่าบริษัทมีการหลบหลีกภาษี

(Tax Avoidance) หรือมีการวางแผนทางภาษีและใช้สิทธิประโยชน์ต่างๆ ที่ภาครัฐประกาศเพื่อที่จะจ่ายภาษีให้กับภาครัฐน้อยที่สุดซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ลัดดา ตันจันทร์พงศ์, 2558) ผลการวิจัยดังกล่าวชี้ให้เห็นว่าบริษัทที่มีผลการดำเนินงานที่อยู่ในรูปแบบของกำไรเพิ่มมากขึ้นเท่าไร ภาษีที่จะต้องนำส่งต่อกรมสรรพากรก็เพิ่มขึ้นตามไปด้วย จึงทำให้บริษัทต้องเพิ่มลดหย่อน สิทธิต่างๆ ช่องโหว่ของกฎหมายเพื่อลดการจ่ายภาษี

ตารางที่ 4 แสดงผลการทดสอบการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) ของอัตราผลตอบแทนต่อยอดขายกับการหลบหลีกภาษีเงินได้นิติบุคคล

ตัวแปร	Current ETR			Long Run Cash ETR		
	Coef.	p-value	VIF	Coef.	p-value	VIF
Constant	0.329	0.005***		0.402	0.011**	
ROS	-0.334	0.000***	1.228	-0.332	0.000***	1.228
SIZE	-0.065	0.348	1.481	-0.074	0.296	1.481
LEV	0.125	0.056	1.306	0.076	0.254	1.306
IND		Control			Control	
Y-TaxRate		Control			Control	
Model Summary Statistic						
Prop>F	5.720***			5.006***		
Adj R ²	0.185			0.162		
Durbin-Watson	2.166			2.217		

หมายเหตุ : ***ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.10,0.05 และ 0.01 ตามลำดับ

พบความสัมพันธ์เชิงลบระหว่างอัตราผลตอบแทนต่อยอดขายกับการหลบหลีกภาษีเงินได้นิติบุคคล โดยมีค่า p-value เท่ากับ 0.000 และ Coef. เท่ากับ -0.334 โดยความสัมพันธ์ดังกล่าวสามารถอธิบายได้ว่าถ้าบริษัทมีอัตราผลตอบแทนต่อยอดขายเพิ่มขึ้น อัตราภาษีที่แท้จริง (Effective tax rates) ก็จะลดลง หากเมื่อเทียบกับอัตราภาษีในปัจจุบันแล้วพบว่าต่ำกว่านั้น ซึ่งให้เห็นว่าบริษัทมีการหลบหลีกภาษี

(Tax Avoidance) หรือมีการวางแผนทางภาษี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (Chen et al., 2015) ถ้ายอดขายของบริษัทเพิ่มมากขึ้นและมีการบริหารจัดการต้นทุนขายสินค้าที่ดี กำไรก็เพิ่มขึ้นส่งผลให้บริษัทต้องเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลมากขึ้นตามไปด้วย เนื่องจากเป็นอัตราส่วนที่แสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพในการดำเนินงานของบริษัทในการทำกำไรหลังจากหักต้นทุนค่าใช้จ่ายรวมทั้งภาษีเงินได้หมดแล้ว

ตารางที่ 5 แสดงผลการทดสอบการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) ของ Tobin's Q กับการหลบหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคล

ตัวแปร	Current ETR			Long Run Cash ETR		
	Coef.	p-value	VIF	Coef.	p-value	VIF
Constant	0.256	0.046**		0.343	0.047**	
Tobin's Q	0.018	0.804	1.453	-0.037	0.617	1.453
SIZE	-0.080	0.281	1.487	-0.093	0.216	1.487
LEV	0.220	0.001***	1.221	0.165	0.015**	1.221
IND		Control			Control	
Y-TaxRate		Control			Control	
Model Summary Statistic						
Prop>F	3.053***			2.522***		
Adj R ²	0.090			0.068		
Durbin-Watson	2.105			2.148		

หมายเหตุ : ***,*** ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.10,0.05 และ 0.01 ตามลำดับ

จากตารางที่ 5 แสดงผลการทดสอบการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) ของ Tobin's Q กับการหลบหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคล ถ้าหากพิจารณาค่า p-value ของ Tobin's Q ในแต่ละแบบจำลองไม่พบความสัมพันธ์กับการหลบหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคล โดยมีค่า p-value เท่ากับ 0.804 และ 0.617 ซึ่งไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 6 แสดงผลการทดสอบการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) ของมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐศาสตร์กับการหลบหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้นิติบุคคล

ตัวแปร	Current ETR			Long Run Cash ETR		
	Coef.	p-value	VIF	Coef.	p-value	VIF
Constant	0.265	0.031**		0.319	0.054	
EVA	0.013	0.839	1.066	-0.029	0.647	1.066
SIZE	-0.081	0.271	1.478	-0.089	0.230	1.478
LEV	0.218	0.001***	1.212	0.169	0.013***	1.212
IND		Control			Control	
Y-TaxRate		Control			Control	
Model Summary Statistic						
Prop>F	3.051***			2.518***		
Adj R ²	0.090			0.068		
Durbin-Watson	2.111			2.139		

หมายเหตุ : ***,*** ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.10,0.05 และ 0.01 ตามลำดับ

จากตารางที่ 6 แสดงผลการทดสอบการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) ของมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐศาสตร์กับการหลบหลีกภาษีเงินได้นิติบุคคล ถ้าหากพิจารณา

ค่า p-value ของมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐศาสตร์ในแต่ละแบบจำลองไม่พบความสัมพันธ์กับการหลบหลีกภาษีเงินได้นิติบุคคล โดยมีค่า p-value เท่ากับ 0.839 และ 0.647 ซึ่งไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 7 แสดงผลการทดสอบการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) ของมูลค่าเพิ่มทางการตลาดกับการหลบหลีกภาษีเงินได้นิติบุคคล

ตัวแปร	Current ETR			Long Run Cash ETR		
	Coef.	p-value	VIF	Coef.	p-value	VIF
Constant	0.278	0.051		0.280	0.144	
MVA	0.014	0.860	1.614	-0.030	0.697	1.614
SIZE	-0.089	0.307	2.083	-0.071	0.422	2.083
LEV	0.218	0.001***	1.211	0.169	0.013**	1.211
IND		Control			Control	
Y-TaxRate		Control			Control	
Model Summary Statistic						
Prop>F	3.050***			2.513**		
Adj R ²	0.090			0.068		
Durbin-Watson	2.108			2.143		

หมายเหตุ : ***,*** ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.10,0.05 และ 0.01 ตามลำดับ

จากตารางที่ 7 แสดงผลการทดสอบการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) ของมูลค่าเพิ่มทางการตลาดกับการหลบหลีกภาษีเงินได้นิติบุคคล ถ้าหากพิจารณา ค่า p-value ของมูลค่าเพิ่มทางการตลาดในแต่ละแบบจำลองไม่พบความสัมพันธ์กับการหลบหลีกภาษีเงินได้นิติบุคคล โดยมีค่า p-value เท่ากับ 0.860 และ 0.697 ซึ่งไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างผลการดำเนินงานและการหลบหลีกภาษีเงินได้นิติบุคคลของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่ม SET 100 Index มีวัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาการหลบหลีกภาษีเงินได้นิติบุคคลและความสัมพันธ์ระหว่างผลการดำเนินงานกับการหลบหลีกภาษีเงินได้นิติบุคคลของบริษัทโดยทำการเก็บข้อมูลงบการเงินของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่ม SET 100 Index จากฐานข้อมูล SETSMART แบบ 56-1 และรายงานประจำปีของบริษัทจากกลุ่มประชากร 50 บริษัท แบ่งเป็น 6 กลุ่มอุตสาหกรรมตั้งแต่ปี พ.ศ. 2554 จนถึง พ.ศ. 2558 ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ในการสรุปลักษณะต่างๆ ของกลุ่มประชากรได้แก่ ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด ค่ามัธยฐาน ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษาพบว่าอัตราภาษีที่แท้จริง (Effective tax rates) ทั้งใน Current ETR และ Long Run

Cash ETR ที่ต่ำกว่าอัตราภาษีในแต่ละปีโดยในปี 2554 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 25% และ 28% ตามลำดับ ปี 2555 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 19% ปี 2556 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 18% และ 19% ตามลำดับ ปี 2557 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 18% และ 20% ตามลำดับ และในปี 2558 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 18% และ 23% ตามลำดับ เมื่อเทียบกับอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลในปัจจุบัน แล้วพบว่าต่ำกว่าในทุกๆ ปี ซึ่งชี้ให้เห็นว่าบริษัทมีการหลบหลีกภาษีเงินได้นิติบุคคล และในวิเคราะห์ความสัมพันธ์โดยใช้การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) ของความสัมพันธ์ระหว่างผลการดำเนินงานกับการหลบหลีกภาษีเงินได้นิติบุคคล พบความสัมพันธ์เชิงลบระหว่างอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวมกับการหลบหลีกภาษีเงินได้นิติบุคคล โดยมีค่า p-value เท่ากับ 0.050 Coef. เท่ากับ -0.131 กับอัตราผลตอบแทนต่อยอดขาย โดยมีค่า p-value เท่ากับ 0.000 และ Coef. เท่ากับ -0.334 และ อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น โดยมีค่า p-value เท่ากับ 0.000 และ Coef. = -0.234 ไม่พบความสัมพันธ์ในมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐศาสตร์ มูลค่าเพิ่มทางการตลาด และ Tobin's Q

จะเห็นได้ว่าบริษัทจะอาศัยช่องโหว่ของกฎหมายภาษี สิทธิประโยชน์ต่างๆ ที่ทางภาครัฐกำหนดหรือความแตกต่างระหว่างมาตรฐานการบัญชีที่รับรองโดยทั่วไป เพื่อเป็นช่องทางในการหลบหลีกภาษีเงินได้นิติบุคคล เนื่องจากบริษัทจะสามารถนำส่วนของภาษีที่ประหยัดได้ไปลงทุนเพื่อก่อให้เกิดกำไรและจ่ายผลตอบแทนให้แก่ผู้ถือหุ้น อีกทั้งการหลบหลีกภาษีอากรก็ถือเป็นการบริหารจัดการภาษี (Tax Management) ซึ่งโปร่งใสไม่บิดเบือนและเป็นที่ยอมรับได้ เพราะเป็นการวางแผนในการเสียภาษีให้ถูกต้อง ครบถ้วนและประหยัดที่สุดโดยใช้วิธีการที่ไม่ผิดกฎหมาย

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างผลการดำเนินงานและการหลบหลีกภาษีเงินได้นิติบุคคลของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่ม SET 100 Index สามารถสรุปข้อเสนอแนะได้ดังต่อไปนี้

1. กรมสรรพากรถือว่าเป็นหน่วยงานหลักในการจัดเก็บภาษีและนำรายได้เข้าสู่ภาครัฐมากที่สุดและเม็ดเงินเหล่านี้ก็จะถูกนำไปจัดสรรให้แก่หน่วยงานต่างๆ เพื่อใช้ในการบริหารและพัฒนาประเทศ อีกทั้งภาครัฐควรให้ความสนใจในการจัดเก็บภาษีอากรและทำให้ผู้เสียภาษีรู้สึกถึงประโยชน์ที่ได้รับจากเม็ดเงินที่เสียไปและควรตระหนักถึงเจตนารมณ์ในการจัดเก็บภาษี เพื่อสร้างความเป็นธรรมให้แก่ทุกฝ่ายทั้งผู้เสียภาษีและหน่วยงานในการจัดเก็บและเป็นไปตามหลักเกณฑ์เกี่ยวกับประสิทธิภาพของภาษีอากร

2. นักลงทุนสามารถนำข้อมูลไปใช้ในการประกอบการตัดสินใจในการลงทุน โดยพิจารณาจากผลการดำเนินงานของกิจการในหลายๆ ด้าน อีกทั้งผู้ที่มิหนำซ้ำในการจัดเก็บภาษีสามารถนำข้อมูลไปประกอบการพิจารณาใช้ผลการดำเนินงานในแต่ละด้านของบริษัทในการประเมินการปฏิบัติตามกฎหมายภาษีว่ามีความถูกต้องและครบถ้วนหรือไม่ เพื่อคัดกรองผู้เสียภาษีในเบื้องต้น ซึ่งอาจจะช่วยลดระยะเวลาในการตรวจสอบของเจ้าหน้าที่

3. หน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการจัดเก็บภาษี ควบคุมการปฏิบัติตามกฎหมายภาษีและแก้ไข ปรับปรุงกฎหมาย นำไปใช้ประกอบการพิจารณาปรับปรุง แก้ไขข้อกฎหมายและระเบียบบังคับต่างๆ เพื่อให้สอดคล้องและเหมาะสมแก่การจัดเก็บภาษี

เอกสารอ้างอิง

- กำหนด โสภณวสุ. 2551. การหนีภาษีกับการ
เลี่ยงภาษี. (Online) <http://oknation.nationtv.tv/blog/ThaiLawFirm/2008/08/12/entry-1,5> กุมภาพันธ์ 2560.
- คณะกรรมการกำกับการดำเนินโครงการศึกษาและ
พัฒนาประมวลรัษฎากร. 2559. ปัญหาและ
อุปสรรคในการจัดเก็บและการเสียภาษีอากร
ตามประมวลรัษฎากร. (Online) <http://www.rd.go.th/fileadmin/download/PramualProj/cont10.html>, 5 กุมภาพันธ์ 2560.
- เฉลิมขวัญ คุรุบุญยงค์. 2551. วิเคราะห์ เจาะลึก
อัตราส่วนทางการเงิน. กรุงเทพมหานคร :
ซีเอ็ดยูเคชั่น
- ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. 2558. รายชื่อ
หลักทรัพย์ที่ใช้คำนวณดัชนี SET 50 และ
SET 100. (Online) <http://www.set.or.th/th/market/constituents.html>, 19 มกราคม
2560.
- นพวรรณ สิมมา. 2557. การวัดผลการดำเนินงาน
ทางการเงินและการวิเคราะห์ความสามารถ
ในการทำกำไรของอุตสาหกรรมอาหาร.
วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขา
ธุรกิจการเกษตร, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ประภัสสร แสงสีทอง. 2551. ความรู้และความ
คิดเห็นของผู้ทำบัญชีต่อมาตรฐานการบัญชี
ฉบับที่ 56 เรื่องการบัญชีเกี่ยวกับภาษีเงินได้.
วิทยานิพนธ์บัญชีมหาบัณฑิต สาขาบัญชี,
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ภคินี เฉลิมกุลรังษพงศ์. 2552. การวัดผลการดำเนินงาน
โดยมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ กรณีศึกษา :
บริษัท บีอีซี เวิลด์ จำกัด(มหาชน). การศึกษา
ค้นคว้าอิสระเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ, มหาวิทยาลัย
เกษตรศาสตร์.
- มนภัทร์ อาชากิจ. 2550. การวัดผลการดำเนินงาน
ด้วยมูลค่าเพิ่มเชิงเศรษฐกิจ อัตราส่วน
ทางการเงินและมูลค่าตลาดส่วนเพิ่ม กรณี
ศึกษา ธนาคารพาณิชย์ไทย. บริหารธุรกิจ
มหาบัณฑิต สาขาบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัย
เกษตรศาสตร์.
- มนวิภา ผดุงสิทธิ์. 2548. "การประเมินผลการ
ปฏิบัติงานตามแนวคิด Tobin-Tobin's Q."
วารสารบริหารธุรกิจ 106 (28) : 13-22.
- วรศักดิ์ ทุมมานนท์. 2548. มูลค่าเพิ่มเชิงเศรษฐกิจ
มิติใหม่ของการสร้างมูลค่ากิจการและ
การสร้างระบบผลตอบแทนพนักงาน.
กรุงเทพมหานคร: ธรรมนิติ เพรส.
- ศศิกันต์ จัตุปา. 2557. "การบริหารจัดเก็บภาษีอากร
ของกรมสรรพากร." วารสารนักบริหาร 34
(1) : 40-50.
- สมศักดิ์ ประถมศรีเมฆ, กรวิภา เทียนภาสกร, จัญจลา
ศิระมาศ และขวัญนุช เจริญวัฒนวิญญู 2556.
"ปัจจัยที่ส่งผลต่ออัตราภาษีเงินได้นิติบุคคล
ที่แท้จริง กรณีศึกษาจากตลาดหลักทรัพย์
แห่งประเทศไทย." วารสารการจัดการธุรกิจ
มหาวิทยาลัยบูรพา. (Online). <http://www.bbs.buu.ac.th/uploadedFiles/articles/1482724379.pdf>, 5 กุมภาพันธ์,
2560.

- ลัตยา ตันจันท์พงศ์. 2558. "การกำกับดูแลกิจการ
ที่ดีมีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานผ่าน
การวางแผนภาษีของบริษัทจดทะเบียน
ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย."
Journal of the Association of Researchers
20 (2) : 105-113.
- สุเทพ พงษ์พิทักษ์. 2541. **การวางแผนภาษีอากร**.
กรุงเทพมหานคร : สำนักงานวิชา ศึกษานายความ
บัญชีและธุรกิจ.
- เสาวลักษณ์ กาญจนะ. 2550. **เบี้ยปรับและเงินเพิ่ม
ตามประมวลรัษฎากร**. วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์
มหาบัณฑิต สาขานิติศาสตร์, มหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์.
- อดิศักดิ์ สิบประดิษฐ์. 2547. **ปัญหาการรับรู้รายได้
เพื่อจัดเก็บภาษีอากรตามประมวลรัษฎากร**.
วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขา
นิติศาสตร์, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- อรอุมา พรภิรกิจบุญ. 2552. **การศึกษามูลค่าเพิ่ม
เชิงเศรษฐกิจและมูลค่าเพิ่มทางการตลาด
กรณีศึกษา บริษัท ไทยยูเนี่ยน โฟรเซ่น
โปรดักส์ จำกัด (มหาชน)**. เศรษฐศาสตร์-
มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Baik, B., W. Choi, S. H. Jung, and R. Morton.
2013. **Pre-tax Income Forecasts and
Tax Avoidance**. (Online) https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2224154, January 20, 2017.
- Chen, S., X. Chen, Q. Cheng, and T. Shevlin.
2010. "Are family firms more tax
aggressive than non-family firms?"
Journal of Financial Economics
95 (1) : 41-61.
- Chen, Z., C. K. Cheok, and R. Rasiah. 2015.
"Corporate Tax Avoidance and
Performance : Evidence from China's
Listed Companies." **Institutions and
Economies** 8 (3) : 61-83.
- Damodaran, A. 1999. "Value enhancement:
Back to basics." **Contemporary Finance
Digest** 2 : 5-51.
- Goh, B. W., J. Lee, C. Y. Lim, and T. Shevlin.
2013. **The Effect of Corporate Tax
Avoidance on the Cost of Equity**.
(Online) <http://ssrn.com/abstract=2237742>, January 14, 2017.
- Hope, O. K., M. S. Ma, and W. B. Thomas,
2012. **Tax avoidance and geographic
earnings disclosure**. University of
Toronto and University of Oklahoma
Working paper.
- Huseynov, F., and B. K. Klammer. 2012. "Tax
avoidance, tax management and
corporate social responsibility."
Journal of Corporate Finance 18 (4) :
804-827.
- Kawor, S., and H. K. Kporgbi. 2014. "Effect
of Tax Planning on Firms Market
Performance : Evidence from Listed
Firms in Ghana." **International Journal
of Economics and Finance** 6 (3) :
162-168.
- Lanis, R., and G. Richardson. 2012. Corporate
social responsibility and tax aggres-
siveness: an empirical analysis. **Journal
of Accounting and Public Policy**
31 (1) : 86-108.

- Noor, R. M., N. S. M. Fadzillah and N. A. Mastuki. 2010. "Corporate Tax Planning : A Study On Corporate Effective Tax Rates of Malaysian Listed Companies." **International Journal of Trade Economics and Finance** 1 (2) : 189-193.
- Oyeyemi, O. G., and O. A. Babatunde. 2016. "Tax Planning and Financial Performance of Nigerian Manufacturing Companies." **International Journal of Advanced Academic Research** 2 (7) : 64-80.
- Salihu, I. A., S. N. S. Obid, and H. A. Annuar. 2013. "Measures of Corporate Tax Avoidance Empirical Evidence from an Emerging economy." **International Journal of Business and Society** 14 (3) : 412-427.
- Wilson, R. J. 2009. "An examination of corporate tax shelter participants." **The Accounting Review** 84 (3), 969-999.
- Zimmerman, J. 1983. "Taxes and firm size." **Journal of Accounting and Economics** 5 : 119-149.

**ผลกระทบของกลยุทธ์การบริหารแฟรนไชส์ที่มีต่อความสำเร็จ
ขององค์กรของธุรกิจแฟรนไชส์ในประเทศไทย**
**Effect of Franchise Management Strategies on Organizational
Success of Franchise Businesses in Thailand**

วรพงษ์ ลาภสถาพร¹ อีรพรรณ อึ้งภากรณ์² และคมกริช วงศ์แข³

Worapong Lapsathaporn Teerapan Ungphakorn and Komkrit Wongkhae

Received : May 23, 2018

Revised : June 10, 2018

Accepted : May 10, 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาผลกระทบของกลยุทธ์การบริหารแฟรนไชส์ที่มีต่อความสำเร็จขององค์กรของธุรกิจแฟรนไชส์ในประเทศไทย โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารธุรกิจแฟรนไชส์ในประเทศไทย จำนวน 115 ฉบับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์สหสัมพันธ์พหุคูณ และการวิเคราะห์ความถดถอยแบบพหุคูณ ผลการวิจัยพบว่า 1) กลยุทธ์การบริหารแฟรนไชส์ ด้านการกำหนดค่าสิทธิ มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับความสำเร็จขององค์กรโดยรวม ด้านการเงิน ด้านลูกค้า ด้านกระบวนการภายใน และด้านการเรียนรู้ และพัฒนา 2) กลยุทธ์การบริหารแฟรนไชส์ ด้านมาตรฐานการปฏิบัติงาน มีความสัมพันธ์และผลกระทบในทิศทางตรงกันข้ามกับความสำเร็จขององค์กรโดยรวม ด้านการเงิน ด้านลูกค้า และด้านการเรียนรู้และพัฒนา 3) กลยุทธ์การบริหารแฟรนไชส์ ด้านการคัดเลือกและให้สิทธิแฟรนไชส์มีความสัมพันธ์และผลกระทบในทิศทางตรงกันข้ามกับความสำเร็จขององค์กรโดยรวม ด้านลูกค้า ด้านกระบวนการภายใน ดังนั้น ผู้บริหารธุรกิจแฟรนไชส์ควรให้ความสำคัญเกี่ยวกับกลยุทธ์การบริหารแฟรนไชส์ในด้านการกำหนดค่าสิทธิ ควรมุ่งเน้นการเก็บค่าสิทธิโดยพิจารณาเรื่องต้นทุนและผลตอบแทน เพื่อให้เป็นรูปแบบมาตรฐานเดียวกัน และประสบความสำเร็จตามที่ตั้งไว้

คำสำคัญ : กลยุทธ์การบริหารแฟรนไชส์ ความสำเร็จขององค์กร ผู้บริหารธุรกิจแฟรนไชส์

ABSTRACT

The purpose of this study is to study the effects of franchise management strategies on organizational success of franchise businesses in Thailand. Data were collected from 115 franchise executives and questionnaires were used as a tool and statistic in analyzing. The Statistics used for analyzing the data were multiple correlation analysis, and multi-

¹นิสิตระดับปริญญาโท หลักสูตรปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม Email : woraponglapsathaporn@gmail.com

²ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม Email : teerapan.u@acc.msu.ac.th

³อาจารย์ คณะการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม Email : komkrit.w@mbs.msu.ac.th

ple regression analysis. Results revealed that: 1) configure permissions positively effect on organizational success in overall as well as in aspects of finance, customers, internal process and learning and development; 2) performance standards negatively effect on the organizational success in overall, as well as in aspects of finance, customers, internal process and learning and development; 3) franchise recruiting and right selection negative effect organizational success in overall, as well as the aspects of customers and internal process. Subsequently, franchise administrators should focus on franchise management strategies, especially on configure permission and charging fees. Charging fee should be based on costs and returns in order to be the same standard and to archive the organizational goal.

Keywords :

Franchise Management; Organizational Success; Franchise Executives

บทนำ

ปัจจุบันธุรกิจมีการแข่งขันที่เพิ่มสูงขึ้น ส่งผลให้ผู้ประกอบการทางธุรกิจต้องปรับตัวและพัฒนาความสามารถในการแข่งขัน เพื่อให้ธุรกิจสามารถสร้างความได้เปรียบ ในการแข่งขันอย่างยั่งยืนได้ การเปิดเสรีการค้าโดยเฉพาะการรวมตัวครั้งสำคัญของกลุ่มประเทศสมาชิกภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (Asean Economics Community : AEC) ทำให้ธุรกิจต่างๆ มองเห็นความสำคัญในการปรับตัวและพัฒนาความสามารถ ในขณะเดียวกันธุรกิจแฟรนไชส์ก็มีการแข่งขันที่สูงมากขึ้น เห็นได้จากมูลค่าการตลาดมีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยไม่ต่ำกว่าร้อยละ 10 ต่อปี ทำให้ผู้ประกอบการธุรกิจแฟรนไชส์มองเห็นโอกาสในการเจริญเติบโตจึงหาวิธีการขยายธุรกิจของตนโดยมีวิธีการขยายหลากหลายรูปแบบ เช่น การขยายช่องทางการจัดจำหน่าย การขยายร้าน (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, 2559 : เว็บไซต์) ซึ่งในปัจจุบันธุรกิจแฟรนไชส์กำลังเป็นที่นิยม ธุรกิจแฟรนไชส์เป็นธุรกิจที่ให้สิทธิในการเป็นเจ้าของธุรกิจ โดยการประกอบธุรกิจตามนโยบายที่เจ้าของสิทธิได้กำหนดไว้

ซึ่งเจ้าของสิทธิมีความเชี่ยวชาญ และมีมาตรฐานในการผลิตและการให้บริการที่ดี จะช่วยให้ผู้รับสิทธิสามารถประกอบธุรกิจได้ประสบความสำเร็จ และยังสามารถลดความเสี่ยงของการลงทุน แต่ในปัจจุบันจะมีปัญหาในเรื่องความเข้าใจที่ไม่ถูกต้องของสิทธิ ทั้งเจ้าของสิทธิและผู้รับสิทธิที่พบว่าผู้รับสิทธิทำตัวเป็นผู้ลงทุน ที่เน้นทำธุรกิจแบบซื้อเพื่อการลงทุน ไม่มองถึงการสร้างธุรกิจของตนเอง บางครั้งยังใช้ระบบการบริหารแบบเก่าที่เน้นความเป็นระบบครอบครั้ว ส่งผลให้อัตราความล้มเหลวธุรกิจแฟรนไชส์ของไทยเพิ่มขึ้น (พระพงษ์ กิติเวชโกศาวัฒน์, 2557 : 59) ซึ่งอัตราการขยายจำนวนผู้ประกอบการธุรกิจแฟรนไชส์ โดยภาพรวมลดลง 33% ในปี 2559 อย่างไรก็ตามคาดว่าเมื่อถึงสิ้นปี ธุรกิจแฟรนไชส์ในประเทศควรจะมีการขยายตัวเพิ่มขึ้นไม่เกิน 4.3% จะมีผู้ประกอบการเพิ่มขึ้น โดยคิดจากอัตราการขยายตัวเฉลี่ยต่อเนื่องและปัจจัยลบด้านการเมืองเศรษฐกิจประกอบการคาดการณ์ อัตราการขยายตัวของ ปี พ.ศ. 2551 แฟรนไชส์ในประเทศไทย มีการเพิ่มสาขามากขึ้น 69% และผู้ลงทุนในระบบประมาณ 10.6% เป็น

ทิศทางการเติบโตที่เพิ่มขึ้น ดังนั้นในการดำเนินธุรกิจแฟรนไชส์จะต้องมีการวางแผนการบริหารแฟรนไชส์อย่างมีระบบ เพื่อไม่ให้เกิดความล้มเหลวอย่างในอดีต ควรเริ่มให้ความสำคัญกับการบริหารธุรกิจแฟรนไชส์ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และประสบความสำเร็จอย่างที่ตั้งไว้

กลยุทธ์การบริหารแฟรนไชส์ (Franchise Management Strategies) เป็นกระบวนการบริหารจัดการ การดำเนินงาน รวมถึงการกำหนดโครงสร้างของธุรกิจแฟรนไชส์ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ พร้อมให้ความสำคัญในการบริหารจัดการปรับปรุงโครงสร้างขององค์กรให้สอดคล้องเหมาะสมทันต่อสภาพการณ์ในปัจจุบัน ซึ่งจะทำให้องค์กรสามารถเข้าถึงลูกค้ากลุ่มเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น กลยุทธ์การบริหารแฟรนไชส์ประกอบด้วย ด้านการกำหนดค่าสิทธิ (Configure Permissions) ด้านมาตรฐานการปฏิบัติงาน (Performance Standards) ด้านการคัดเลือกและให้สิทธิแฟรนไชส์ (Franchise Recruiting & Selection) (พระพงษ์ กิติเวชโกศาวัฒน์, 2557 : 13-18) การบริหารธุรกิจแฟรนไชส์ยังช่วยให้เกิดความได้เปรียบในการแข่งขันทางธุรกิจเพิ่มขีดความสามารถในการทำกำไรต่อองค์กร เพื่อให้องค์กรได้ประสบความสำเร็จอย่างที่ตั้งไว้ ดังนั้น จะเห็นได้ว่าการบริหารธุรกิจแฟรนไชส์ที่ดีจะส่งผลให้องค์กรมีประสิทธิภาพสามารถแข่งขันกับธุรกิจอื่นได้ และช่วยให้องค์กรประสบความสำเร็จ

ความสำเร็จขององค์กร (Organizational Successes) เป็นผลลัพธ์ที่เกิดจากการบริหารงานขององค์กรภายใต้ทรัพยากรที่มีอยู่ ตลอดจนความสามารถในการดำเนินธุรกิจให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีการวัดผลด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นตัวเงินและไม่ใช่ว่าตัวเงิน เพื่อนำข้อมูลมาตัดสินใจในการปรับปรุง วางแผน

และพัฒนาองค์กรในด้านต่างๆ ความสำเร็จขององค์กรประกอบด้วย ด้านการเงิน (Financial Perspective) ด้านลูกค้า (Customer Perspective) ด้านกระบวนการภายใน (Internal Process Perspective) ด้านการเรียนรู้และพัฒนา (Learning and Growth Perspective) (พลุ เดชะรินทร์, 2551 : 38-46) ดังนั้น ความสำเร็จขององค์กรถือเป็นกระบวนการสำคัญอย่างหนึ่งที่จะช่วยให้องค์กรสามารถรับรู้ถึงจุดเด่น จุดด้อยขององค์กร เพื่อให้องค์กรนำไปปรับปรุง วางแผน และพัฒนาบริหารให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดต่อองค์กร

ธุรกิจแฟรนไชส์ เป็นธุรกิจที่มีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจเนื่องจากธุรกิจแฟรนไชส์ เป็นธุรกิจที่มีการให้สิทธิในการประกอบธุรกิจภายใต้เครื่องหมายการค้า โดยมีการถ่ายทอดกระบวนการทำงานให้กับผู้รับสิทธิ โดยธุรกิจแฟรนไชส์ก็มีความหลากหลายไม่ว่าจะเป็นธุรกิจแฟรนไชส์บริการ และธุรกิจแฟรนไชส์การผลิต ธุรกิจแฟรนไชส์จะประสบความสำเร็จหรือไม่ประสบความสำเร็จเกิดจากกลยุทธ์การบริหารจัดการหลายๆ ด้าน ดังนั้นการทำธุรกิจแฟรนไชส์ต้องมีการบริหารทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกในด้านต่างๆ เพื่อให้ธุรกิจแฟรนไชส์มีคุณภาพและเป็นมาตรฐานเดียวกัน

จากเหตุผลที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาวิจัย ผลกระทบของกลยุทธ์การบริหารแฟรนไชส์ที่มีต่อความสำเร็จขององค์กรของธุรกิจแฟรนไชส์ในประเทศไทย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทดสอบว่า กลยุทธ์การบริหารแฟรนไชส์มีผลกระทบต่อความสำเร็จขององค์กรหรือไม่ อย่างไร ซึ่งทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารธุรกิจแฟรนไชส์ในประเทศไทย ผลลัพธ์ที่ได้จากการวิจัยสามารถนำไปใช้เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาและการกำหนดทิศทางการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันของธุรกิจแฟรนไชส์ เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับ

ธุรกิจประเภทเดียวกันหรือใกล้เคียงกันในการนำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารแฟรนไชส์เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและความสำเร็จขององค์กรในระยะยาว และเพื่อเป็นข้อเสนอสู่สำหรับผู้บริหารธุรกิจแฟรนไชส์ในประเทศไทย และผู้ที่สนใจจะประกอบธุรกิจแฟรนไชส์ในประเทศไทยในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างกลยุทธ์การบริหารแฟรนไชส์กับความสำเร็จขององค์กรของธุรกิจแฟรนไชส์ในประเทศไทย

ทบทวนวรรณกรรม

กลยุทธ์การบริหารแฟรนไชส์ (Franchise Management)

กระบวนการบริหารจัดการการดำเนินงานรวมถึงการกำหนดโครงสร้างของธุรกิจแฟรนไชส์เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ และกลยุทธ์การบริหารแฟรนไชส์เป็นการบริหารร้านค้าของสมาชิกในรูปแบบของบริษัทหรือตัวบุคคล การให้สิทธิและการวางนโยบายคัดสรรผู้รับสิทธิที่เหมาะสมต่อสภาพการจัดกาธุรกิจให้มากที่สุด ซึ่งการบริหารระบบ มีการพัฒนาวิธีการบริหารงานในทุกๆ ด้าน เป็นองค์กรที่ไม่หยุดนิ่ง มีการพัฒนาและเติบโตได้โดยระบบการบริหารที่ดี การบริหารที่ดีจะต้องมีการเริ่มต้นในแต่ละชั้นอย่างชัดเจน โดยองค์ประกอบของการบริหาร แฟรนไชส์ (พีระพงษ์ กิตติเวชโกววัฒน์, 2557 : 13-18) ประกอบด้วย

ด้านการกำหนดค่าสิทธิ (Configure Permissions) หมายถึง กระบวนการกำหนดเกณฑ์ หรือวิธีการในการตั้งค่าธรรมเนียมต่างๆ ในการประกอบธุรกิจแฟรนไชส์ ค่าสิทธิแรกเข้าเป็นค่าสิทธิประเภทนี้เป็นค่าสิทธิที่ผู้รับสิทธิจ่ายให้แก่เจ้าของสิทธิเพื่อครอบคลุม ความรู้ ความลับทางการค้า เครื่องหมายการค้า ยังรวมถึงการอบรมบริการต่างๆ ที่ทางเจ้าของ

สิทธิจัดให้แก่ผู้รับสิทธิ โดยเฉพาะการช่วยเหลือในระยะแรกของการเปิดดำเนินการกิจการ จนกระทั่งเกิดรายได้ในการดำเนินงาน ค่าร้อยละ เป็นรายได้ที่ผู้รับสิทธิได้จากการดำเนินธุรกิจที่ได้สิทธิ และจ่ายให้แก่เจ้าของสิทธิเพื่อการบริหาร การสนับสนุน และการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับก็เหมือนหนึ่งในค่าภาษีที่ทุกคนในฐานะพลเมืองของประเทศจะต้องจ่ายให้แก่รัฐบาล เพื่อนำไปพัฒนาประเทศ และค่าการตลาด เป็นค่าสิทธิที่เรียกเก็บจากฐานรายได้เช่นเดียวกัน โดยมีวัตถุประสงค์ในการนำมาใช้เพื่อการตลาด การโฆษณา อันส่งผลต่อชื่อเสียงแฟรนไชส์ และผลการตลาดของผู้รับสิทธิโดยรวมทั้งระบบ ค่าสิทธิที่เป็นรายได้เหล่านี้ถือเป็นกำไรในการดำเนินธุรกิจแฟรนไชส์ โดยมีแนวทางในการคำนวณ และเรียกเก็บที่แตกต่างกันตามปัจจัยของแต่ละแฟรนไชส์ ปัจจัยที่จะใช้ในการคิดคำนวณการเรียกเก็บค่าสิทธิ

ด้านมาตรฐานการปฏิบัติงาน (Performance Standards) หมายถึง กระบวนการกำหนดกฎเกณฑ์ในการปฏิบัติงานเพื่อลดความผิดพลาดในกระบวนการปฏิบัติงาน โดยองค์กรจะต้องจัดทำคู่มือเพื่อให้มีการปฏิบัติงานอย่างมีระบบ และคู่มือเสมือนเป็นเครื่องพิสูจน์ถึงความสำเร็จของธุรกิจเนื่องจากธุรกิจแฟรนไชส์ต้องออกแบบการทำงานทั้งระบบให้สามารถจัดการ ดำเนินงานด้วยความสะดวกและถูกต้อง และกิจการต้องมีระบบการฝึกอบรมที่มีคุณภาพ เนื่องจากต้องมีการถ่ายทอดความรู้ความชำนาญในการทำงาน การบริหารจัดการและต้องมีการควบคุมวิธีการทำงานแต่ละขั้นตอนให้ได้มาตรฐาน

ด้านการคัดเลือกและให้สิทธิแฟรนไชส์ (Franchise Recruiting & Selection) หมายถึง การเลือกผู้รับสิทธิมาทำธุรกิจร่วมกัน โดยการคัดเลือกผู้รับสิทธิต้องมีข้อกำหนด หรือคุณสมบัติของผู้ที่จะ

มาซื้อแฟรนไชส์ ได้แก่ การเงิน ประสิทธิภาพการประกอบธุรกิจ ความพร้อมในการทำงาน ทำเลที่ตั้งของผู้รับสิทธิ การดำเนินการคัดเลือกผู้รับสิทธิเป็นกระบวนการหรือวิธีการคัดเลือกผู้รับสิทธิให้ตรงกับนโยบายของธุรกิจนั้นๆ

ความสำเร็จขององค์กร (Organizational Success)

ผลลัพธ์ที่เกิดจากการดำเนินงานขององค์กรภายใต้สภาพแวดล้อมที่มีอยู่ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งความสำเร็จจะวัดได้ในรูปแบบตัวเงินและมีใช้ตัวเงิน และมีหลักการในการวัดความสำเร็จ (พลุ เศรษฐินทร์, 2551 : 38-46) ประกอบด้วย

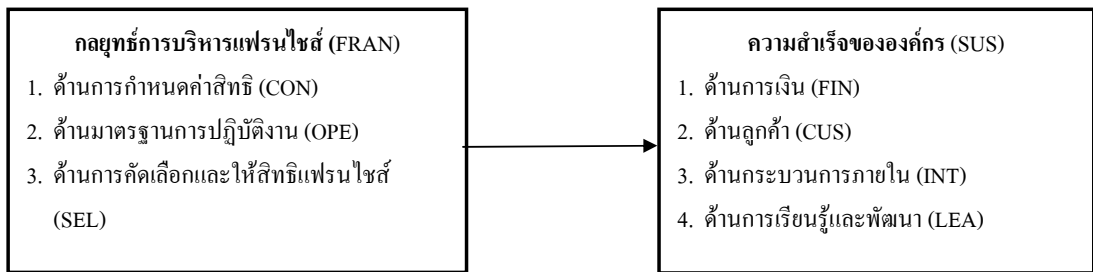
ด้านการเงิน (Financial Perspective) หมายถึง ผลลัพธ์ที่เกิดจากการบริหารจัดการขององค์กรที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จที่มีต่อการดำเนินงานและนโยบายจากส่วนที่กระจายไปสู่ระดับต่างๆ เพื่อนำไปปฏิบัติ โดยเน้นที่ผลกำไรจากการเจริญเติบโตขององค์กร และผลตอบแทนที่ส่งกลับให้ผู้ถือหุ้น ซึ่งเป็นมุมมองที่มีความสำคัญอย่างมากต่อองค์กรที่แสวงหากำไร เพราะมุมมองทางด้านการเงินเป็นตัวบ่งชี้ถึงกลยุทธ์ที่กำหนดขึ้นมาและนำไปใช้ในทางปฏิบัติแล้วได้ผลดีต่อการดำเนินงาน ซึ่งการวัดผลทางการเงินวัดได้ง่ายและหลายรูปแบบที่เห็นเป็นตัวเลขได้อย่างชัดเจน เช่น กำไรที่ได้จากผลการดำเนินงาน การเติบโตของยอดขายหรือรายได้ที่ได้จากผลตอบแทนของการลงทุน

ด้านลูกค้า (Customer Perspective) หมายถึง ผลลัพธ์ที่ได้สามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อความสำเร็จขององค์กร เมื่อลูกค้าเกิดความพึงพอใจในสินค้าและบริการ ก็จะส่งผลให้ยอดขายเพิ่มขึ้นและทำให้มีรายได้และกำไรเพิ่มขึ้น เป็นการวัดความพึงพอใจของลูกค้า

ด้านกระบวนการภายใน (Internal Process Perspective) หมายถึง ผลลัพธ์ที่แสดงถึงความสมบูรณ์ของกระบวนการปฏิบัติงานในองค์กร เป็นการปฏิบัติงานเพื่อสร้างคุณค่าให้กับลูกค้า ความเป็นรูปธรรม สามารถเข้าใจและนำไปปฏิบัติได้จริงในทุกๆ ระดับ เพื่อให้การดำเนินงานภายในองค์กรสอดคล้องต่อการแสวงหารายได้เป็นการวัดประสิทธิภาพของขั้นตอนการปฏิบัติงานภายในองค์กร ประกอบด้วย ประสิทธิภาพจากการรับประกันอัตราการรักษาลูกค้า การทำงานทันเวลา ระยะเวลาในการนำผลิตภัณฑ์ใหม่เข้าสู่ตลาด มุมมองนี้ต้องพิจารณาจากกระบวนการที่สำคัญภายในองค์กรที่จะช่วยทำให้องค์กรสามารถนำเสนอคุณค่าที่ลูกค้าต้องการและช่วยให้บรรลุเป้าหมาย

ผู้วิจัยพัฒนากรอบแนวคิดในการวิจัยได้ ดังนี้

ด้านการเรียนรู้และพัฒนา (Learning and Growth Perspective) หมายถึง ผลลัพธ์ของความสำเร็จในเรื่องของการพัฒนาความรู้ความสามารถของบุคลากร จากการศึกษาค้นคว้าแนวคิดในการบริหารจัดการ และการเรียนรู้วัฒนธรรมขององค์กรที่ได้รับการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาตามภาวะเศรษฐกิจ การพัฒนาตามแนวนโยบายขององค์กรที่ได้กำหนดไว้โดยองค์กรได้มีการปฏิบัติและมีการวัดผลควบคู่อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้แน่ใจว่าองค์กรได้มีการดำเนินงานตามแผน หรือสามารถปรับเปลี่ยนและแก้ไขกลยุทธ์ได้ทันเวลาที่หากพบข้อบกพร่องภายในส่วนต่างๆ ระหว่างการดำเนินงาน ซึ่งมุมมองนี้เป็นการวัดวัฒนธรรมภายในองค์กร การวิจัยและการพัฒนา ซึ่งจะเพิ่มคุณภาพในสินค้าและบริการ เพื่อสร้างความได้เปรียบเหนือคู่แข่ง การพัฒนาความรู้ ความสามารถของพนักงาน ทักษะในการปฏิบัติงาน ความพึงพอใจและทัศนคติของพนักงาน โดยการพัฒนากระบวนการอำนวยความสะดวกในการทำงาน ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ อัตราการเข้าออกของพนักงาน ซึ่งมีความสำคัญอย่างมากโดยเฉพาะมุมมองที่ให้ความสำคัญต่ออนาคตขององค์กร

รูปที่ 1 กรอบแนวคิด

สมมติฐานการวิจัย

จากวัตถุประสงค์งานวิจัยและกรอบแนวคิดดังรูปที่ 1 นำมากำหนดสมมติฐานการวิจัยดังนี้

สมมติฐานที่ 1 กลยุทธ์การบริหารแฟรนไชส์ด้านการกำหนดค่าสิทธิ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความสำเร็จขององค์กรของธุรกิจแฟรนไชส์ในประเทศไทย

สมมติฐานที่ 2 กลยุทธ์การบริหารแฟรนไชส์ด้านมาตรฐานการปฏิบัติงาน มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความสำเร็จขององค์กรของธุรกิจแฟรนไชส์ในประเทศไทย

สมมติฐานที่ 3 กลยุทธ์การบริหารแฟรนไชส์ด้านการคัดเลือกและให้สิทธิแฟรนไชส์ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความสำเร็จขององค์กรของธุรกิจแฟรนไชส์ในประเทศไทย

วิธีการการวิจัย

กระบวนการและวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรกลุ่มตัวอย่าง (Population Sample) ที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารธุรกิจแฟรนไชส์ในประเทศไทย จำแนกตามแฟรนไชส์การผลิต 271 คน และแฟรนไชส์บริการ 242 คน รวมผู้บริหารธุรกิจแฟรนไชส์ในประเทศไทย 513 คน (ไทยแฟรนไชส์ เซ็นเตอร์, 2560 : เว็บไซต์) ซึ่งใช้ระยะเวลาในการ

เก็บรวบรวมข้อมูล 45 วัน ตั้งแต่วันที่ 24 กรกฎาคม-6 กันยายน 2560 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม โดยผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถาม จำนวน 513 ชุด เป็นแบบสอบถามที่ถูกต้องและครบถ้วนทั้งหมดจำนวน 115 ชุด แบ่งออกเป็นผู้บริหารธุรกิจแฟรนไชส์การผลิต 68 คน และผู้บริหารธุรกิจแฟรนไชส์บริการ 47 คน คิดเป็นอัตราตอบกลับที่ตอบสมบูรณ์คิดเป็นร้อยละ 22.42 การส่งแบบสอบถามต้องมีอัตราการตอบกลับอย่างน้อย ร้อยละ 20 จึงจะถือว่ายอมรับได้ Aaker Kumar และ Day (2001)

การวัดคุณภาพลักษณะของตัวแปร

กลยุทธ์การบริหารแฟรนไชส์เป็นตัวแปรอิสระ ซึ่งสามารถจำแนกออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการกำหนดค่าสิทธิ จำนวน 4 ข้อ โดยครอบคลุมการกำหนดเกณฑ์ในการตั้งค่าธรรมเนียมต่างๆ ในการประกอบธุรกิจแฟรนไชส์ โดยเจ้าของสิทธิ จะเรียกรับจากผู้รับสิทธิ 2) ด้านมาตรฐานการปฏิบัติงาน จำนวน 4 ข้อ โดยครอบคลุมการกำหนดกฎเกณฑ์ในการปฏิบัติงานเพื่อลดความผิดพลาดในกระบวนการปฏิบัติงาน โดยองค์กรจะต้องมีสร้างคู่มือเพื่อให้มีการปฏิบัติงานอย่างมีระบบ และ 3) ด้านการคัดเลือกและให้สิทธิแฟรนไชส์ จำนวน 4 ข้อ โดยครอบคลุมการกำหนดการเลือกผู้รับสิทธิ

มาทำธุรกิจร่วมกัน โดยการคัดเลือกผู้รับสิทธิต้องมีข้อกำหนด คุณสมบัติของผู้ที่จะมาซื้อแฟรนไชส์ ได้แก่ การเงิน ประสบการณ์การประกอบธุรกิจ ความพร้อมในการทำงาน ความสำเร็จขององค์กร ซึ่งสามารถจำแนกออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการเงิน จำนวน 4 ข้อ โดยครอบคลุมการบริหารจัดการขององค์กรที่เกี่ยวข้องในด้านการเงิน ได้แก่ การเพิ่มของรายได้ การลดต้นทุน การเพิ่มขึ้นของกำไร 2) ด้านลูกค้า จำนวน 4 ข้อ โดยครอบคลุมการองค์กรสามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อความสำเร็จขององค์กร ได้แก่ การเพิ่มส่วนแบ่งการตลาด การรักษาลูกค้าเดิมของกิจการ 3) ด้านกระบวนการภายใน จำนวน 4 ข้อ โดยครอบคลุมการปฏิบัติงานในองค์กร เป็นการปฏิบัติงานเพื่อสร้างคุณค่าให้กับลูกค้า ได้แก่ การดำเนินงานที่รวดเร็ว กระบวนการผลิตที่มีคุณภาพ กระบวนการจัดส่งที่รวดเร็วตรงเวลา และ 4) ด้านการเรียนรู้และพัฒนา จำนวน 4 ข้อ โดยครอบคลุมการพัฒนาความรู้ความสามารถของบุคลากร ได้แก่ การเพิ่มทักษะของพนักงาน ความพึงพอใจในการทำงานของพนักงาน โดยใช้ Rating scale 5 ระดับ เกณฑ์การให้คะแนน คือ 5 คะแนน = มากที่สุด, 4 คะแนน = มาก, 3 คะแนน = ปานกลาง, 2 คะแนน = น้อย, 1 คะแนน = น้อยที่สุด

ค่าความเชื่อมั่นและเที่ยงตรง

ผู้วิจัยได้ทดสอบความเชื่อมั่นและความเที่ยงตรง โดยการหาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (Discriminant Power) ใช้เทคนิค Item-total Correlation ซึ่งกลยุทธ์การบริหารแฟรนไชส์ ได้ค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.739-0.862 และ ความสำเร็จขององค์กร ได้ค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.842-0.916 ซึ่งสอดคล้องกับ Nunnally (1978) ได้นำเสนอว่าการทดสอบค่าอำนาจจำแนกเกินกว่า 0.4 เป็นค่าที่ยอมรับได้ และหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) ซึ่งกลยุทธ์การบริหารแฟรนไชส์ มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาอยู่ระหว่าง 0.893-0.946 และ ความสำเร็จขององค์กร มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาอยู่ระหว่าง 0.896-0.937 ซึ่งสอดคล้องกับ Nunnally (1978) ได้นำเสนอว่าความน่าเชื่อถือตามวิธีของ Cronbach ซึ่งแนะนำว่าค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมืออยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ไม่ควรต่ำกว่า 0.70 เครื่องมือมีคุณภาพสามารถนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลได้

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณทดสอบของกลยุทธ์การบริหารแฟรนไชส์ที่มีต่อความสำเร็จขององค์กรของธุรกิจแฟรนไชส์ในประเทศไทย

ผลลัพธ์การวิจัยและการอภิปรายผล

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ของกลยุทธ์การบริหารแฟรนไชส์กับความสำเร็จขององค์กรโดยรวมของธุรกิจแฟรนไชส์ในประเทศไทย

ตัวแปร	SUS	CON	OPE	SEL	VIF
	3.999	3.980	4.581	4.281	
S.D.	0.425	0.480	0.427	0.564	
SUS	-	0.747*	0.631*	0.503*	
CON		-	0.771*	0.870*	7.141
OPE			-	0.497*	2.347
SEL				-	4.607

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 1 พบว่า ตัวแปรอิสระแต่ละด้าน มีความสัมพันธ์กัน ซึ่งอาจเกิดเป็นปัญหา Multi-collinearity ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ทำการทดสอบ Multicollinearity โดยใช้ค่า VIF ปรากฏว่า ค่า VIF ของตัวแปรอิสระ กลยุทธ์การบริหารแฟรนไชส์มีค่า ตั้งแต่ 2.347-7.141 ซึ่งมาค่าน้อยกว่า 10 แสดงว่า ตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กัน แต่ไม่มีนัยสำคัญ (Black 2006 : 585)

ตารางที่ 2 การทดสอบความสัมพันธ์ของสัมประสิทธิ์การถดถอยกับความสำเร็จขององค์กรโดยรวมของธุรกิจแฟรนไชส์ในประเทศไทย

กลยุทธ์การบริหารแฟรนไชส์	ความสำเร็จขององค์กร โดยรวม		t	p-value
	สัมประสิทธิ์	ความคลาด		
	การถดถอย	เคลื่อนมาตรฐาน		
ค่าคงที่ (a)	2.604	0.391	6.663*	<0.0001
ด้านการกำหนดค่าสิทธิ (CON)	1.075	0.172	6.249*	<0.0001
ด้านมาตรฐานการปฏิบัติงาน (OPE)	-0.307	0.116	-2.646*	0.009
ด้านการคัดเลือกและให้สิทธิแฟรนไชส์ (SEL)	-0.344	0.118	-2.915*	0.004
F = 28.698 p = < 0.0001 Adj R ² = 0. 426				

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สมมติฐานที่ 1 กลยุทธ์การบริหารแฟรนไชส์ด้านการกำหนดค่าสิทธิ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความสำเร็จขององค์กรของธุรกิจแฟรนไชส์ในประเทศไทย

ผลการวิจัยดังตารางที่ 2 พบว่า กลยุทธ์การบริหารแฟรนไชส์ ด้านการกำหนดค่าสิทธิ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความสำเร็จขององค์กรโดยรวม เนื่องจากธุรกิจแฟรนไชส์จะเน้นในเรื่อง

การกำหนดค่าสิทธิแรกเข้า โดยพิจารณาจากต้นทุนและผลตอบแทน เพื่อให้การบริหารมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยเจ้าของสิทธิสามารถเจาะกลุ่มลูกค้าเป้าหมายได้ด้วย เพื่อนำมาวิเคราะห์และปรับปรุงการบริหารให้มีคุณภาพต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดุษฎี สิมาชจร (2553 : บทคัดย่อ) พบว่า ปัจจุบันเจ้าของสิทธิมองการแข่งขันระหว่างบริษัทที่มีอยู่เดิมในธุรกิจ แฟรนไชส์การแฟสดจะเป็นการเน้นเรื่องระบบการบริหารงานที่ดีเป็นหลัก ส่วนผู้ซื้อสิทธิมีความพึงพอใจที่มีต่อเจ้าของสิทธิในด้านโครงสร้างของกิจการมากที่สุด และความพึงพอใจที่มีผลต่อระบบปฏิบัติการของเจ้าของสิทธิในการเปิดร้าน รูปแบบการตกแต่งร้าน และการตรวจสอบ ปัญหา อุปสรรค และข้อจำกัดของธุรกิจได้แก่ 1) ขาดกฎหมายที่รองรับการดำเนินธุรกิจประเภทแฟรนไชส์โดยตรง 2) การบริหารทรัพยากรมนุษย์ 3) การบริหารการจัดการระบบงาน 4) ปัญหาทางด้านการเงิน 5) ปัญหาทางด้านการตลาด 6) ปัญหาภายในผู้ซื้อสิทธิ 7) ปัญหาระหว่างเจ้าของสิทธิและผู้ซื้อสิทธิ ในส่วนผู้ซื้อสิทธิพบปัญหาที่เกิดขึ้นขณะดำเนินธุรกิจในการการตลาดมากที่สุดคือ มีคู่แข่งมาก ปัจจัยแห่งความสำเร็จของธุรกิจ ได้แก่ 1) การได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐในการลงทุน 2) การได้รับการสนับสนุนด้านกฎหมายเฉพาะด้านแฟรนไชส์ 3) ด้านการบริหารจัดการ 4) การประเมินความเป็นไปได้ในการลงทุนขยายสาขาเพิ่มขึ้น 5) ด้านการผลิตคุณภาพและมาตรฐานของกาแฟ 6) ด้านการตลาด 7) การตกแต่งสถานที่ที่เหมือนกันทุกสาขา ในส่วนผู้ซื้อสิทธิปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกซื้อสิทธิของผู้ซื้อสิทธิคือการอยากเป็นเจ้าของธุรกิจ ผู้ซื้อสิทธิมองด้านการของผู้บริโภค ได้แก่ 1) อายุกิจการ 2) สินค้าเป็นที่ต้องการของตลาด 3) มีการทำการตลาดได้ตรงตามความต้องการของผู้บริโภค

4) ระดับการแข่งขันในการตลาดไม่สูง 5) มีการจัดการระบบแฟรนไชส์ที่ดี 6) ผลตอบแทนบริษัทที่เสนอให้สอดคล้องกับงานวิจัยของ อาทิตย์ ศรีชัย (2556 : บทคัดย่อ) พบว่า ค่าตอบแทนจากการให้ใช้สิทธิตามสัญญาแฟรนไชส์ ถือว่าเป็นเงินได้ของเจ้าของสิทธิอยู่ในข่ายที่ต้องเสียภาษีได้ตามประมวลรัษฎากร การบริหารจัดการเก็บภาษีเงินได้โดยเฉพาะในส่วนของความหมายของค่าสิทธิในสัญญาแฟรนไชส์นั้น ยังขาดความชัดเจน เพราะมีวัตถุประสงค์ในการเรียกเก็บที่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 2 กลยุทธ์การบริหารแฟรนไชส์ด้านมาตรฐานการปฏิบัติงาน มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความสำเร็จขององค์กรของธุรกิจแฟรนไชส์ในประเทศไทย และ**สมมติฐานที่ 3** กลยุทธ์การบริหารแฟรนไชส์ ด้านการคัดเลือกและให้สิทธิแฟรนไชส์มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความสำเร็จขององค์กรของธุรกิจแฟรนไชส์ในประเทศไทย

ผลการวิจัยดังตารางที่ 2 พบว่า กลยุทธ์การบริหารแฟรนไชส์ ด้านมาตรฐานการปฏิบัติงาน และด้านการคัดเลือกและให้สิทธิแฟรนไชส์ มีความสัมพันธ์ทิศทางตรงกันข้ามกับความสำเร็จขององค์กรโดยรวม เนื่องจากธุรกิจแฟรนไชส์ให้ความสำคัญกับประสบการณ์ของผู้รับสิทธิ มุ่งเน้นการพิจารณาให้สิทธิอย่างพิถีพิถัน หลักการที่ใช้ในการคัดเลือก จะช่วยลดปัญหาต่างๆ ในการดำเนินงานและให้สิทธิแฟรนไชส์ เพื่อนำเสนอในสิ่งที่ลูกค้าต้องการ และเป็นการสร้างภาพลักษณ์ของธุรกิจแต่ในขณะเดียวกันธุรกิจแฟรนไชส์ที่ให้ความสำคัญกับประสบการณ์ของผู้รับสิทธิมุ่งเน้นการพิจารณาให้สิทธิอย่างพิถีพิถัน อาจส่งผลให้ผู้สนใจร่วมลงทุนลดน้อยลง ผู้บริหารธุรกิจแฟรนไชส์จึงควรใช้วิสัยทัศน์ในการพิจารณาผู้รับสิทธิ ควบคู่กับทัศนคติของผู้รับสิทธิ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเจ้าหน้าที่

ชำนาญการความปลอดภัยและอาชีวอนามัย บริหารความเสี่ยงด้านปฏิบัติการองค์กร ธนาพร ทหารไทย จำกัด (มหาชน) (2559 : บทคัดย่อ). พบว่า ปัจจัยหลักภายใต้การบริหารความเสี่ยงด้านปฏิบัติการองค์กร ความเสี่ยงจากการทุจริตเป็นความเสี่ยงที่ส่งผลต่อการบริหารความเสี่ยงด้านปฏิบัติการองค์กรมากที่สุด ส่วนปัจจัยย่อยที่ส่งผลมากที่สุดภายใต้การบริหารความเสี่ยงแต่ละด้านสามารถสรุปได้ดังนี้ ความเสี่ยงจากกระบวนการทำงาน คือ ปัจจัยดัชนีชี้วัดความเสี่ยง เมื่อทราบว่าปัจจัยใดคือปัจจัยที่สำคัญที่สุดที่ส่งผลให้การบริหารความเสี่ยงด้านปฏิบัติการองค์กรสัมฤทธิ์ผล สถาบันการเงินจะได้ทำการตรวจสอบปัจจัยด้านนั้น และทำการปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ คัทลียา ณ รุณ (2557 : บทคัดย่อ) พบว่า 1) มาตรฐานการปฏิบัติงานด้านการปฏิบัติงานโดยใช้ความรู้ความสามารถในวิชาชีพมีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับคุณภาพการปฏิบัติงานทางการบัญชีโดยรวม ด้านคุณภาพผลงาน ด้านความรับผิดชอบ และด้านความชำนาญ 2) มาตรฐานการปฏิบัติงานด้านการปฏิบัติงานตามกฎหมายมีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับคุณภาพการปฏิบัติงานทางการบัญชีโดยรวม ด้านคุณภาพผลงาน และด้านความรับผิดชอบ และ 3) มาตรฐานการปฏิบัติงานด้านการปฏิบัติงานด้วยความระมัดระวังรอบคอบมีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับคุณภาพการปฏิบัติงานทางการบัญชีโดยรวม และด้านความรับผิดชอบ ดังนั้น ผู้ทำบัญชีควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาและปรับปรุงมาตรฐานการปฏิบัติงานของคนให้มีความรู้ความสามารถในวิชาชีพ มีความเข้าใจและเคร่งครัดปฏิบัติตามกฎหมายและปฏิบัติงานด้วยความระมัดระวังรอบคอบ เพื่อให้การปฏิบัติงานทางการบัญชีบรรลุผลสำเร็จตรงตามเป้าหมาย

สรุปผลการวิจัย

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาผลกระทบของกลยุทธ์การบริหารแฟรนไชส์ที่มีต่อความสำเร็จขององค์กรของธุรกิจแฟรนไชส์ในประเทศไทย จากผลการศึกษา พบว่า กลยุทธ์การบริหารแฟรนไชส์มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับความสำเร็จขององค์กร ดังนั้น ผู้บริหารธุรกิจแฟรนไชส์ ควรให้ความสำคัญด้านการกำหนดค่าสิทธิ เพื่อก่อให้เกิดความสำเร็จตามที่ตั้งไว้ ควรมุ่งเน้นการเก็บค่าสิทธิโดยพิจารณาเรื่องต้นทุนและผลตอบแทน เช่น เก็บค่าสิทธิเป็นเปอร์เซ็นต์จากยอดขาย หรือสร้างระบบควบคุมยอดขายเพื่อตรวจสอบและป้องกันการทุจริตต่างๆ ที่จะเกิดขึ้น กลยุทธ์การบริหารแฟรนไชส์ที่มีต่อความสำเร็จขององค์กรของธุรกิจแฟรนไชส์ในประเทศไทย มีความสัมพันธ์และผลกระทบในทิศทางตรงกันข้ามกับความสำเร็จขององค์กร ดังนั้น ผู้บริหารธุรกิจแฟรนไชส์ควรให้ความสำคัญด้านมาตรฐานการปฏิบัติงานลดลง ดังนั้น การมุ่งเน้นการควบคุมและการติดตามวิธีการปฏิบัติงานที่มากจนเกินไป อาจส่งผลให้ผู้ที่สนใจร่วมลงทุนมองเป็นเรื่องที่ซับซ้อน วุ่นวาย และยากต่อการปฏิบัติงาน และควรให้ความสำคัญด้านคัดเลือกและให้สิทธิแฟรนไชส์ลดลง เนื่องจากมุ่งเน้นการพิจารณาการให้สิทธิอย่างพิถีพิถัน หลักการที่ใช้ในการคัดเลือก อาจส่งผลให้ผู้สนใจร่วมลงทุนลดน้อยลง อาจส่งผลต่อการดำเนินงานในอนาคต

ประโยชน์ของการวิจัยและข้อเสนอแนะ

ประโยชน์ของการวิจัย

1) ควรมีการศึกษผลกระทบและความสัมพันธ์ของกลยุทธ์การบริหารแฟรนไชส์ด้านอื่นที่จะเป็นตัวส่งผลกระทบต่อความสำเร็จขององค์กร เพื่อจะสามารถนำข้อมูลจากการวิจัยไปเปรียบเทียบและประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2) ความสำเร็จในการศึกษาและเปรียบเทียบกลยุทธ์การบริหารแฟรนไชส์ในด้านอื่นๆ เช่น พันธมิตรทางธุรกิจ ความสำเร็จเปรียบเทียบทางการแข่งขัน การใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมเข้ามาช่วยในการบริหาร เป็นต้น

3) ความสำเร็จในการศึกษาผลกระทบหรือปัจจัยอื่นที่มีต่อความสำเร็จขององค์กร เช่น กลยุทธ์การบริการ องค์กรสมัยใหม่ กลยุทธ์การรับผิดชอบต่อสังคม กลยุทธ์การควบคุมภายใน กลยุทธ์ด้านจรรยาบรรณในการปฏิบัติงาน และกลยุทธ์การบริหารและจัดการความเสี่ยง เป็นต้น

4) ความสำเร็จในการเปลี่ยนกลุ่มตัวอย่างอื่นที่ไม่ใช่ธุรกิจแฟรนไชส์ในประเทศไทย เช่น ธุรกิจโรงแรม อุตสาหกรรม บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ธุรกิจภาครัฐ และธุรกิจเอกชน ขนาดกลางและขนาดย่อม

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

1) ผู้บริหารธุรกิจแฟรนไชส์ ควรให้ความสำคัญด้านการกำหนดค่าสิทธิ เพื่อก่อให้เกิดความสำเร็จตามที่ตั้งไว้ กิจกรรมควรมุ่งเน้นการเก็บค่าสิทธิ โดยพิจารณาเรื่องต้นทุนและผลตอบแทน การเก็บค่าการตลาดเพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น การกำหนดสิทธิแรกเข้าเพื่อให้เป็นรูปแบบมาตรฐานเดียวกัน

2) ผู้บริหารธุรกิจแฟรนไชส์ ควรให้ความสำคัญด้านมาตรฐานการปฏิบัติงานลดลง เพื่อให้การดำเนินงานมีมาตรฐานคุณภาพในระดับเดียวกัน และสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามสถานการณ์จริง กิจกรรมควรส่งเสริมให้มีการถ่ายทอดความรู้ความเชี่ยวชาญในการทำงานแก่ผู้ได้รับสิทธิ ควรส่งเสริมให้มีการฝึกอบรมอย่างสม่ำเสมอเพื่อปรับปรุงและพัฒนากิจการให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น และกิจการควรมีการควบคุมและติดตามวิธีการปฏิบัติงาน เพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3) ผู้บริหารธุรกิจแฟรนไชส์ ควรให้ความสำคัญด้านคัดเลือกและให้สิทธิแฟรนไชส์ลดลง เพื่อให้ผลการดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ กิจกรรมควรให้ความสำคัญกับประสบการณ์ของผู้รับสิทธิ เพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพ และควรมุ่งเน้นการพิจารณาให้สิทธิอย่างพิถีพิถัน เพื่อการสร้างภาพลักษณ์ของธุรกิจ และจะช่วยลดปัญหาต่างๆ ในการดำเนินงาน และการให้สิทธิแฟรนไชส์ แต่ในขณะเดียวกันการให้ความสำคัญกับประสบการณ์ของผู้รับสิทธินั้น อาจทำให้เสียผู้รับสิทธิที่พร้อมจะพัฒนาความสามารถในการบริหารธุรกิจแฟรนไชส์ รวมถึงการพิจารณาการให้สิทธิอย่างพิถีพิถันมากเกินไป อาจทำให้ผู้ที่สนใจเข้ามารับสิทธิเปลี่ยนเป้าหมายไปรับสิทธิธุรกิจแฟรนไชส์ประเภทอื่นแทน

เอกสารอ้างอิง

- คัทลียา ณ รุณ. (2557). ผลกระทบของมาตรฐานการปฏิบัติงานที่มีต่อคุณภาพการปฏิบัติงานทางบัญชีของผู้ทำบัญชีในจังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- เจ้าหน้าที่ชำนาญการความปลอดภัยและอาชีวอนามัย บริหารความเสี่ยงด้านปฏิบัติการองค์กร ธนาคารทหารไทย จำกัด (มหาชน). (2559). วารสารเกษตรศาสตร์ธุรกิจประยุกต์, 10 (13), 1.
- ดุสิต สิมขจร. (2553). กลยุทธ์ความสำเร็จของธุรกิจแฟรนไชส์กาแฟสดของไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี.
- ไทยแฟรนไชส์เซ็นเตอร์. (2560). สถิติธุรกิจแฟรนไชส์ไทย. ค้นเมื่อ 6 มีนาคม 2560, จาก HYPERLINK "http://www.thaifranchisecenter.com/stats/franchise_stats.php" http://www.thaifranchisecenter.com/stats/franchise_stats.php.

- พลู เดชะรินทร์. (2551). **รู้สึกในทางปฏิบัติ Balanced Scorecar**. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิระพงษ์ กิติเวชโกศาวัฒน์. (2557). **แฟรนไชส์ ยุทธการโคลนนิ่งธุรกิจ Franchise Cloning Business**. บริษัท แฟรนเน็กซ์ จำกัด.
- ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. (2559). **อาหารไทยเป็นที่ยอมรับระดับนานาชาติ...โอกาสธุรกิจที่เกี่ยวข้องในซัพพลายเชน** (กระแสทรรศน์ ฉบับที่ 2785). ค้นเมื่อ 14 ตุลาคม 2559, จาก <https://www.kasikornresearch.com/TH/KEconAnalysis/Pages/ViewSummary.aspx?docid=3593>.
- อาทิตย์ ศรี. (2556). **ปัญหาการจัดเก็บภาษีเงินได้ จากค่าสิทธิในสัญญาแฟรนไชส์**. วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์มหาบัณฑิต : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Aaker, D. A., V. (2001). Kumar and G.S. Day. Marketing Research. New York : John Wiley & Son.
- Black, K. (2006). Business Statistics for Contemporary Decision Making. 4th ed. USA : John Wiley & Son.
- Nunnally, J. C. and I. H. (1978). Bernstein. Psychometric Theory. New York : McGraw – Hill.

**อิทธิพลของทุนทางสังคมภายในและภายนอกที่มีต่อผลการดำเนินงาน
ของธุรกิจครอบครัวที่ประกอบกิจกรรมเพื่อสังคม**
**The Influence of Internal and External Social Capital on the Performance
of Family Business Engaging in Social Activities**

ณัฐพงศ์ เล็กเลิศสุนทร¹ พัทวัส เอื้อสังคมเศรษฐ์² ยुरพร ศุภธรัตน์³

Nattapong Leklertsontorn, Pittawat Ueasangkomsate and Yuraporn Sudharatna

Received : October 16, 2018

Revised : December 20, 2018

Accepted : May 10, 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอิทธิพลของทุนทางสังคมภายในและภายนอกของธุรกิจครอบครัวที่ประกอบกิจกรรมเพื่อสังคมที่มีต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจครอบครัว โดยประชากรที่ใช้ในงานวิจัยนี้คือเจ้าของหรือตัวแทนของธุรกิจครอบครัวในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยจำนวน 211 ราย โดยใช้เครื่องมือแบบสอบถามในการเก็บข้อมูล ซึ่งงานวิจัยนี้ได้รับแบบสอบถามที่ตอบกลับมาก็ใช้ได้จำนวน 124 ราย ข้อมูลถูกวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ขณะที่โมเดลสมการโครงสร้างถูกนำมาใช้เพื่อการทดสอบสมมติฐาน สำหรับผลของการทดสอบแบบจำลองการวัดพบว่าโมเดลมีความเที่ยงตรงเชิงเหมือน ความเที่ยงตรงเชิงจำแนก รวมถึงมีความน่าเชื่อถือ นอกจากนี้แบบจำลองโครงสร้างมีความสอดคล้องกลมกลืน (CMIN/DF = 1.487, RMR = 0.074, GFI = 0.871, AGFI = 0.816, IFI = 0.945, TLI = 0.928, CFI = 0.943 และ RMSEA = 0.063) ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่าทุนทางสังคมภายนอกเท่านั้นที่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานด้านการเงินและผลการดำเนินงานด้านที่ไม่ใช่การเงินโดยผ่านตัวกลางคือความสะดวกในการเข้าถึงทรัพยากร ซึ่งประโยชน์ที่ได้จากงานวิจัยนี้สามารถทำให้ธุรกิจครอบครัวมีความเข้าใจที่ดีขึ้นว่าการปรับปรุงการเข้าถึงทรัพยากรสามารถสนับสนุนความสัมพันธ์ระหว่างทุนทางสังคมภายนอกและผลการดำเนินงานของธุรกิจครอบครัวในประเทศไทยได้อย่างมีนัยสำคัญ

คำสำคัญ : ธุรกิจครอบครัว ทุนทางสังคมภายใน ทุนทางสังคมภายนอก การเข้าถึงทรัพยากร ผลการดำเนินงาน

ABSTRACT

This research aims to study the influence of internal and external social capital of the performance of family business engaging in social activities. The population in this research are owners or representatives from 211 family businesses engaging in social activities as listed in The Stock Exchange of Thailand. The questionnaires were conducted to collect the data in

¹นิสิตปริญญาโทภาควิชาการจัดการ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ E-mail : heng9923@hotmail.com

²ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภาควิชาการจัดการ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ E-mail : pittawat.u@ku.th

³รองศาสตราจารย์ ภาควิชาการจัดการ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ E-mail : fbusp@ku.ac.th

this research with 124 valid responses in return. Data was analyzed using descriptive statistics including percentage, means and standard deviation, whereas structural equation model was used for hypothesis testing. For the measurement model, the results indicated that the measurement model satisfied the convergent and discriminant validity including reliability. In addition, the results revealed that structural model fit was acceptable (CMIN/DF = 1.487, RMR = 0.074, GFI = 0.871, AGFI = 0.816, IFI = 0.945, TLI = 0.928, CFI = 0.943 และ RMSEA = 0.063). The result of hypothesis testing showed that only external social capital impacted on financial performance and non-financial performance through resource access. Thus, this paper provides the benefits to family business to better understand that improvement on resource access could support the relationship external social capital and performance of family business in Thailand significantly.

Keywords :

Family Business, Internal Social Capital, External Social Capital, Resource Access, Performance

บทนำ

กิจการทั่วโลกมากกว่าร้อยละ 95 เป็นธุรกิจครอบครัว (Jawed, 2015) ขณะที่กระทรวงอุตสาหกรรม (2559) ได้อ้างถึงการรายงานของ Price Waterhouse ระบุว่า "ร้อยละ 80 ของธุรกิจในเอเชียเติบโตจากธุรกิจครอบครัว และกว่าร้อยละ 40 ของ 50 อันดับแรกขององค์กรธุรกิจขนาดใหญ่ในสหรัฐอเมริกาเป็นธุรกิจครอบครัว จึงแสดงให้เห็นว่าธุรกิจครอบครัวมีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของทุกประเทศ" โดยธุรกิจครอบครัว หมายถึง ธุรกิจที่หุ้นกว่าร้อยละ 50 ถือครองโดยครอบครัวเดียวซึ่งอาจมีความสัมพันธ์ทางสายเลือดหรือการแต่งงาน และมีความตั้งใจที่จะส่งผ่านความเป็นเจ้าของไปยังทายาท (อรุณศิริจานุสรณ์, 2554) สำหรับประเทศไทย วิสาหกิจกว่าร้อยละ 80 จัดว่าเป็นธุรกิจครอบครัว มีการกระจายตัวอยู่ในทุกกลุ่มอุตสาหกรรม และมีขนาดตั้งแต่วิสาหกิจขนาดเล็กไปจนถึงองค์กรธุรกิจระดับประเทศ (กระทรวงอุตสาหกรรม, 2559) ประกอบกับงานวิจัยของ Apisakkul (2015) ได้มี

การเปรียบเทียบอัตราการเติบโตระหว่างธุรกิจครอบครัวและธุรกิจที่ไม่ใช่ครอบครัวในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ผลที่ได้แสดงให้เห็นว่าธุรกิจครอบครัวในประเทศไทยนับตั้งแต่ พ.ศ. 2552 จนถึง พ.ศ. 2557 มีการเติบโตขึ้นอย่างต่อเนื่อง และธุรกิจครอบครัวในประเทศไทยมีการเติบโตที่สูงกว่าธุรกิจที่ไม่ใช่ครอบครัวโดยเฉลี่ยร้อยละ 10.15

ปัจจุบันปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมจากการดำเนินธุรกิจมีหลายด้าน เช่น มลพิษทางสภาวะแวดล้อม การเอาเปรียบผู้บริโภค หรือแม้กระทั่งปัญหาการมีผู้ค้ารายใหญ่มาเบียดเบียนผู้ค้ารายย่อย โดยกิจการที่มีการดำเนินงานโดยมุ่งเน้นผลกำไรเป็นหลักอาจสร้างปัญหาทางสังคมเหล่านี้ หรือมีพฤติกรรมที่ผิดจรรยาบรรณอื่นๆ ได้ (Gills et al., 2014) จึงจำเป็นต้องมีนวัตกรรมการแก้ปัญหาจากผู้ประกอบการที่มีแนวคิดการทำเพื่อสังคมมาช่วยบรรเทาและแก้ปัญหาดังกล่าวเพื่อเน้นความสมดุลระหว่างผลลัพธ์ทางด้านเศรษฐศาสตร์และผลลัพธ์ทางด้านสังคมให้มากขึ้น (Imperatori and Ruta,

2015) ซึ่งงานวิจัยของ Gils et al. (2014) ยังสนับสนุนอีกว่าธุรกิจครอบครัวไม่ได้ดำเนินไปโดยแรงจูงใจทางเศรษฐศาสตร์เท่านั้น แต่มีการดำเนินไปโดยมีส่วนร่วมต่อการรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม ทั้งยังมีแนวโน้มที่จะให้ความสำคัญต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมมากกว่าธุรกิจที่ไม่ใช่ธุรกิจครอบครัวอีกด้วย

ในโลกของธุรกิจนั้นมีการเปลี่ยนแปลงไปตลอดเวลา ถ้ากิจการใดไม่มีการปรับปรุงพัฒนาตัวเองก็อาจเป็นหนทางสู่การถอยหลังจนต้องปิดกิจการได้ ดังนั้น การพัฒนาตัวเองถือเป็นสิ่งสำคัญ ในขณะที่การใช้แนวคิดการทำเพื่อสังคม หรือมีการประกอบกิจกรรมทางสังคมเองก็มีความเชื่อมโยงกับการเกิดทุนทางสังคม (Ridley-Duff and Bull, 2011) กล่าวคือ การแสดงออกถึงการใส่ใจต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมก่อให้เกิดเครือข่ายความสัมพันธ์ ความเชื่อใจ ไว้วางใจกันระหว่างองค์กรกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมากกว่าองค์กรทั่วไป สิ่งเหล่านี้เรียกว่า ทุนทางสังคม และทุนทางสังคมนี้จะเป็นตัวสนับสนุนการได้มาของทรัพยากรต่างๆ (Chen et al., 2007) กิจการที่มีแนวคิดการทำเพื่อสังคมจึงมีแนวโน้มที่จะได้รับการสนับสนุนจากชุมชนมากกว่า รวมถึงจะส่งผลต่อกิจการในการได้รับโอกาสใหม่ๆ ทางธุรกิจ (Ismail, 2012) และเข้าถึงแหล่งทรัพยากรต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านการเงิน ข้อมูลข่าวสารหรือการได้มาของแรงงานง่ายขึ้น (Fomoni, Arribas and Vila, 2012) ซึ่งยังส่งผลต่อผลการดำเนินงานของกิจการ ทำให้กิจการประสบความสำเร็จได้ต่อไป (Hooghe and Stolle, 2003; Chen et al., 2007; Fomoni et al., 2012) ตัวอย่างเช่น ในทวีปแอฟริกาได้มีการสร้างม้าหมุนที่เรียกว่า PlayPumps เมื่อมีการหมุนจะสูบน้ำจากใต้ดินขึ้นมาเก็บไว้ในแท็งก์น้ำขนาดใหญ่

ทำให้เด็กๆ ได้มีของเล่นในขณะที่เดียวกันทำให้ชุมชนมีน้ำสะอาดเพื่อการอุปโภคบริโภค เนื่องจากเป็นสินค้าที่สร้างผลลัพธ์เชิงบวกต่อสังคม Play Pumps ได้รับการสนับสนุนในการเข้าถึงพื้นที่อื่นๆ และมีการสนับสนุนในการสร้างเครื่องสูบน้ำเพิ่มขึ้น ทำให้ผลกำไรอย่างมากมาตามมา (Sodhi and Tang, 2011)

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าการมีแนวคิดการทำเพื่อสังคมหรือการประกอบกิจกรรมเพื่อสังคมมีความสำคัญต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมอย่างมาก ธุรกิจครอบครัวซึ่งมีแนวโน้มการทำเพื่อสังคมมากกว่าธุรกิจทั่วไปที่มีอยู่เป็นจำนวนมากจึงถือเป็นแกนหลักในการพัฒนาทั้งในด้านเศรษฐกิจและด้านสังคม ถ้าหากธุรกิจครอบครัวในประเทศไทยมีการนำแนวคิดการทำเพื่อสังคมมาใช้จะสามารถสร้างประโยชน์ต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมของประเทศได้อย่างมากมาย และนอกจากจะมีประโยชน์ต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมแล้ว แนวคิดการทำเพื่อสังคมหรือการประกอบกิจกรรมเพื่อสังคมยังก่อให้เกิดทุนทางสังคมขึ้น และทุนทางสังคมมีผลต่อการพัฒนาผลการดำเนินงานของกิจการซึ่งเป็นประโยชน์ต่อธุรกิจครอบครัวเองอีกทางหนึ่ง ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความสำคัญที่จะศึกษาเกี่ยวกับอิทธิพลของทุนทางสังคมภายในและทุนทางสังคมภายนอกที่มีต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจครอบครัวที่ประกอบกิจกรรมเพื่อสังคม เพื่อนำเสนอแนวทางในการพัฒนาผลการดำเนินงานของธุรกิจครอบครัวที่ประกอบกิจกรรมเพื่อสังคม

ทั้งนี้ในส่วนถัดไปของบทความ ประกอบไปด้วย ทบทวนวรรณกรรม วิธีการวิจัย ผลการศึกษา สรุปและอภิปรายผลการศึกษา และข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต ตามลำดับ

บททวนวรรณกรรม

1. แนวคิดเกี่ยวกับธุรกิจครอบครัว

ธุรกิจครอบครัว จากการตรวจสอบเอกสารนั้น นักวิจัยแต่ละท่านได้มีการให้ความหมายไว้มากมายในประเด็นที่แตกต่างกันไป ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้สรุปความหมายของธุรกิจครอบครัวว่า ธุรกิจครอบครัว หมายถึง ธุรกิจที่บุคคลก่อตั้งผู้ที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องทางสายเลือด หรือมีความสัมพันธ์จากการแต่งงานมีการถือหุ้นของกิจการมากกว่าครึ่งหนึ่งหรือเป็นผู้ถือหุ้นหลัก โดยมีการสืบทอดธุรกิจหรือมีแนวโน้มที่จะมีการสืบทอดธุรกิจจากรุ่นหนึ่งไปสู่ทายาทรุ่นต่อไป (อรุณศิริจานุสรณ์, 2554) อีกทั้งยังมีทุนทางสังคมภายในฝังอยู่ในรูปแบบของธุรกิจด้วย (Mani and Lakhal, 2015)

2. แนวคิดเกี่ยวกับการประกอบกิจการเพื่อสังคม

การประกอบกิจการเพื่อสังคม หมายถึง การดำเนินงานที่ควบคู่กับการมีวัตถุประสงค์ทางสังคมหรือสิ่งแวดล้อม และสร้างผลกระทบเชิงบวกต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมโดยอาศัยกำไรจากการดำเนินกิจการ หรือรูปแบบวิธีการดำเนินกิจการ (Conway, 2008; Ebrashi, 2013) รวมถึงสร้างเสริมให้เกิดทุนทางสังคมภายนอก (Ridley-Duff and Bull, 2011)

3. รูปแบบและตัวอย่างของกิจการเพื่อสังคม

สภาพัฒน์รูปแห่งชาติ (2558) ได้จำแนกรูปแบบของการทำเพื่อสังคมออกเป็น 5 รูปแบบ ได้แก่ 1. เน้นการสร้างรายได้สูงเพื่อนำกำไรไปช่วยเหลืองานหรือกิจกรรมทางสังคม ตัวธุรกิจไม่จำเป็นต้องสร้างผลกระทบทางสังคมโดยตรง และไม่จำเป็นต้องเกี่ยวข้องโดยตรงกับกิจกรรมทาง

สังคมที่ไปช่วยเหลือ 2. เน้นการขายสินค้า/บริการในตลาดปกติ เพื่อนำผลกำไรไปสนับสนุนสินค้า/บริการให้กับกลุ่มผู้ด้อยโอกาส 3. เน้นไปที่การสร้างผลกระทบทางสังคมเชิงบวกผ่านกระบวนการหรือสินค้า/บริการของกิจการ 4. ธุรกิจที่เปิดโอกาสให้ผู้ด้อยโอกาสสามารถถือครองได้ และ 5. ธุรกิจที่ขายผลิตภัณฑ์หรือให้บริการปกติและเปิดโอกาสในการจ้างงานผู้ด้อยโอกาสในโครงสร้างองค์กร

4. ธุรกิจครอบครัวกับการประกอบกิจการเพื่อสังคม

ธุรกิจครอบครัวมีรูปแบบการดำเนินงานที่มีจริยธรรมควบคู่กันไป (Adams, Taschian and Shore, 1996) มีแนวโน้มที่จะมีการตอบสนองต่อสังคมมากกว่าธุรกิจที่ไม่ใช่ครอบครัว (Dyer and Whetten, 2006) นอกจากนี้ แรงบันดาลใจและคุณค่าของธุรกิจครอบครัวจะส่งผลออกมาในรูปของการประกอบกิจการเพื่อสังคม ที่อาจส่งผลต่อความได้เปรียบทางการแข่งขันและเพิ่มศักยภาพทางการเงินได้ (Gills et al., 2014) ประกอบกับ Craig and Dibrell (2006) กล่าวว่า ธุรกิจครอบครัวมีแนวโน้มที่จะเป็นมิตรกับสังคมและสิ่งแวดล้อมและมีความเกี่ยวข้องกับการพัฒนานวัตกรรมและศักยภาพด้านการเงินที่ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ O'Boyle, Rutherford and Pollack (2010) ที่กล่าวว่าธุรกิจครอบครัวที่มีจริยธรรมจะมีความสัมพันธ์กับศักยภาพทางการเงิน แต่ Sorenson et al. (2009) บอกว่าการพัฒนาผลการดำเนินงานของธุรกิจครอบครัวที่มีการประกอบกิจการเพื่อสังคม จะเกิดขึ้นโดยมีสิ่งที่เรียกว่าทุนทางสังคม โดยธุรกิจครอบครัวที่มีการประกอบกิจการเพื่อสังคมจะทำให้เกิดทุนทางสังคม และทุนทางสังคมมีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานอีกทอดหนึ่ง

5. แนวคิดเกี่ยวกับทุนทางสังคมภายในและภายนอก

ทุนทางสังคมสำหรับงานวิจัยนี้ หมายถึง ทรัพยากรทางสังคม (Hooghe and Stolle, 2003) ที่อยู่ในรูปแบบของเครือข่ายการติดต่อระหว่างกัน ความสัมพันธ์ และกระบวนการคิด (Nahapiet and Ghoshal, 1998) ซึ่งสนับสนุนให้องค์กรมีความสามารถในการเข้าถึงทรัพยากรต่างๆ ได้ดีขึ้น ส่งผลให้องค์กรมีผลการดำเนินงานที่ดีขึ้น (Chen et al., 2007)

โดยทั่วไปแล้ว การกล่าวถึงทุนทางสังคมส่วนใหญ่จะกล่าวถึงในเชิงของความสัมพันธ์ระหว่างองค์กร หรือเรียกได้ว่าเป็นด้านทุนทางสังคมภายนอก

ตารางที่ 1 มิติของทุนทางสังคมภายในและภายนอก

มิติของทุนทางสังคม	แหล่งอ้างอิง
ทุนทางสังคมภายใน	(Nahapiet and Ghoshal, 1998; Adler and Kwon, 2002; Ridley-Duff and Bull, 2011; Madhooshi and Samimi, 2015; Mani and Lakhal, 2015; Bertotti et al., 2011; Emhan et al., 2016)
1. ด้านโครงสร้าง	
2. ด้านความสัมพันธ์	
3. ด้านกระบวนการคิด	
ทุนทางสังคมภายนอก	(Nahapiet and Ghoshal, 1998; Adler and Kwon, 2002; Wu, 2008; Fernoni, 2012; Madhooshi and Samimi, 2015; Nordstrom and Steier, 2015; Bertotti et al., 2011; Emhan et al., 2016)
1. ด้านโครงสร้าง	
2. ด้านความสัมพันธ์	
3. ด้านกระบวนการคิด	

โดยทุนทางสังคมภายในด้านโครงสร้าง หมายถึง การมีเครือข่ายการติดต่อกันระหว่างสมาชิกภายในองค์กร ทุนทางสังคมภายในด้านความสัมพันธ์หมายถึง ความไว้วางใจ บรรทัดฐาน ข้อผูกมัด การพึ่งพาอาศัยกัน ระหว่างสมาชิกด้วยกัน และทุนทางสังคมภายในด้านกระบวนการคิด หมายถึง การแลกเปลี่ยนความรู้ การมีทัศนคติร่วมกัน การมีวัตถุประสงค์ร่วมกัน การรู้จักแบ่งปัน ระหว่างสมาชิกด้วยกัน

อย่างไรก็ตามจากการตรวจสอบเอกสารพบว่ามิติของทุนทางสังคมสามารถแบ่งออกเป็น 3 มิติด้วยกันคือ

1. ด้านโครงสร้าง
 2. ด้านความสัมพันธ์ และ
 3. ด้านกระบวนการคิด
- โดยทุนทางสังคมสามารถแบ่งได้เป็นทุนทางสังคมภายในและทุนทางสังคมภายนอก (Adler and Kwon, 2002; Mani and Lakhal, 2015) อีกทั้ง Emhan, Tongur and Turkoglu (2016) สรุปไว้ว่าทั้งทุนทางสังคมภายในและทุนทางสังคมภายนอกต่างก็ประกอบไปด้วย 3 มิติตามที่กล่าวไว้ ได้แก่ 1. ด้านโครงสร้าง

ทุนทางสังคมภายนอกด้านโครงสร้าง หมายถึง การมีเครือข่ายการติดต่อกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่อยู่ภายนอกองค์กร ทุนทางสังคมภายนอกด้านความสัมพันธ์ หมายถึง การมีความไว้วางใจ เชื่อใจ การพึ่งพาอาศัยกันระหว่างองค์กร และทุนทางสังคมภายนอกด้านกระบวนการคิด หมายถึง การมีทัศนคติที่ไปในทิศทางเดียวกัน มีข้อตกลงหรือวัตถุประสงค์ร่วมกันระหว่างองค์กร

6. ทูทางสังคมของธุรกิจครอบครัว

งานวิจัยของ Mani and Lakhal (2015) กล่าวว่า ธุรกิจครอบครัวจะมีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างออกไปจากธุรกิจที่ไม่ใช่ครอบครัว ลักษณะเฉพาะนั้นเรียกว่าทุนทางสังคมภายใน หรือกล่าวได้ว่าธุรกิจครอบครัวมีจุดเด่นด้านทุนทางสังคมภายในที่ดี ซึ่งสามารถแบ่งออกได้ 3 มิติ (Nahapiet and Ghoshal, 1998) คือ 1. ด้านโครงสร้าง หมายถึง รูปแบบของความสัมพันธ์ภายในสมาชิก เช่น คู่สมรส ทายาท เป็นต้น 2. ด้านกระบวนการคิด หมายถึง การมีวิสัยทัศน์และวัตถุประสงค์ร่วมกัน และ 3. ด้านความสัมพันธ์ หมายถึง ความไว้วางใจกัน บรรทัดฐานในครอบครัว ภาระผูกพัน โดยธุรกิจครอบครัวจะมีความไว้วางใจกันสูงเนื่องจากเป็นบุคคลใกล้ชิดกัน และทุนทางสังคมภายในธุรกิจครอบครัวนี้มีอิทธิพลต่อการได้มาของทรัพยากรที่จำเป็น และต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจ (Mani and Lakhal, 2015)

7. ทุนทางสังคมกับการประกอบกิจการเพื่อสังคม

ในการทำธุรกิจนั้น การประกอบกิจการเพื่อสังคมกับทุนทางสังคมถือเป็นสิ่งคู่กัน โดยการประกอบกิจการเพื่อสังคมก่อให้เกิดทรัพยากรทางสังคมบางอย่าง เช่น ความสัมพันธ์ ความเชื่อใจ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งของทุนทางสังคม และถือเป็นปัจจัยสำคัญในการทำให้ธุรกิจดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Aragón, Narvaiza and Altuna, 2015) ในทำนองเดียวกัน Suh (2016) กล่าวว่า การทำเพื่อสังคมมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับองค์กร โดยเป็นการเพิ่มขีดความสามารถบางอย่างขององค์กร เช่น ทำให้เกิดการพัฒนาผลการดำเนินงานขององค์กร เพิ่มผลการดำเนินงานด้านการเงิน เพิ่มชื่อเสียงและความพึงพอใจของลูกค้า อีกทั้งยังช่วยพัฒนาขีดความสามารถหรือทรัพยากรที่จำเป็นไม่ได้หรือที่เรียกว่าทุนทางสังคม

ผู้วิจัยจึงสรุปว่า ธุรกิจครอบครัวซึ่งมีความโดดเด่นด้านทุนทางสังคมภายในอยู่แล้ว (Mani and Lakhal, 2015) การประกอบกิจการเพื่อสังคมจะทำให้เกิดทุนทางสังคมภายนอกขึ้น (Aragón et al., 2015) และทุนทางสังคมภายนอกนี้จะเป็นตัวช่วยให้ธุรกิจพัฒนาศักยภาพทางการเงิน เอื้อต่อการได้รับข้อมูลข่าวสาร และนวัตกรรม (Adler and Kwon, 2002) ซึ่งส่งผลต่อประสิทธิภาพของธุรกิจต่อไป (Suh, 2016)

8. ทุนทางสังคมกับความสะดวกในการเข้าถึงทรัพยากร

Fornoni et al. (2012) มีแนวคิดที่ว่าทุนทางสังคมส่งผลในเชิงบวกต่อการเข้าถึงทรัพยากรในด้านต่างๆ ที่จำเป็นซึ่งแยกออกได้ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการเงิน ด้านการผลิต ด้านการตลาด และด้านข้อมูลข่าวสาร อีกทั้งก็มีผู้วิจัยที่กล่าวไปในแนวทางเดียวกันได้แก่ Uzzi (1997) และ Jenssen and Koenig (2002) ได้แสดงให้เห็นว่าการมีทุนทางสังคมที่ดีมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับการเข้าถึงทรัพยากรด้านการเงิน ขณะที่ Emhan et al. (2016) กล่าวว่า ทุนทางสังคมส่งผลในทางบวกกับการผลิต เช่น การเข้าถึงเทคโนโลยีสำหรับการผลิต หรือผู้จัดหาวัตถุดิบ (Uzzi, 1997) ประกอบกับ Cooke (2007) สรุปว่า ทุนทางสังคมเป็นสิ่งทำให้องค์กรประสบความสำเร็จได้โดยเป็นสิ่งที่สนับสนุนให้เกิดช่องทางทางการตลาด และ Saha and Banerjee (2015) กล่าวว่า ทุนทางสังคมช่วยอำนวยความสะดวกในการแบ่งปันทรัพยากร ข้อมูล ความรู้ระหว่างองค์กร ช่วยให้องค์กรสร้างความสัมพันธ์กับองค์กรภายนอกเพื่อให้ได้ทรัพยากรที่จำเป็น อีกทั้งทำให้ได้รับการสนับสนุนจากเครือข่ายทางธุรกิจ ผู้วิจัยจึงสรุปได้ว่า ทุนทางสังคมมีผลต่อการเข้าถึงทรัพยากรในด้านต่างๆ 4 ด้านดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การเข้าถึงทรัพยากร

การเข้าถึงทรัพยากร	แหล่งอ้างอิง
ด้านการเงิน	(Uzzi, 1997; Jenssen and Koenig, 2002; Fornoni et al., 2012)
ด้านการผลิต	(Uzzi, 1997; Fornoni et al., 2012; Emhan et al., 2016)
ด้านการตลาด	(Cooke, 2007; Fornoni et al., 2012)
ด้านข้อมูลข่าวสาร	(Fornoni et al., 2012; Saha and Banerjee, 2015)

9. แนวคิดเกี่ยวกับผลการดำเนินงานขององค์กร

โดยปกติแล้วผลการดำเนินงานขององค์กรที่เน้นการแสวงหากำไรทั่วไปสามารถวัดได้โดยใช้เกณฑ์ด้านการเงิน แต่จากการตรวจสอบเอกสารพบว่า การวัดผลการดำเนินงานของกิจการที่ทำเพื่อสังคมสามารถแบ่งออกได้เป็นสองมุมมองใหญ่ๆ คือ ผลการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับตัวองค์กรเอง และผลการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับสังคมและสิ่งแวดล้อม (Rettab, Brik and Mellahi, 2008; Crucke and Decramer, 2016) สำหรับงานวิจัยนี้จะทำการศึกษาเพียงผลการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับตัวองค์กรเองเท่านั้น เนื่องจากงานวิจัยมีวัตถุประสงค์ในการศึกษาผลลัพธ์ที่ธุรกิจครอบครัวจะได้รับจากการประกอบกิจกรรมเพื่อสังคม ทั้งนี้มีหลายงานวิจัยมีการที่วัดผลการดำเนินงานของธุรกิจที่ดำเนินกิจกรรมเพื่อสังคมโดยแยกวัดเป็นสองด้าน คือ ด้านการเงินและด้านที่ไม่ใช่การเงิน โดยจากงานวิจัยของ Rettab et al. (2008) ผลการดำเนินงานด้านการเงินได้แก่ ส่วนแบ่งของตลาด ขนาดขององค์กร และการวัดทางการเงินได้แก่ อัตราผลตอบแทนจาก

การลงทุน (Return on investment: ROI) อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (Return on assets : ROA) การเติบโตของยอดขาย กำไรที่เพิ่มขึ้น ผลการดำเนินงานด้านที่ไม่ใช่การเงินแบ่งเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านชื่อเสียง (Rettab et al., 2008) ด้านนวัตกรรม ด้านการเป็นผู้นำผู้ริเริ่ม และด้านการยอมรับความเสี่ยง (Crucke and Decramer, 2016) โดยด้านชื่อเสียง หมายถึง การได้รับการยอมรับว่าเป็นองค์กรที่ไว้วางใจได้ การเป็นที่รู้จักกว่าเป็นผู้จำหน่ายสินค้า/บริการ ที่มีคุณภาพสูง ด้านนวัตกรรม หมายถึง การพัฒนาผลิตภัณฑ์หรือบริการใหม่ๆ กับการพัฒนากระบวนการใหม่ๆ นโยบายผลิตภัณฑ์และบริการใหม่ๆ ด้านการเป็นผู้นำผู้ริเริ่ม หมายถึง การเปลี่ยนแปลงในเชิงบวกที่สำคัญในกระบวนการนโยบายผลิตภัณฑ์หรือบริการการคิดค้นเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์/บริการใหม่ เทคนิคการบริหารใหม่ เทคโนโลยีการปฏิบัติงานใหม่ เป็นต้น การใช้พื้นที่ให้เป็นประโยชน์ และด้านการยอมรับความเสี่ยง หมายถึง การเป็นผู้นำของผลิตภัณฑ์หรือบริการในกลุ่มที่ใกล้เคียงกัน การดำเนินงานตามแนวปฏิบัติของอุตสาหกรรม การสร้างการเปลี่ยนแปลงด้านความมั่นคงของพนักงาน

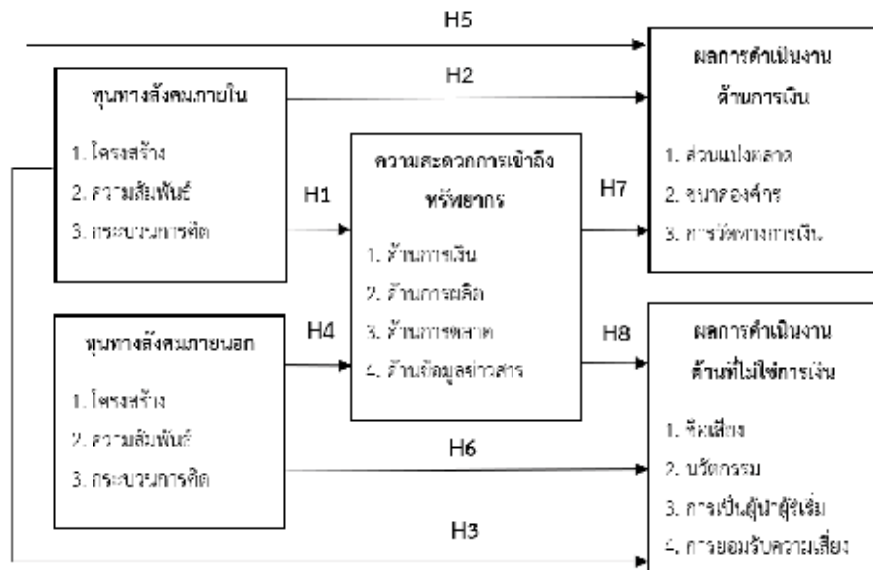
ตารางที่ 3 ตัวชี้วัดผลการดำเนินงาน

ตัวชี้วัดผลการดำเนินงาน	แหล่งอ้างอิง
ด้านการเงิน	
ส่วนแบ่งตลาด	(Rettab et al., 2008)
ขนาดองค์กร	(Rettab et al., 2008)
การวัดทางการเงิน	(Rettab et al., 2008)
ด้านที่ไม่ใช่การเงิน	
ชื่อเสียง	(Rettab et al., 2008)
นวัตกรรม	(Crucke and Decramer, 2016)
การเป็นผู้นำผู้ริเริ่ม	(Crucke and Decramer, 2016)
การยอมรับความเสี่ยง	(Crucke and Decramer, 2016)

10. ทูตทางสังคมภายในและภายนอก ความสะดวกในการเข้าถึงทรัพยากร และผลการ ดำเนินงาน

จากการทบทวนวรรณกรรมที่ผ่านมาพบ การศึกษาทุนทางสังคมซึ่งแบ่งเป็น 1. ด้านโครงสร้าง 2. ด้านความสัมพันธ์ และ 3. ด้านกระบวนการคิด ต่อผลการดำเนินงานในภาพรวม (Emhan et al., 2016) หรือการศึกษาทุนทางสังคมทั้งสามด้านต่อ ผลการดำเนินงานด้านการเงินและผลการดำเนินงาน ด้านที่ไม่ใช่การเงิน (Mani and Lakhal, 2015) หรือ การศึกษาทุนทางสังคมทั้งสามด้านต่อความสามารถ ในการแข่งขัน (Wu, 2008) ทั้งนี้งานวิจัยทั้งสาม ที่กล่าวมาไม่ได้มีการแบ่งทุนทางสังคมออกเป็น ทุนทางสังคมภายในและทุนทางสังคมภายนอก แต่อย่างใด ประกอบกับมีงานวิจัยที่ทำการศึกษ ทุนทางสังคมต่อผลการดำเนินงานด้านการเงินโดย แบ่งทุนทางสังคมออกเป็นทุนทางสังคมภายในและ ทุนทางสังคมภายนอก แต่ทำการศึกษาแค่ 2 มิติ คือ ด้านโครงสร้างและด้านความสัมพันธ์โดยให้เหตุผล ว่าทุนทางสังคมด้านกระบวนการคิดเป็นสิ่งที่อยู่ใน ทุนทางสังคมด้านความสัมพันธ์อยู่แล้ว (Dai, Mao, Zhao and Mattila, 2015) อีกทั้งมีงานวิจัยที่กล่าวว่า ทุนทางสังคมทั้งสามด้านส่งผลต่อผลการดำเนินงาน โดยส่งผลผ่านตัวกลาง คือความสะดวกในการเข้าถึง

ทรัพยากร (Fornoni et al., 2012) โดยความสะดวก ในการเข้าถึงทรัพยากรสามารถแบ่งเป็นด้านต่างๆ ได้ 4 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านการเงิน (Uzzi, 1997; Jenssen and Koenig, 2002; Fornoni et al., 2012) 2. ด้านการผลิต (Uzzi, 1997; Fornoni et al., 2012; Emhan et al., 2016) 3. ด้านการตลาด (Cooke, 2007; Fornoni et al., 2012) และ 4. ด้านข้อมูล ข่าวสาร (Fornoni et al., 2012; Saha and Banerjee, 2015) อย่างไรก็ตามงานวิจัยของ Fornoni et al. (2012) ก็ไม่ได้มีการแบ่งทุนทางสังคมออก เป็นทุนทางสังคมภายในและทุนทางสังคมภายนอก นอกจากนี้ยังพบงานวิจัยที่ทำการศึกษองค์กรที่มี การทำเพื่อสังคมต่อผลการดำเนินงาน สามารถแบ่ง ผลการดำเนินงานออกเป็นด้านการเงินและด้านที่ไม่ใช่ การเงิน โดยผลการดำเนินงานด้านการเงินเกี่ยวข้องกับ ส่วนแบ่งตลาด ขนาดขององค์กร และการวัดค่า ทางการเงิน ผลการดำเนินงานด้านที่ไม่ใช่การเงิน เกี่ยวข้องกับชื่อเสียง (Rettab et al., 2008) ประกอบกับพบงานวิจัยที่ทำการพัฒนาวิธีการวัดผล การดำเนินงานของกิจการเพื่อสังคมโดยเฉพาะ ซึ่งจะเป็นการวัดผลการดำเนินงานด้านที่ไม่ใช่ การเงิน แบ่งเป็นประเด็นทางด้านนวัตกรรม การเป็นผู้นำผู้ริเริ่ม และการยอมรับความเสี่ยง (Crucke and Decramer, 2016)

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

การทบทวนวรรณกรรมครั้งนี้ได้พบช่องว่างของการศึกษา เนื่องจากยังไม่พบงานวิจัยใดที่แบ่งทุนทางสังคมออกเป็นทุนทางสังคมภายในและทุนทางสังคมภายนอกพร้อมกับศึกษาความสัมพันธ์ต่อผลการดำเนินงานซึ่งแบ่งเป็นผลการดำเนินงานด้านการเงินและผลการดำเนินงานด้านที่ไม่ใช่การเงินโดยผ่านตัวกลางคือความสะดวกในการเข้าถึงทรัพยากร ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาทุนทางสังคมภายในและทุนทางสังคมภายนอกของธุรกิจครอบครัวที่ประกอบกิจกรรมเพื่อสังคมต่อผลการดำเนินงานด้านการเงินและผลการดำเนินงานด้านที่ไม่ใช่การเงินโดยผ่านตัวกลางคือความสะดวกในการเข้าถึงทรัพยากรทั้ง 4 ด้าน ได้เป็นกรอบแนวคิดการวิจัยดังภาพที่ 1

H1 ทุนทางสังคมภายในมีความสัมพันธ์กับความสะดวกในการเข้าถึงทรัพยากร

H2 ทุนทางสังคมภายในมีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานด้านการเงิน

H3 ทุนทางสังคมภายในมีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานด้านที่ไม่ใช่การเงิน

H4 ทุนทางสังคมภายนอกมีความสัมพันธ์กับความสะดวกในการเข้าถึงทรัพยากร

H5 ทุนทางสังคมภายนอกมีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานด้านการเงิน

H6 ทุนทางสังคมภายนอกมีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานด้านที่ไม่ใช่การเงิน

H7 ความสะดวกในการเข้าถึงทรัพยากรมีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานด้านการเงิน

H8 ความสะดวกในการเข้าถึงทรัพยากรมีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานด้านที่ไม่ใช่การเงิน

วิธีการวิจัย

1. ตัวแปรและเครื่องมือวัด

งานวิจัยนี้มีตัวแปรต้นคือทุนทางสังคมซึ่งแบ่งเป็นทุนทางสังคมภายในและทุนทางสังคมภายนอก ตัวแปรต้นกลางคือความสะดวกในการเข้าถึงทรัพยากร และตัวแปรตามคือผลการดำเนินงานขององค์กร ใช้การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างในการทดสอบสมมติฐาน

การวัดตัวแปรด้านต่างๆ ในงานวิจัยนี้ วัดโดยใช้ Seven-Point Likert Scale โดยระดับ 1 = ไม่เห็นด้วยมากที่สุด ถึงระดับ 7 = เห็นด้วยมากที่สุด โดยคำถามเกี่ยวกับทุนทางสังคมภายใน ใช้เครื่องมือที่ปรับปรุงมาจาก Mani and Lakhali (2015) มีคำถามทั้งสิ้น 11 ข้อ คำถามเกี่ยวกับทุนทางสังคมภายนอกใช้เครื่องมือที่ปรับปรุงมาจาก Mani and Lakhali (2015) มีคำถามทั้งสิ้น 11 ข้อ คำถามเกี่ยวกับความสะดวกในการเข้าถึงทรัพยากร ใช้เครื่องมือที่ปรับปรุงมาจาก Fornoni et al. (2012) มีคำถามทั้งสิ้น 13 ข้อ คำถามเกี่ยวกับผลการดำเนินงานด้านการเงินและด้านที่ไม่ใช่การเงินใช้เครื่องมือที่ปรับปรุงมาจาก Rettab et al. (2008) และ Crucke and Decramer (2016) มีคำถามทั้งสิ้น 20 ข้อ ทั้งนี้แบบสอบถามได้ถูกนำไปทดสอบความเชื่อมั่นโดยพิจารณาจากค่า Cronbach's alpha ซึ่งพบว่า มีเท่ากับ 0.863 แสดงถึงการมีความเชื่อมั่นในระดับที่ยอมรับได้

2. การเก็บข้อมูลและกลุ่มเป้าหมาย

งานวิจัยนี้เก็บข้อมูลจากประชากรที่เป็นเจ้าของหรือตัวแทนของธุรกิจครอบครัวที่อยู่ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยทั้งหมด 211 ราย โดยผู้วิจัยดำเนินการคัดจากรายชื่อกิจการในตลาดหลักทรัพย์ที่มีการถือครองหุ้นจากสมาชิกในครอบครัวเกินร้อยละ 50 สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยศึกษาจากทฤษฎี เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาสร้างให้เป็นแบบสอบถามที่มีความครอบคลุมสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัยที่กำลังศึกษา โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 6 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ส่วนที่ 2 การให้ความสำคัญกับรูปแบบ

การดำเนินกิจกรรมขององค์กร ส่วนที่ 3 แบบทดสอบระดับความคิดเห็นด้านทุนทางสังคมภายใน ส่วนที่ 4 แบบทดสอบระดับความคิดเห็นด้านทุนทางสังคมภายนอก ส่วนที่ 5 แบบทดสอบระดับความคิดเห็นด้านความสะดวกในการเข้าถึงทรัพยากร และ ส่วนที่ 6 แบบทดสอบระดับความคิดเห็นด้านผลการดำเนินงานขององค์กร เก็บข้อมูลโดยการส่งแบบสอบถามทางจดหมายพร้อมแนบซองเปล่า ปิดแสตมป์เจ้าหน้าที่ส่งกลับถึงผู้วิจัยหรือทางอีเมล อีกทั้งมีการติดตามแบบสอบถามที่ยังไม่รับการตอบกลับ เมื่อทำการติดตามจนถึงที่สุดแล้ว ได้คัดเลือกเฉพาะแบบสอบถามจากเจ้าของหรือตัวแทนของธุรกิจครอบครัวในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยที่มีการประกอบกิจการเพื่อสังคม และมีแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ใช้ได้จำนวนทั้งสิ้น 124 ฉบับ จากแบบสอบถามที่ได้กลับมาจำนวนทั้งหมด 133 ฉบับ

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัย ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์สมการโครงสร้าง (Structure Equation Modeling : SEM) ด้วยโปรแกรม Analysis of Moment Structures (AMOS) ซึ่งการวิเคราะห์สมการโครงสร้างเป็นเทคนิคการวิเคราะห์สมมติฐานระหว่างตัวแปรแฝง (Latent Variable) หลายๆ ปัจจัยพร้อมกัน และตรวจสอบโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของตัวแปรหลายๆ ตัว ในรูปแบบของชุดสมการในเวลาเดียวกัน เพื่อยืนยันสมมติฐานในงานวิจัย พิสูจน์การยอมรับหรือปฏิเสธความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร (กริช แรงสูงเนิน, 2554)

ผลการศึกษา

สำหรับผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิง ที่ร้อยละ 50.8 มีอายุส่วนใหญ่ระหว่าง 31-40 ปี ที่ร้อยละ 35.5 มากกว่าครึ่งหนึ่งของผู้ตอบแบบสอบถามมีการศึกษาในระดับปริญญาตรี (ร้อยละ

63.7) ขณะที่กิจการส่วนใหญ่อยู่ในอุตสาหกรรม การบริการและสินค้าอุตสาหกรรมที่ร้อยละ 24.2 และ 23.4 ตามลำดับ มีช่วงอายุของธุรกิจระหว่าง 21-50 ปี ที่ร้อยละ 58.1 และมีพนักงานมากกว่า 21 คนขึ้นไปที่ร้อยละ 69.4

ตารางที่ 4 แสดงค่า MEAN, SD, CR, AVE, Cronbach's Alpha และ Cross Construct Correlation

ตัวแปร	MEAN	SD	CR	AVE	Cronbach's Alpha	Cross Construct Correlation				
						isc	esc	accres	finper	non finper
ทุนทางสังคมภายใน (isc)	6.07	0.583	0.672	0.426	0.725	0.653				
ทุนทางสังคมภายนอก (esc)	4.94	0.791	0.747	0.500	0.735	0.601	0.707			
ความสะดวกในการเข้าถึงทรัพยากร (accres)	5.67	0.633	0.715	0.411	0.696	0.435	0.562	0.641		
ผลการดำเนินงานด้านการเงิน (finper)	5.71	0.884	0.902	0.757	0.834	0.269	0.197	0.623	0.870	
ผลการดำเนินงานด้านที่ไม่การเงิน (nonfinper)	5.76	0.837	0.866	0.619	0.873	0.471	0.518	0.761	0.556	0.787

1. การทดสอบความเที่ยงตรงความเชื่อมั่น และภาวะร่วมเส้นตรงพหุ

การทดสอบความเที่ยงตรง (Validity) ความเชื่อมั่น (Reliability) ดังแสดงในตารางที่ 4 แสดงค่า Cronbach's Alpha ของทุกตัวแปร ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.7 ตามเกณฑ์ที่กำหนด (Hair et al., 2010) แสดงถึงความเชื่อมั่นในระดับที่ยอมรับได้ การทดสอบความตรงเชิงเหมือน (Convergent Validity) มีค่าความเชื่อมั่นรวม (CR) ของเครื่องมือวัดแต่ละตัวแปรซึ่งมีข้อกำหนดที่ 0.7 (Fornell and Larcker, 1981) ผลที่ได้มีค่าอยู่ระหว่าง 0.672-0.902 ซึ่งค่า CR ของ isc มีค่าต่ำกว่าเกณฑ์เล็กน้อย ส่วนค่าความแปรปรวนของตัวแปรที่สกัดได้ด้วยองค์ประกอบ (Average variance extracted; AVE) โดยปกติมีเกณฑ์อยู่ที่ 0.5 และสามารถยอมรับได้

ถ้า AVE มีค่าน้อยกว่า 0.5 แต่มี CR มากกว่า 0.6 (Fornell and Larcker, 1981) ทั้งนี้ตัวแปร isc มีค่า AVE เท่ากับ 0.426 ค่า CR เท่ากับ 0.672 และตัวแปร accres มีค่า AVE เท่ากับ 0.411 ค่า CR เท่ากับ 0.715 จึงถือว่ายอมรับได้ นอกจากนี้ค่า CR ของตัวแปรทั้งหมดมีค่ามากกว่า AVE ทุกตัว ถือว่า Convergent Validity เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด การทดสอบความเที่ยงตรงเชิงจำแนก (Discriminant Validity) ซึ่งแสดงค่ารากที่สองของ AVE ของแต่ละตัวแปรในเส้นทแยงมุม ต้องมีค่าสูงกว่า Cross Construct Correlation ทุกค่า (Fornell and Larcker, 1981) ทั้งนี้ค่ารากที่สองของ AVE ของ accres เท่ากับ 0.641 ซึ่งต่ำกว่าค่าความสัมพันธ์ระหว่าง accres กับ nonfinper ที่ 0.761 เล็กน้อยเป็นผลมาจากค่า AVE ในข้างต้น โดยรวมถือว่ามีความเที่ยงตรงเชิงจำแนก

ตารางที่ 5 แสดงค่า Tolerance และ VIF

ตัวแปร	Collinearity Statistics	
	Tolerance	VIF
ทุนทางสังคมภายในด้านโครงสร้าง (isc_stru)	0.533	1.876
ทุนทางสังคมภายในด้านความสัมพันธ์ (isc_rea)	0.624	1.602
ทุนทางสังคมภายในด้านกระบวนการคิด (isc_cogn)	0.506	1.977
ทุนทางสังคมภายนอกด้านโครงสร้าง (esc_stru)	0.642	1.558
ทุนทางสังคมภายนอกด้านความสัมพันธ์ (esc_rea)	0.473	2.116
ทุนทางสังคมภายนอกด้านกระบวนการคิด (esc_cogn)	0.489	2.043
ความสะดวกในการเข้าถึงทรัพยากรด้านการเงิน (acc_fin)	0.766	1.306
ความสะดวกในการเข้าถึงทรัพยากรด้านการผลิต (acc_prod)	0.495	2.020
ความสะดวกในการเข้าถึงทรัพยากรด้านการตลาด (acc_mar)	0.473	2.115
ความสะดวกในการเข้าถึงทรัพยากรด้านข้อมูลข่าวสาร (acc_info)	0.481	2.080
ผลการดำเนินงานด้านการเงินด้านส่วนแบ่งตลาด (marsh)	0.401	2.491
ผลการดำเนินงานด้านการเงินด้านขนาดองค์กร (size)	0.374	2.675
ผลการดำเนินงานด้านการเงินด้านการวัดค่าทางการเงิน (finmeas)	0.425	2.353
ผลการดำเนินงานด้านที่ไม่ใช่การเงินด้านชื่อเสียง (rep)	0.525	1.903
ผลการดำเนินงานด้านที่ไม่ใช่การเงินด้านนวัตกรรม (inno)	0.321	3.118
ผลการดำเนินงานด้านที่ไม่ใช่การเงินด้านการเป็นผู้นำผู้ริเริ่ม (proact)	0.316	3.165
ผลการดำเนินงานด้านที่ไม่ใช่การเงินด้านการยอมรับความเสี่ยง (risk)	0.334	2.995

จากตารางที่ 5 การทดสอบภาวะร่วมเส้นตรงพหุ (Multicollinearity) เพื่อเป็นการยืนยันว่าตัวแปรสังเกตได้ที่จะนำมาใช้การวิเคราะห์ไม่มีความสัมพันธ์กันสูงจนอาจเกิดผลต่อการวัดในสิ่งเดียวกันหรือทำนายซ้ำซ้อนกันซึ่งทำให้ผลในการวิเคราะห์ไม่เที่ยงตรง โดยการทดสอบมีเกณฑ์ว่าค่าความทนหรือความคลาดเคลื่อนยินยอม (Tolerance) ต้องมีค่ามากกว่า 0.19 และค่าอัตราความ

แปรปรวนเพื่อ (Variance Inflation Factor; VIF) ต้องมีค่าน้อยกว่า 5.3 (Hair et al., 2010) ผลการทดสอบพบว่าค่า Tolerance ของตัวแปรสังเกตได้มีค่าระหว่าง 0.316-0.766 และค่า VIF ของตัวแปรสังเกตได้มีค่าระหว่าง 1.306-3.165 ซึ่งผ่านเกณฑ์ทุกประการ แสดงว่าตัวแปรสังเกตได้ในการศึกษาครั้งนี้ไม่มีปัญหาภาวะร่วมเส้นตรงพหุ

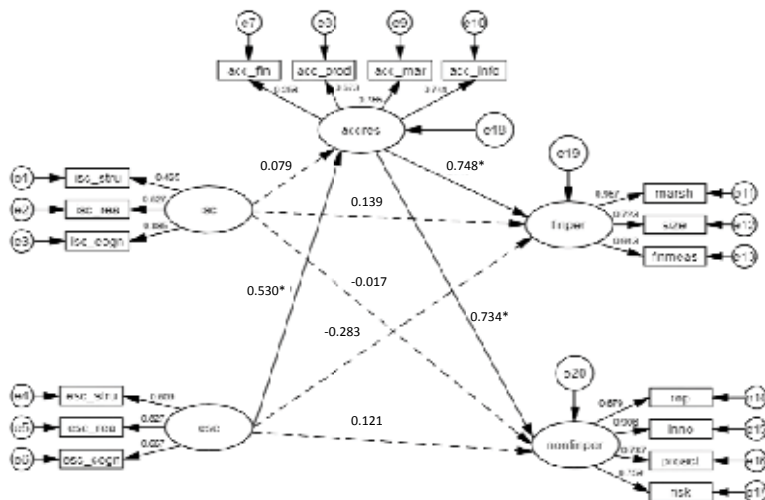
2. การทดสอบสมมติฐาน

ตารางที่ 6 ตรวจสอบความกลมกลืนของโมเดล

ดัชนีที่ใช้ตรวจสอบ ความกลมกลืนของโมเดล	เกณฑ์	ผลทางสถิติ	ผลการศึกษา
CMIN/DF	มีค่าน้อยกว่า 3	1.487	ผ่านเกณฑ์
RMR	มีค่าน้อยกว่าหรือเท่ากับ 0.08	0.074	ผ่านเกณฑ์
GFI	มีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ 0.9	0.871	ต่ำกว่าเกณฑ์เล็กน้อย
AGFI	มีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ 0.9	0.816	ต่ำกว่าเกณฑ์เล็กน้อย
IFI	มีค่ามากกว่า 0.9	0.945	ผ่านเกณฑ์
TLI	มีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ 0.9	0.928	ผ่านเกณฑ์
CFI	มีค่ามากกว่า 0.9	0.943	ผ่านเกณฑ์
RMSEA	มีค่าน้อยกว่าหรือเท่ากับ 0.08	0.063	ผ่านเกณฑ์

สำหรับแบบจำลองโครงสร้างผ่านการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างเพื่อการทดสอบสมมติฐานพบว่าแบบจำลองโครงสร้าง มีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ดังแสดงได้ในตารางที่ 6 โดยดูได้จากค่า Relative Chi-Square (CMIN/DF) เท่ากับ 1.487 ค่า Root Mean Residual (RMR) เท่ากับ 0.074 ค่า Goodness-of-Fit Index (GFI) เท่ากับ 0.871 ค่า Adjusted Goodness-of-Fit Index (AGFI) เท่ากับ 0.816 ค่า Incremental Fit Index (IFI) เท่ากับ 0.945 ค่า Tucker-Lewis Index (TLI) เท่ากับ 0.928 ค่า Comparative Fit Index (CFI)

เท่ากับ 0.943 และค่า Root Mean Square Error of Approximation (RMSEA) เท่ากับ 0.063 ทั้งนี้ ค่า GFI และ AGFI มีค่าต่ำกว่าเกณฑ์ 0.9 เล็กน้อย เนื่องจากดัชนีทั้งสองค่าจะมีค่าขึ้นอยู่กับขนาดของตัวอย่าง เมื่อมีขนาดตัวอย่างที่ใหญ่ขึ้นก็จะมีค่าเพิ่มขึ้น ผู้วิจัยได้ติดตามจำนวนตัวอย่างอย่างถึงที่สุดแล้วและไม่สามารถเพิ่มตัวอย่างให้มากกว่านี้ จึงได้พิจารณาค่าดัชนี IFI และ TLI ซึ่งไม่ขึ้นอยู่กับขนาดของตัวอย่างประกอบด้วย โดยในงานวิจัยมีรูปแบบโมเดลในการทดสอบสมมติฐานดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 โมเดลการทดสอบสมมติฐาน (* p -value < 0.05)

ตารางที่ 7 ผลทางสถิติจากการทดสอบสมมติฐาน

Relationships	Estimate	Standard Regression Weight	p	Hypotheses	Result
isc ---> accres	0.067	0.079	0.649	H1	Not Supported
isc ---> finper	0.145	0.139	0.306	H2	Not Supported
isc ---> nonfinper	-0.017	-0.017	0.906	H3	Not Supported
esc ---> accres	0.484	0.530	0.004*	H4	Supported
esc ---> finper	-0.314	-0.283	0.087	H5	Not Supported
esc ---> nonfinper	0.132	0.121	0.434	H6	Not Supported
accres ---> finper	0.910	0.748	0.000*	H7	Supported
accres ---> nonfinper	0.879	0.734	0.000*	H8	Supported

หมายเหตุ : * $p\text{-value} < 0.05$

ผลการศึกษา จากตารางที่ 7 พบว่ามีการยอมรับสมมติฐาน H4 H7 และ H8 หมายความว่าทุนทางสังคมภายนอกของธุรกิจครอบครัวที่ประกอบกิจกรรมเพื่อสังคม มีอิทธิพลต่อความสะดวกในการเข้าถึงทรัพยากร โดยมีค่าอิทธิพลเท่ากับ 0.530 ค่า $p\text{-value}$ เท่ากับ 0.004 ความสะดวกในการเข้าถึงทรัพยากรมีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานด้านการเงินของธุรกิจครอบครัวที่ประกอบกิจกรรมเพื่อสังคม โดยมีค่าอิทธิพลเท่ากับ 0.748 ค่า $p\text{-value}$ เท่ากับ 0.000 และความสะดวกในการเข้าถึงทรัพยากรมีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานด้านที่ไม่ใช่การเงินของธุรกิจครอบครัวที่ประกอบกิจกรรมเพื่อสังคม โดยมีค่าอิทธิพลเท่ากับ 0.734 ค่า $p\text{-value}$ เท่ากับ 0.000 อย่างไรก็ตามพบว่าสมมติฐาน H1 H2 H3 H5 และ H6 ได้ถูกปฏิเสธ จึงกล่าวได้ว่า ทุนทางสังคมภายในของธุรกิจครอบครัวที่ประกอบกิจกรรมเพื่อสังคมไม่มีอิทธิพลต่อความสะดวกในการเข้าถึงทรัพยากร ผลการดำเนินงานด้านการเงิน และผลการดำเนินงานด้านที่ไม่ใช่การเงิน อีกทั้งทุนทางสังคมภายนอกของธุรกิจครอบครัวที่ประกอบกิจกรรมเพื่อสังคมไม่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานด้านการเงิน และผลการดำเนินงานด้านที่ไม่ใช่การเงิน

สรุปและอภิปรายผลการศึกษา

ผลการศึกษาพบว่าทุนทางสังคมภายในของธุรกิจครอบครัวที่ประกอบกิจกรรมเพื่อสังคมไม่มีอิทธิพลต่อความสะดวกในการเข้าถึงทรัพยากร ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ 1 แต่ทุนทางสังคมภายนอกธุรกิจครอบครัวที่ประกอบกิจกรรมเพื่อสังคมมีอิทธิพลต่อความสะดวกในการเข้าถึงทรัพยากร ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ 4 ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับงานวิจัยของ Fomoni et al. (2012) ที่กล่าวว่าทุนทางสังคมมีอิทธิพลต่อความสะดวกในการเข้าถึงทรัพยากรถือว่ามีความสอดคล้องกัน แต่ในงานวิจัยของนักวิจัยท่านนี้ไม่ได้มีการแบ่งทุนทางสังคมออกเป็นภายในและภายนอก ดังนั้นจึงเป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นว่าทุนทางสังคมที่มีอิทธิพลต่อความสะดวกในการเข้าถึงทรัพยากรนั้น เป็นผลมาจากทุนทางสังคมภายนอกเพียงด้านเดียวเท่านั้น ในทำนองเดียวกันทุนทางสังคมภายในของธุรกิจครอบครัวที่ประกอบกิจกรรมเพื่อสังคมไม่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานด้านการเงิน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ 2 และทุนทางสังคมภายในของธุรกิจครอบครัวที่ประกอบกิจกรรมเพื่อสังคมไม่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานด้านที่ไม่ใช่

การเงินซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ 3 แต่ทั้งนี้ ผลการศึกษามีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ Dai et al. (2015) ที่ว่าทุนทางสังคมภายในไม่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานด้านการเงิน แต่ขัดแย้งกับงานวิจัยของ Mani and Lakhal (2015) ที่พบว่าทุนทางสังคมภายในของธุรกิจครอบครัวมีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานทั้งผลการดำเนินงานด้านการเงิน และผลการดำเนินงานด้านที่ไม่ใช่การเงิน ทั้งนี้เป็นผลมาจากกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยของ Mani and Lakhal (2015) เป็นธุรกิจครอบครัวที่พบได้ทั่วไปซึ่งเป็นธุรกิจขนาดกลางหรือขนาดเล็ก แตกต่างจากงานวิจัยนี้ที่เน้นกลุ่มเป้าหมายที่เป็นธุรกิจครอบครัวขนาดใหญ่จึงมีรูปแบบของทุนทางสังคมภายในที่แตกต่างจากธุรกิจขนาดกลางหรือขนาดเล็กที่มีอยู่ทั่วไปโดยธุรกิจครอบครัวขนาดเล็กกว่าจะมีทุนทางสังคมภายในที่ดีกว่า ซึ่งผลการวิจัยที่ได้จึงออกมาไม่สอดคล้องกัน

ทุนทางสังคมภายนอกของธุรกิจครอบครัวที่ประกอบกิจกรรมเพื่อสังคมไม่มีอิทธิพลทางตรงต่อผลการดำเนินงานด้านการเงินซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ 5 และทุนทางสังคมภายนอกของธุรกิจครอบครัวที่ประกอบกิจกรรมเพื่อสังคมไม่มีอิทธิพลทางตรงต่อผลการดำเนินงานด้านที่ไม่ใช่การเงินซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ 6 นอกจากนี้พบว่าทุนทางสังคมภายนอกของธุรกิจครอบครัวที่ประกอบกิจกรรมเพื่อสังคมมีอิทธิพลทางอ้อมต่อผลการดำเนินงานด้านการเงินและผลการดำเนินงานด้านที่ไม่ใช่การเงินผ่านความสะดวกในการเข้าถึงทรัพยากร ทั้งนี้ผลการศึกษาขัดแย้งกับงานวิจัยของ Dai et al. (2015) ที่พบว่าทุนทางสังคมภายนอกมีอิทธิพลต่อผล

การดำเนินงานด้านการเงิน เนื่องจากกลุ่มเป้าหมายในงานวิจัยนี้มาจากหลากหลายกลุ่มอุตสาหกรรม แตกต่างจากกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยของ Dai et al. (2015) ซึ่งเป็นธุรกิจรูปแบบงานบริการที่มีความสัมพันธ์กับผู้มีส่วนได้เสียภายนอกโดยตรง ทุนทางสังคมภายนอกระหว่างสองกลุ่มตัวอย่างจึงมีความแตกต่างกันและเป็นผลให้ผลการวิจัยไม่สอดคล้องกัน

นอกจากนี้พบว่าความสะดวกในการเข้าถึงทรัพยากรมีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานด้านการเงินของธุรกิจครอบครัวที่ประกอบกิจกรรมเพื่อสังคมซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ 7 และความสะดวกในการเข้าถึงทรัพยากรมีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานด้านที่ไม่ใช่การเงินธุรกิจครอบครัวที่ประกอบกิจกรรมเพื่อสังคม ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ 8 โดยมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ Fornoni et al. (2012) ที่พบว่าความสะดวกในการถึงทรัพยากรมีอิทธิพลทางตรงต่อผลการดำเนินงาน อย่างไรก็ตามในงานวิจัยของนักวิจัยท่านนี้ไม่ได้มีการแบ่งผลการดำเนินงานออกเป็นด้านการเงินและด้านที่ไม่ใช่การเงิน

การศึกษาในครั้งนี้มีความแตกต่างจากงานวิจัยที่ผ่านในแง่ของการแยกทุนทางสังคมออกเป็นทุนทางสังคมภายในและภายนอก ซึ่งผลที่ได้สะท้อนว่าทุนทางสังคมภายนอกมีความสำคัญต่อการปรับปรุงผลการดำเนินงานผ่านความสะดวกในการเข้าถึงทรัพยากรของกิจการ ดังนั้นผลการวิจัยนี้สามารถใช้เป็นแนวทางของกิจการครอบครัวในการพัฒนาผลการดำเนินงานทั้งด้านการเงินและด้านที่ไม่ใช่การเงินได้ ผ่านการส่งเสริมทุนทางสังคมภายนอกและการมุ่งเน้นการเข้าถึงทรัพยากรของ

กิจการให้มีมากขึ้น เพื่อให้เกิดอิทธิพลทางอ้อมต่อผลการดำเนินงานทั้งในด้านการเงินและด้านที่ไม่ใช่การเงิน ดังนั้นการพิจารณาปรับเปลี่ยนวัตถุประสงค์หรือแนวคิดในการดำเนินธุรกิจให้มุ่งเน้นไปที่การทำเพื่อสังคมมากขึ้นถือเป็นตัวเลือกหนึ่งที่สามารถทำได้ ซึ่งผู้วิจัยเสนอว่าควรให้ความสำคัญต่อการพัฒนาความสัมพันธ์กับเครือข่ายที่มีอยู่ก่อนเป็นอันดับแรก การพัฒนาทุนทางสังคมภายนอกด้านความสัมพันธ์สามารถทำได้โดยการแสดงออกถึงความซื่อสัตย์ การติดต่อธุรกิจกันอย่างโปร่งใส ไม่มีเรื่องโกหกต่อกัน และไม่ฉวยโอกาสหรือเอาเปรียบซึ่งกันและกัน เพื่อให้เกิดความเชื่อใจต่อกัน และสามารถใช้ประโยชน์จากความสัมพันธ์ที่ดีนี้ในการแลกเปลี่ยนข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อกันได้ นอกจากนี้การมีกระบวนการคิดไปในทิศทางเดียวกันก็เป็นสิ่งที่สำคัญและควรพัฒนาในลำดับถัดมา อาจทำได้โดยการทำข้อตกลงทางการค้าที่ชัดเจนและพอใจกันทั้งสองฝ่ายเพื่อไม่ให้เกิดข้อขัดแย้งกันในภายหลัง ซึ่งอาจทำให้เสียความสัมพันธ์กันได้ เมื่อมีทุนทางสังคมด้านความสัมพันธ์และด้านกระบวนการคิดที่ดีแล้ว สิ่งสุดท้ายที่ช่วยเพิ่มทุนทางสังคมภายนอกได้แก่ การหาเครือข่ายในการติดต่อทางธุรกิจเพิ่มขึ้นไม่ว่าจะเป็นพันธมิตรทางการค้า ลูกค้า ซัพพลายเออร์ และอื่นๆ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นวิธีที่ทำให้เกิดทุนทางสังคมภายนอกที่ดีขึ้นซึ่งส่งผลทางอ้อมต่อผลการดำเนินงานด้านการเงินและด้านที่ไม่ใช่การเงินได้

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคตและข้อจำกัดในงานวิจัย

เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้พบว่าทุนทางสังคมภายในซึ่งเป็นจุดเด่นของธุรกิจครอบครัว ไม่มีอิทธิพลต่อตัวแปรใดๆ อย่างมีนัยสำคัญ ผู้วิจัยจึงเสนอว่าการวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษากับกลุ่มเป้าหมายธุรกิจครอบครัวที่ประกอบกิจกรรมเพื่อสังคมที่ไม่ได้อยู่ในตลาดหลักทรัพย์เพิ่มเติม เพราะธุรกิจครอบครัวนอกตลาดหลักทรัพย์อาจมีขนาดของธุรกิจและลักษณะการบริหารงานที่แตกต่างออกไปทำให้อาจมีลักษณะของทุนทางสังคมภายในและทุนทางสังคมภายนอกที่แตกต่างกัน และอาจส่งผลต่อผลการดำเนินงานด้านการเงินและผลการดำเนินงานด้านที่ไม่ใช่การเงินที่แตกต่างกัน หรือในทางกลับกัน การทำวิจัยครั้งต่อไปอาจศึกษาเพิ่มเติมกับกลุ่มบริษัทที่มีการประกอบกิจกรรมเพื่อสังคมที่ไม่ใช่ธุรกิจครอบครัวซึ่งจะมีรูปแบบของทุนทางสังคมภายในที่แตกต่างกับธุรกิจครอบครัว และอาจส่งผลต่อผลการดำเนินงานด้านการเงินและผลการดำเนินงานด้านที่ไม่ใช่การเงินที่แตกต่างกันได้เช่นกัน นอกจากนี้ สำหรับการศึกษาในอนาคต ผู้วิจัยขอเสนอแนะว่าควรใช้วิธีการ Partial Least Squares Structural Equation Modeling (PLS-SEM) ในการทดสอบสมมติฐาน เพราะเป็นวิธีที่เหมาะสมสำหรับงานวิจัยที่มีกลุ่มเป้าหมายจำนวนไม่มาก มีความยืดหยุ่นในการวิเคราะห์และจะทำให้โมเดลมีความกลมกลืนมากขึ้น

ทั้งนี้ในงานวิจัยมีข้อจำกัดเกิดขึ้นโดย
จำนวนกลุ่มเป้าหมายที่ได้ในงานวิจัยนั้นมีจำนวน
ไม่มากตามที่ต้องการ เนื่องจากเป็นการขอความ
อนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม การตอบกลับ
จึงขึ้นอยู่กับความสมัครใจของผู้ตอบแบบสอบถาม
ผู้วิจัยไม่สามารถบังคับหรือควบคุมได้ และการตอบ
แบบสอบถามเป็นการใช้ความคิดเห็นของผู้ตอบ
แบบสอบถามซึ่งเป็นผู้มีส่วนได้เสียอยู่ในองค์กรนั้นๆ
เป็นหลัก ข้อมูลที่ได้อาจมีการบิดเบือนเล็กน้อย
เพื่อภาพลักษณ์ขององค์กร

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงอุตสาหกรรม. 2559. **ธุรกิจครอบครัว**. สืบค้น
จาก [http://www.industry.go.th/industry/
index.php/th/knowledge/item/10603-
2016-05-23-05-38-40](http://www.industry.go.th/industry/index.php/th/knowledge/item/10603-2016-05-23-05-38-40).
- กริช แรงสูงเนิน. 2554. **การวิเคราะห์ปัจจัยด้วย SPSS
และ AMOS เพื่อการวิจัย**. กรุงเทพมหานคร
: ซีเอ็ดยูเคชั่น.
- สภาพัฒนาการแห่งชาติ. 2558. **สภาพัฒนาการ
วาระปฏิรูปพิเศษ 1 : วิสาหกิจเพื่อสังคม**.
- อรุณ ศิริจานุสรณ์. 2554. “การสืบทอดธุรกิจ
ครอบครัว : กระบวนการแห่งการสร้าง
ความสัมพันธ์เพื่อการอยู่รอดและยั่งยืน.”
สุทธิปริทัศน์ 77 : 107-124.
- Adams, J. S., A. Taschian and T. H. Shore.
1996. “Ethics in Family and Non-
Family Owned Firms : An Exploratory
Study.” **Family Business Review** 9 (2):
157-170.
- Adler, P. S. and S. W. Kwon. 2002. “Social
capital : prospects for a new concept.”
Academy of Management Review
27 (1): 17-24.
- Apisakkul, A. 2015. “A Comparison of
Family and Non-Family Business
Growth in The Stock Exchange
of Thailand.” **UTCC International
Journal of Business and Economics**
7 (1): 63-74.
- Aragón, C., L. Narvaiza and M. Altuna.
2015. “Why and How Does Social
Responsibility Differ Among SMEs?
A Social Capital Systemic Approach.”
Journal of Business Ethics 138 (2):
365-384.
- Bertotti, M., A. Harden, A. Renton and K.
Sheridan. 2011. “The Contribution
of a Social Enterprise to the Building
of Social Capital in a Disadvantaged
Urban Area of London.” **Community
Development Journal** 47 (2): 168-183.
- Chen, C. N., L. C. Tzeng, W. M. Ou and
K. T. Chang. 2007. “The Relationship
among Social Capital, Entrepreneurial
Orientation, Organizational Resources
and Entrepreneurial Performance
for New Ventures.” **Contemporary
Management Research** 3 (3):
213-232.

- Conway, C. 2008. "Business planning training for social enterprise." **Social Enterprise Journal** 4 (1): 57-73.
- Cooke, P. 2007. "Social Capital, Embeddedness, and Market Interactions : an Analysis of Firm Performance in UK Regions." **Review of Social Economy** 65 (1): 79-106.
- Craig, J. and C. Dibrell. 2006. "The Natural Environment, Innovation, and Firm Performance : A Comparative Study." **Family Business Review** 19 (4): 275-288.
- Crucke, S. and A. Decramer. 2016. "The Development of a Measurement Instrument for the Organizational Performance of Social Enterprises." **Sustainability** 8 (2): 161.
- Dai, W. D., Z. E. Mao, X. R. Zhao. and A. S. Mattila. 2015. "How does social capital influence the hospitality firm's financial performance? The moderating role of entrepreneurial activities." **International Journal of Hospitality Management** 51: 42-55.
- Dyer, W. G. and D. A. Whetten. 2006. "Family Firms and Social Responsibility: Preliminary Evidence from the S&P 500." **Entrepreneurship Theory and Practice** 30 (6): 785-802.
- Ebrashi, R. E. 2013. "Social entrepreneurship theory and sustainable social impact." **Social Responsibility Journal** 9 (2): 188-209.
- Emhan, A., A. Tongur. and I. Turkoglu. 2016. "An Analysis of The Social Capital, Organizational Commitment and Performance in The Public Sector of Southeastern Turkey." **Transylvanian Review of Administrative Sciences** 46: 49-62.
- Fornell, C. and D. F. Larcker. 1981. "Evaluating Structural Equation Models with Unobservable Variables and Measurement Error." **Journal of Marketing Research** 18 (1): 39-50.
- Fornoni, M., I. Arribas. and J. E. Vila. 2012. "An entrepreneur's social capital and performance : The role of access to information in the Argentinean case." **Journal of Organizational Change Management** 25 (5): 682-698.
- Gils, A. V., C. Dibrell., D. O. Neubaum and J. B. Craig. 2014. "Social Issues in the Family Enterprise." **Family Business Review** 27 (3): 193-205.
- Hair, J. F., B. Black., B. Babin. and R. E. Anderson. 2010. **Multivariate Data Analysis**. 7th ed. New Jersey : Pearson Education, Inc.
- Hooghe, M. and D. Stolle. 2003. **Generating Social Capital**. New York : PALGRAVE MACMILLAN.

- Imperatori, B. and D. C. Ruta. 2015. "Designing a social enterprise : Organization configuration and social stakeholders' work involvement." **Social Enterprise Journal** 11 (3): 321-346.
- Ismail, T. 2012. "The development of entrepreneurial social competence and business network to improve competitive advantage and business performance of small medium sized enterprises: a case study of batik industry in Indonesia." **Procedia-Social and Behavioral Sciences** 65 : 46-51.
- Jawed, M. S. 2015. "Kavil Ramachandran : The 10 Commandments for Family Business." **Journal of Family and Economic Issues** 37 (3): 505-507.
- Jenssen, J. I. and H. F. Koenig. 2002. "The Effect of Social Networks on Resource Access and Business Start-ups." **European Planning Studies** 10 (8): 1039-1046.
- Madhooshi, M. and M. H. J. Samimi. 2015. "Social Entrepreneurship & Social Capital: A Theoretical Analysis." **American Journal of Economics, Finance and Management** 1 (3): 102-112.
- Mani, Y. and L. Lakhal. 2015. "Exploring the family effect on firm performance." **International Journal of Entrepreneurial Behavior & Research** 21 (6): 898-917.
- Nahapiet, J. and S. Ghoshal. 1998. "Social Capital, Intellectual Capital, and the Organizational Advantage." **The Academy of Management Review** 23 (2): 242-266.
- Nordstrom, O. A. and L. Steier. 2015. "Social capital : a review of its dimensions and promise for future family enterprise research." **International Journal of Entrepreneurial Behavior & Research** 21 (6): 801-813.
- O'Boyle, E. H., M. W. Rutherford. And J. M. Pollack. 2010. "Examining the Relation Between Ethical Focus and Financial Performance in Family Firms : An Exploratory Study." **Family Business Review** 23 (4): 310-326.
- Rettab, B., A. B. Brik. and K. Mellahi. 2008. "A Study of Management Perceptions of the Impact of Corporate Social Responsibility on Organisational Performance in Emerging Economies: The Case of Dubai." **Journal of Business Ethics** 89 (3): 371-390.
- Ridley-Duff, R. and M. Bull. 2011. **Understanding Social Enterprise**. London : SAGE Publications.
- Saha, M. and S. Banerjee. 2015. "Impact of Social Capital on Small Firm Performance in West Bengal." **Journal of Entrepreneurship** 24 (2): 91-114.

- Sodhi, M. S. and C. S. Tang. 2011. "Social enterprises as supply-chain enablers for the poor." **Socio-Economic Planning Sciences** 45 (4): 146-153.
- Sorenson, R. L., K. E. Goodpaster., P. R. Hedberg. and A. Yu. 2009. "The Family Point of View, Family Social Capital, and Firm Performance an Exploratory Test." **Family Business Review** 22 (3): 239-253.
- Suh, Y. J. 2016. "The Role of Relational Social Capital and Communication in the Relationship Between CSR and Employee Attitudes: A Multilevel Analysis." **Journal of Leadership & Organizational Studies** 23 (4): 410-423.
- Uzzi, B. 1997. "Social structure and competition in interfirm networks : The paradox of embeddedness." **Administrative Science Quarterly** 35-67.
- Wu, W. P. 2008. "Dimensions of social capital and firm competitiveness improvement : The mediating role of information sharing." **Journal of Management Studies** 45 (1): 122-146.

**•• รายนามผู้สนับสนุนการจัดทำ
วารสารเกษตรศาสตร์ธุรกิจประยุกต์ ••**
Kasetsart Applied Business Journal
คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

โครงการปรัชญาดุษฎีบัณฑิตสาขาวิชาบริหารธุรกิจ

โทรศัพท์: 02-942-8777 ต่อ 1832 - 3

Website: www.phd.bus.ku.ac.th

E-Mail: phd.bus@ku.ac.th, Phd.bus.ku@gmail.com

โครงการปริญญาโทสำหรับผู้บริหาร

โทรศัพท์: 02-562-0135-6 ต่อ 3333

Website: www.exmba.bus.ku.ac.th

E-Mail: exmba@ku.ac.th

โครงการบัณฑิตศึกษาด้านบริหารธุรกิจ (นานาชาติ)

โทรศัพท์: 02-942-8691-2 / 081-658-2798

Website: www.kimba.ku.ac.th

E-Mail: kimba@ku.ac.th

โครงการปริญญาโทการบัญชี ภาคพิเศษ

โทรศัพท์: 02-579-5355 ต่อ 1573

Website: www.masp.bus.ku.ac.th

E-Mail: macct.ku@gmail.com

โครงการปริญญาโทสาขาบริหารธุรกิจ ภาคปกติ / ภาคค่ำ

โทรศัพท์: 02-579 5355 ต่อ 1901-1905

Website: www.ymba.bus.ku.ac.th

E-Mail: ymba_ku@yahoo.com

โครงการบัณฑิตศึกษาด้านบริหารธุรกิจ (สปท.)

โทรศัพท์: 02-942-8847 ต่อ 1251-2 / 081-831-2069

Website: www.cm-mba.bus.ku.ac.th/

หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเงินประยุกต์ (ภาคพิเศษ)

โทรศัพท์: 02-942-8103

Website: www.mof.bus.ku.ac.th

E-Mail: fbusavr@ku.ac.th

คำแนะนำสำหรับผู้ประสงค์ส่งบทความลงตีพิมพ์ในวารสารเกษตรศาสตร์ธุรกิจประยุกต์

ข้อกำหนดหลัก

1. บทความที่แสดงเจตจำนงเพื่อตีพิมพ์ในวารสารเกษตรศาสตร์ธุรกิจประยุกต์จะต้องก่อให้เกิดประโยชน์แก่วงการวิชาการโดยตรงซึ่งแสดงถึงการพัฒนา หรือต่อยอดองค์ความรู้ทางด้านบริหารธุรกิจ
2. บทความที่ประสงค์จะเผยแพร่จะต้องไม่มีเนื้อหาที่แสดงถึงการหมิ่นประมาท ดูหมิ่น ให้อาย หรือยุยงให้เกิดความเกลียดชังต่อบุคคลหรือองค์กรใดองค์กรหนึ่ง และการกระทำต่างๆ ซึ่งรวมถึงการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ทั้งนี้ความคิดเห็นที่ปรากฏใน วารสารเกษตรศาสตร์ธุรกิจประยุกต์ ถือเป็นความคิดเห็นและความรับผิดชอบของผู้เขียนเพียงผู้เดียวโดยคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องและจะไม่รับผิดชอบใดๆ ทั้งสิ้น
3. บทความที่จะลงตีพิมพ์ในวารสารเกษตรศาสตร์ธุรกิจประยุกต์จะต้องเป็นบทความที่ไม่เคยได้รับการเผยแพร่หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาเผยแพร่ของวารสารใดวารสารหนึ่งมาก่อน ทั้งการเผยแพร่ในรูปแบบของเล่มหรือบางส่วนของข้อมูลหรือทั้งสองอย่าง
4. ข้อมูล ตาราง รูปภาพ แผนภาพ หรือส่วนหนึ่งส่วนใดของบทความที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารเกษตรศาสตร์ธุรกิจประยุกต์ถือเป็นลิขสิทธิ์ของคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ การคัดลอกหรือเผยแพร่จะต้องได้รับอนุญาตจากคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์เป็นลายลักษณ์อักษร

การพิจารณาบทความ

บทความที่จะได้รับการพิจารณาตีพิมพ์จะต้องผ่านการพิจารณาจากกองบรรณาธิการ และผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาที่เกี่ยวข้อง โดยกองบรรณาธิการจะตรวจสอบ (ความเหมาะสมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และประโยชน์ทางด้านทฤษฎีและทางด้านปฏิบัติ) ของหัวข้อและเนื้อหาของบทความ โดยบรรณาธิการจะส่งบทความให้ผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาที่เกี่ยวข้องเพื่อสอบถาม คุณภาพของบทความว่าอยู่ในระดับที่เหมาะสมที่จะลงตีพิมพ์หรือไม่โดยกระบวนการพิจารณากลับกรองนี้ ผู้ทรงคุณวุฒิจะไม่สามารถทราบข้อมูลของผู้ส่งบทความ (Double-Blind Process) หากผู้ทรงคุณวุฒิได้พิจารณากลับกรองบทความแล้ว กองบรรณาธิการจะตัดสินใจโดยอิงตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิว่าบทความนั้นๆ ควรจะลงตีพิมพ์ในวารสารเกษตรศาสตร์ธุรกิจประยุกต์หรือควรที่จะส่งให้กับผู้ส่งบทความนำกลับไปแก้ไขก่อนแล้วพิจารณาอีกครั้งหนึ่งหรือปฏิเสธการลงตีพิมพ์

หลักเกณฑ์การจัดทำต้นฉบับ (Manuscript Requirements)

1. บทความต้นฉบับต้องระบุชื่อ-นามสกุล ตำแหน่งทางวิชาการ ตำแหน่งทางบริหาร สถานที่ทำงาน หรือสถาบันการศึกษา ที่อยู่ติดต่อได้และอีเมลล์ของผู้เขียนไว้ในหน้าแรกของบทความ
 2. บทความต้นฉบับพิมพ์ลงเอกสารหน้าเดียว ครอบคลุมความยาวไม่เกิน 20 หน้ากระดาษ A4 ตั้งค่าหน้ากระดาษดังนี้ บน (Top) 1 นิ้ว, ล่าง (Bottom) 1.5 นิ้ว, ซ้าย (Left) และขวา (Right) 1 นิ้ว
 3. ชื่อเรื่องภาษาไทย ใช้ตัวอักษร Angsana New ขนาด 18 Point ตัวหนา และชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ ใช้ตัวอักษร Time New Roman ขนาด 16 Point ตัวหนา
 4. หัวเรื่องหลัก เช่น บทนำ บททบทวนวรรณกรรม วิธีการวิจัย ผลการศึกษา อภิปรายและสรุปผลการวิจัย เอกสารอ้างอิง เป็นต้น ภาษาไทยใช้ตัวอักษร Angsana New ขนาด 16 Point ตัวหนา และภาษาอังกฤษใช้ตัวอักษร Time New Roman ขนาด 14 Point ตัวหนา
 5. การพิมพ์เนื้อเรื่อง ภาษาไทยใช้ตัวอักษร Angsana New ขนาด 14 Point ภาษาอังกฤษใช้ตัวอักษร Time New Roman ขนาด 12 Point
 6. แนวทางการเขียนบทความวิจัย หัวข้อมีดังนี้
 - บทคัดย่อ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
 - บทนำ ครอบคลุมถึงความสำคัญ ความเป็นมา และวัตถุประสงค์ของการวิจัย
 - บททบทวนวรรณกรรม
 - วิธีการวิจัย อธิบายถึงวิธีการดำเนินการวิจัย รวมถึงการเก็บรวบรวมข้อมูลหรือเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยอย่างชัดเจน
 - ผลการวิจัย
 - การอภิปราย สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ
 - เอกสารอ้างอิง
 7. แนวทางการเขียนบทความวิชาการ หัวข้อมีดังนี้
 - บทคัดย่อ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
 - บทนำ ครอบคลุมถึงความสำคัญ ความเป็นมา และวัตถุประสงค์ของบทความวิชาการ
 - เนื้อหาบทความ ซึ่งให้เห็นถึงประเด็นที่ต้องการนำเสนอโดยมีการอ้างอิงทฤษฎีหรืองานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - บทสรุปและข้อเสนอแนะ
 - เอกสารอ้างอิง
 8. ผู้ส่งบทความจะต้องเขียนอ้างอิงเอกสารโดยจัดให้อยู่ในรูปแบบ APA Style และต้องตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของการอ้างอิงก่อนส่งบทความต้นฉบับ สามารถเข้าไปดูรายละเอียดได้ที่ http://journal.bus.ku.ac.th/files/Journal_Guideline.pdf
- หมายเหตุ : เอกสารอ้างอิงที่ไม่อยู่ในฐานข้อมูล TCI เช่น ข้อมูลจาก Website การศึกษาค้นคว้าอิสระ วิทยานิพนธ์ และวารสารที่ยังไม่ได้เข้าฐานข้อมูล TCI ให้จำกัดอยู่ที่ 30% ของจำนวนเอกสารอ้างอิงทั้งหมด และปรับเนื้อหาให้สอดคล้องกับกับเอกสารอ้างอิงที่มีการแก้ไข และอ้างอิงบทความจากในวารสารเกษตรศาสตร์ อรุณกิจประยุกต์ อย่างน้อย 1 งาน

การส่งบทความ (Paper Submission)

ผู้ที่ประสงค์จะส่งบทความเพื่อตีพิมพ์ในวารสารเกษตรศาสตร์ธุรกิจประยุกต์ สามารถส่งบทความต้นฉบับทางระบบ Online Submission สามารถเข้าไปดูรายละเอียดได้ที่ www.tci-thaijo.org/index.php/KAB

ตู้ ปณ. 1089 ปณ.เกษตรศาสตร์ จตุจักร กรุงเทพฯ 10903

โทรศัพท์ 02-942-8777 ต่อ 1135 โทรสาร 02-942-8778

Website: www.journal.bus.ku.ac.th, E-Mail: kabjournal@ku.ac.th

คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
50 ถนนงามวงศ์วาน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร
www.bus.ku.ac.th / www.journal.bus.ku.ac.th